

**PRESUDA ZA
„RIBNIKAR“**
GDE SMO SVI POGREŠILI

**BAUK POBUNE
KRUŽI SRBIJOM**
Zoran Panović

**KAKO SE IZBORITI
SA NAJVEĆIM
STRAHOVIMA**
Aleksandar Misojčić

9 772217 805006

BRUJ 754 - CENA 350 DINARA
- CG 3,5 € - BIH 6,5 KM - HR 4,5 €
- SLO 4,5 € - MK 200 DEN

Nedeljnik

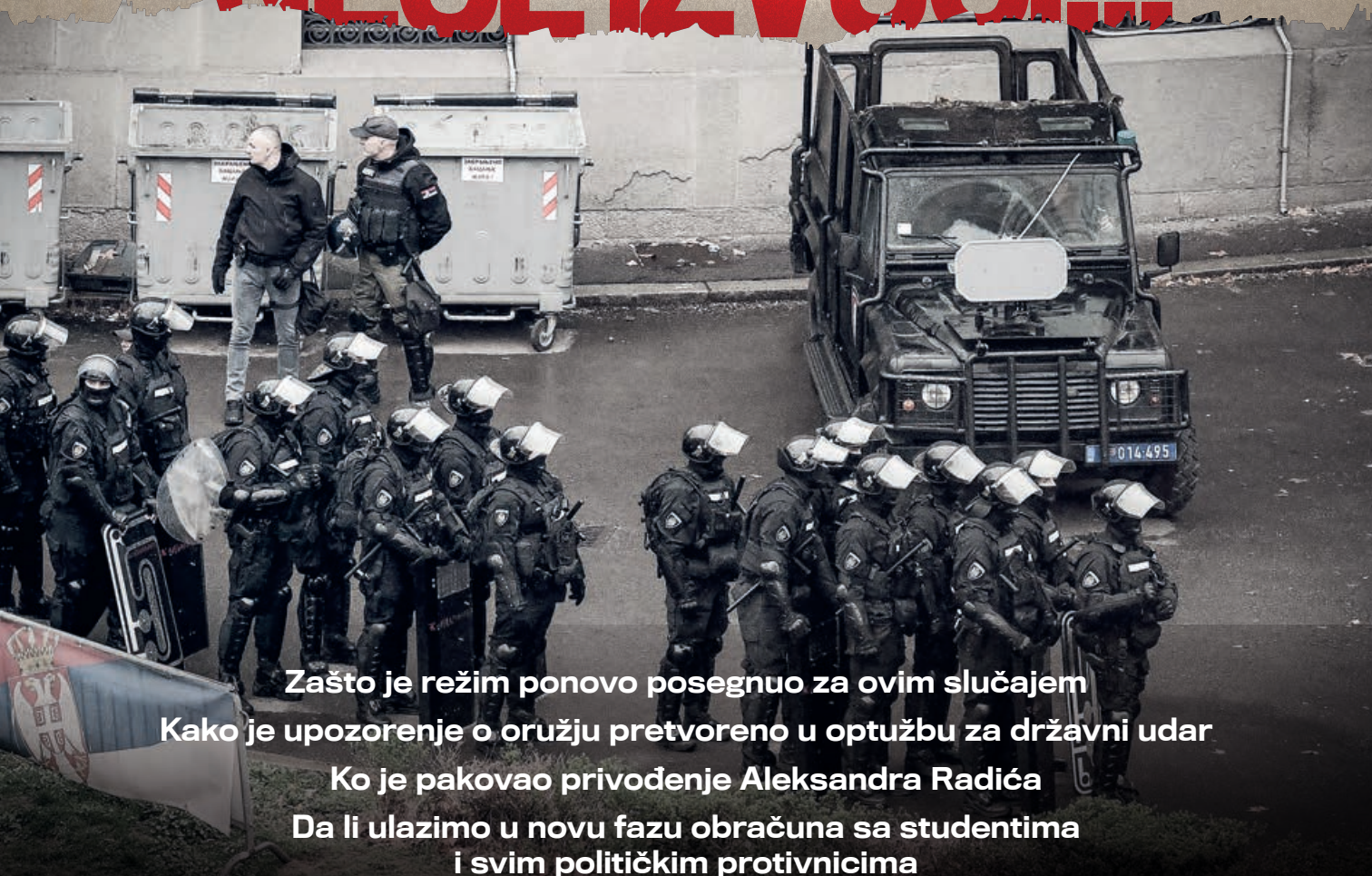
25. JUN 2026.

350 DINARA

DOSIJE: ZVUČNI TOP

**MLADI
PAŠIĆ**
RUKOPIS
SLOBODANA
JOVANOVIĆA

„NIKO SE (Zlo)upotreba jedne afere NEĆE IZVUĆI...“

**Zašto je režim ponovo posegnuo za ovim slučajem
Kako je upozorenje o oružju pretvoreno u optužbu za državni udar**

**Ko je pakovao privođenje Aleksandra Radića
Da li ulazimo u novu fazu obračuna sa studentima
i svim političkim protivnicima**

... i šta se stvarno desilo tog 15. marta

OVDE
SADA

20 GODINA U SRBITI,
SPREMNI NA SVE.

generali.rs

IMPRESUM

Izdavač: NIP Nedeljnik d.o.o.
Bulevar kralja Aleksandra 43
Beograd
Tel: +381/11/770-81-64
www.nedeljnik.rs

UREDNIŠTVO

Veljko Lalić
Direktor i glavni urednik
svih izdanja

Marko Prelević
Glavni i odgovorni urednik
magazina Nedeljnik

Veljko Miladinović
Izvršni urednik i direktor redakcije

Branko Rosić
Zamenik glavnog urednika

MENADŽMENT

Jelena Jevtić
Izvršna direktorka marketinga

Pavle Zlatić
Direktor digitalnih
operacija i razvoja

Jelena Šoškić
Finansijska direktorka

Andela Marić
Šef pretplate

Jelena Luković
Šef društvenih mreža

UREDNICI

Đušan Telesković
Glavni urednik sajta
i urednik unutrašnje

Željko Pantelić
Urednik geopolitike
i dopisnik iz Rima

Ana Mitić
Urednica zdravlja i psihologije

Milica Rilak
Urednica biznisa

NOVINARI

**Zorica Marković, Milana
Milošević, Luka Lukić**

STALNI SARADNICI

**Srdan Valjarević,
Dragoljub Draža Petrović i
Ante Tomić, Zoran Panović,
Aleksandar Radić, Miljenko
Jergović i Svetislav Basara,
Dejan Stojiljković,
Dejan Jović, Goran Vojnović,
Rumena Bužarovska,
Milan St. Protić, Duška
Jovanović, Hana Piščević,
Miša Brkić, Petar Komnenić**

KREATIVA

Miloš Sindelić
Art-direktor

Nebojša Babić
Urednik fotografije

Sanja Savić
Lektura

KONTAKT

Redakcija
redakcija@nedeljnik.rs

Marketing
marketing@nedeljnik.rs

Pretplata
pretplata@nedeljnik.rs

Štampe Rotografika

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodne biblioteke Srbije, Beograd
ISSN 2217-8058
COBISS.SR-ID 188540428

© COPYRIGHT 2026 Nedeljnik
Sva prava zadržana. • All rights
reserved.

Zabranjeno preštampavanje i
korišćenje sadržaja bez pismenog
odobrenja izdavača

Politika

4 | Uvodnik
Veljka Lalića
Šta oni njega
mogu da pitaju

5 | Lice nedelje
Natalija Mijatović

6 | Rasizam
Rade Bogdanović
i crni fudbaleri

7 | Mundijal
Dok si ti spavao

8 | Bregzit
Deset godina
grešaka

14 | Dragoljub
Draža Petrović
Top-lista
zvučnih
topova

ANALIZA ŽELJKA
PANTELIĆA

Put Ukrajine do
članstva u EU
ima još mnogo
nepoznanica da
bi mogao da se
vidi na kratak, pa
čak i na srednji
rok, njegov kraj.
Ukrajinci znaju
da će simpatije i
podrška njihovom
članstvu u EU
početi da slabe
i osciliraju čim
oružje utihne
i sa Rusijom se
uspostavi kakav-
takav mir. U toj
postavci stvari žele
da dobiju što je
više moguće

Presuda za „Ribnikar“

Obećali smo da neće posle
„Ribnikara“ i Dubone i Malog
Orašja da bude isto, da ćemo da
radimo drugačije, da ispravljamo
greške, da radimo sa decom... **30**
Piše Ana Mitić

Strah od prolaznosti

Slavimo rodendane i šaljivo
brojimo godine koje su prošle.
Radujemo se budućnosti
i onda kada znamo da je
ne možemo kontrolisati **40**
Piše Aleksandar Misojčić

Slavenka Drakulić

Žena je imala pravo glasa,
kuhinja nije bila njena jedina
fabrika... Ali eto javlja se neka
žena iz Zagreba koja uvodi
nove stvari o ravnopravnosti **50**
Piše Branko Rosić

A možda bi stvarno sve bilo
drugačije da smo se plasirali na
ovo Svetsko prvenstvo? Čak ni
ovima na vlasti ne bi palo na pamet
da proizvode ili podgrejavaju afere
dok čitava nacija iščekuje novih
90 minuta, i dok reprezentacija
– kakva je da je – igra fudbal, ili
makar pokušava da igra fudbal.
Ovako, osuđeni smo „samo“ da
pratimo Mundijal na televiziji, a
na toj istoj televiziji ima svega. U
to „sve“ spada i to što se „zvučni
top“ (ponovo?) okomio na sve
one koji su bili na protestu 15.
marta ili sa njega izveštavali. Zato
je ovom slučaju posvećen čitav
niz tekstova u broju pred vama, i
makar jedan tekst više nego što ih
ima o fudbalu.
Šteta, jer bi bilo mnogo lepše da su
nam loša i neinventivna odbrana
ili selektor koji nije baš u formi
najveći problem u životu...

**Među nama:
U novom broju Nedeljnika**

PRETPLATA
SRBIJA

12 MESECI	12.000
24 MESECA	19.999

Dostupno u digitalnom formatu
nedeljnik.rs ■ 12 meseci - 8.200

■ Tekući račun broj: 205-217464-21. Banka: Komercijalna banka AD Beograd ■ Potvrdu o uplati pošaljite na adresu:

Nedeljnik, Bulevar kralja Aleksandra 43, Beograd ili na mejl pretplata@nedeljnik.rs ■ Dodatne informacije na **011/770-81-64**

Šta oni njega mogu da pitaju i šta on može da im odgovori?

*Šokantne stvari u zemlji u kojoj malo toga može da te šokira.
Slučaj Aleksandar Radić*

Aleksandar Radić je bio kod nas u redakciji u ponedjeljak pre podne. Najavio je temu „Kraj NATO-a u Evropi“, oko klinča Meloni–Trump, i pričali smo o knjizi koju sprema „Svetski rat Aleksandra Radića“ i promeni koju je napravio pošto „sve vojne knjige padaju na bojnopolju“.

I onda se našao na bojnopolju. Šokantne stvari u zemlji u kojoj malo toga može da te šokira.

Da neko privodi jednog od najpoznatijih vojnih analitičara u regionu, i to samo zato što je nešto rekao.

Taj sistem bi trebao da je pao 1991, ne 2000. godine.

SLOBODA GOVORA I MIŠLJENJA, OKUPLJANJA, PROTESTOVANJA, ustavne su kategorije.

Na koje se, kad mu trebaju, poziva predsjednik ove zemlje, koji je 20 godina u opoziciji najviše na tome insistirao, a koji je sada postao i premijer i predsjednik i ministar i tužilac i policajac i portparol.

NAJBOLJU REČENICU O OVOM DOGAĐAJU POSLALA mi je jedna od najpoznatijih prevoditeljki: „Videla sam juče to za Radića i ceo dan mi se vrmala po glavi jedna stvar, to jest jedno pitanje: šta oni njega mogu da pitaju i šta on može da im odgovori? Ovo prevazilazi i Joneska i Beketa zajedno.“

I STVARNO, ZAMISLITE TU SCENU. SEDE za stolom i ispituju čoveka koji se trideset godina bavi vojskom, policijom, bezbednošću, oružjem, ratovima, aparatima sile, državnim strukturama i njihovim zloupotrebama.

ŠTA TAČNO NJEGA ONI MOGU DA PITAJU?

Da li ste videli ono što su videli i drugi? Da li ste čuli ono što su čuli ljudi na ulici? Odakle vam slika zvučnog topa ispred Skupštine koju su objavili mediji?

I ŠTA ON MOŽE DA IM ODGOVORI?

Što već nije napisao, ili javno rekao u mnogobrojnim nastupima. To jeste osnovna zaštita novinara i medijskih radnika.

Mi pišemo i govorimo ono što mislimo ili znamo. Postoji i Zakon o medijima, a u njemu od 1991. ne postoji verbalni delikt.

Već tužba sudu, novčana kazna i sl. To nije za policiju. Još manje za vojnu policiju.

SMISAO OVIH STVARI NIJE DA SE dobije odgovor, već da se pošalje poruka.

I Radiću, i ostalima. Nemojte da vidite. Nemojte da čujete. Nemojte da povezuje.

I najvažnije: nemojte da postavljate pitanje ako odgovor može da bude neprijatan za vlast.

U NORMALNOJ DRŽAVI STRUČNJAK ZA VOJNA pitanja bio bi pozvan odmah: da pomogne istraži. A ne kao osumnjičeni za predmet koji je posle godinu dana otvoren. A u kojem se postupa po očiglednoj zloupotrebi jednog zapisnika sa plenuma, u kojem samo slep čovek ne vidi da se priča o tome da je policija nabavila zvučni top, i o rizicima ukoliko se on upotrebi.

Sa zaključkom – da se odlože skupovi?!

POLICIJA JE PRVO REKLA DA NEMA to oružje, pa da ga ima, ali nije nikada rekla zašto ga je izvela na ulice 15. marta, kada je to nelegalno.

I sad zamislite vojnog analitičara koji je to veče zaključio da je upotrebljen

zvučni top. Nakon snimka mase koja beži, drveća koje se pomera...

ZBOG TOGA JE RADIĆU PRETRESAN STAN, pa stan bivše supruge, kancelarija. Iako je predsednik rekao da je pozvan da da izjavu.

Kako ide pretresanje stana i davanje izjave?

MRDIĆEVI ZAKONI NISU ŠALA, OSIM PO toj poštapalici od imena, a pravosudni sistem mora da bude kičma svake države.

Kad vam to zatreba, zatreba vam. Kao Radiću sada, a sutra nekom iz trenutne vlasti koji se veseli ovom slučaju.

Radić nije kriminalac. Niti je organizovao državni udar. Niti je mogao da ga organizuje.

MI ŽIVIMO U ZEMLJI U KOJOJ za 12 godina nijedna afera nije rešena, što je problem i za istraživačke novinare, koji kao da pucaju u prazno, ali i za društvo koje je nemoguće objasniti nekome sa strane. Pa pogledajte afere u Hrvatskoj, ili one za koje su i u Srbiji, pa i Miloševiću, padale ostavke u sekundi. I spisak naših.

KIR STARMER PODNEO JE OSTAVKU JER je izgubio poverenje u svojoj stranci, dok mi prisustvujemo stvaranju kulta ličnosti, u kojem više nisu bitne ni stranke, ni politika, ni mediji, ni policija, već On, oko koga se sve vrti.

Šta je ideja? Da se uvede diktatura. Da se tako uđe u istoriju.

Silom. Teško je sve to više i objasniti.

BAŠ KAKO MI JE JAVILA SJAjna prevoditeljka, ovo više ne bi umeli da objasne ni Jonesko ni Beket zajedno.

Žrtve dužnosti. Čekajući Godoa. Srbi-ja 2026. **N**

LICE NEDELJE
NEBOJŠA BABIĆ

Moja misija je da predstavljam svoj narod na takav način da, kada bih bila jedini Srbin kojeg ste ikada upoznali, znali biste da smo veliki narod koji je dao značajan doprinos svetskoj baštini, kulturi i umetnosti.

Natalija Mijatović

PROFESORKA I ŠEFICA KATEDRE
ZA UMETNOST I DIZAJN
NA UNIVERZITETU U DELAVERU

RTS STRUČNI KONSULTANT

Radetov rasizam

Kako su Rade Bogdanović i Javni servis postali svetska vest, i bilo nas je baš briga

Možda Srbije nema na Svetskom prvenstvu, ali ova vesela zemlja svakako je pronašla način da, pored svih Mesijâ, Halandâ i Mbapeâ, bude u žiži svetske fudbalske i nadfudbalske javnosti. Za to se postarao Javni servis, i njegov stručni konsultant Rade Bogdanović.

Bivši fudbaler, a sada rado viđen gost u brojnim emisijama, podkastima i intervjuima – govori tako narodnim, a ujedno i književnim jezikom – bio je i pre ovog Svetskog prvenstva poznat kao čovek kojem može da izleti poneka rasistička opaska. Ali nikada, čini se, nije bio tako direktan kao nakon meča Belgije i Irana.

Nejtan Ngoj, defanzivac Belgije, dobio je crveni karton kao zadnji igrač odbrane na tom meču, i to u 66. minutu, a rođenom Sarajliji, koji je fudbalsko ime, kao i imetak, stekao u Južnoj Koreji, nije trebalo da sabere dva i tri.

„Uvek sam govorio za te igrače – a zaista nisam rasista – ali crnim igračima nedostaje koncentracija da izdrže više od 60 do 80 minuta“, rekao je Bogdanović u kamere RTS-a. „Kada smo mi igrali, ponekad smo morali da čuvamo sopstvene igrače kako bismo ih sprečili da prave greške.“

Voditelj je – blago, sasvim u maniru RTS-a – skrenuo pažnju Bogdanoviću na tu opasku, ali je bivši reprezentativni napadač ostao pri svome, insistirajući da „većini nedostaje koncentracija“.

Bogdanovićev ispad brzo se raširio društvenim mrežama, a potom su ga se dokopali i svetski mediji. Od BBC-ja do *Gardijana*, preko *Marke* i *L'Ekipe* (i ovi potonji su imali svoje kontroverze, o čemu takođe

pišemo u ovom broju Nedeljnika), bila je to jedna od najčitanijih vesti na svim portalima.

Dan kasnije, Bogdanović je putem Rojtersa ponudio izvinjenje u jednoj rečenici: „Iskreno se izvinjavam zbog svoje izjave u vezi sa crnim fudbalerima.“ Isto je, još nemušnije, uradio RTS: „Želimo da iskoristimo ovu priliku da se, kao emiter, izvinimo zbog izjave izrečene u našem programu, a koja se ticala pripadnika određene rase.“ Dodali su i da gospodin Bogdanović nije zaposlen u Javnom servisu.

Ipak, nikakvog izvinjenja nije bilo „uživo“, jer je Bogdanović – naravno da jeste – ponovo gostovao i komentarisao meč Argentine i Austrije, kao da ništa nije bilo. U tom meču, inače, napravljen je penal nad Lionelom Mesijem, kada su na njega startovala čak dva reprezentativca Austrije.

Obojica su, uzgred budi rečeno, bili belci.

Još JEDAN BIVŠI FUDBALER, BIVŠI VEZISTA Tottenhema, Rafael van der Vart, takođe je upao u frku u svojoj zemlji. Nakon što je Holandanin Miki van de Ven prevideo utrčavanje Kokija Ogave kod izjednačujućeg gola Japana, Van der Vart je pokušao da ga opravda.

„Svi oni liče jedni na druge, možda mu je zato pobjegao“, rekao je bivši holandski reprezentativac.

Dan kasnije, bio je red i na njega da se izvinjava: „Nikada mi nije bila namera da uvredim, povredim ili diskriminišem bilo koga. Protivim se rasizmu u svim njegovim oblicima i poštujem ljude svih porekla, etničkih pripadnosti i kultura. Razumem da su neki ljudi moje reči mogli doživeti kao uvredljive ili bolne. Iskreno žalim zbog toga.“

Inače, jedna studija iz 2020. godine potvrdila je da postoji „pristrasnost“ kod fudbalskih komentatora, povezana sa bojom kože igrača.

U 80 analiziranih televizijskih utakmica u četiri evropske lige, uključujući i Premijer ligu, igrači sa svetlijom bojom kože češće su hvaljeni zbog svoje inteligencije i radne etike. Sa druge strane, za one sa tamnijom bojom kože postojala je „značajno“ veća verovatnoća da budu „svedeni na svoje fizičke karakteristike ili atletske sposobnosti“, kao što su brzina i snaga. **N**

**BOGDANOVIĆ JE
- NARAVNO DA
JESTE - PONOVO
GOSTOVAO I
KOMENTARISAO
MEČ ARGENTINE
I AUSTRIJE, KAO
DA NIŠTA NIJE
BILO. U TOM
MEČU, INAČE,
NAPRAVLJEN
JE PENAL NAD
LIONELOM
MESIJEM, KADA
SU NA NJEGA
STARTOVALA ČAK
DVA
REPRESENTA-
TIVCA AUSTRIJE.
OBOJICA BELCI**

MUNDIJAL LUKINI 11

Šta će Mesiju penali?

Šta smo sve videli – a šta prespavali – u (nepotpunom) drugom kolu Svetskog prvenstva

Piše Luka Lukić

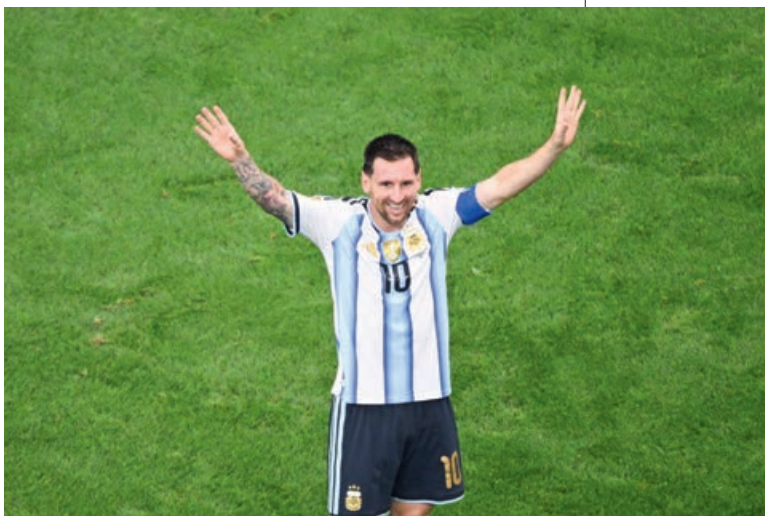
DRUGA EPIZODA 23. NASTAVKA FUDBALSKOG ŠOUA pod nazivom „Svetsko prvenstvo 2026“ prikazuje se na malim

ekranima širom sveta od četvrtka 18. juna. Serija zasada koketira sa raznim žanrovima, od žestoke akcije i pucnjave po protivničkim golovima, preko teške drame i neočekivanih (rezultatskih) preokreta, do romantike koja sve to skupa čini lepšim.

Glavni akter jedne od najromantičnijih priča na ovom Svetskom prvenstvu svakako su Zelenort-ska Ostrva. Afrički debitant nastavlja da bude noćna mora za favorite. Nakon što su otkinuli bod Španiji, u utakmici koju je svojim odbranama obeležio četrdesetogodišnji golman Vozinja, posrnuo je i Urugvaj pred Kabo Verdeom.

Prvi šok dogodio se u 21. minutu, kad je vezi-sta Krasnodara – Kevin Lenini doneo prednost Zelenortčanima, kojima je to bio ujedno i prvi pogodak u istoriji na Svetskom prvenstvu. Ipak, nisu uspeali da izdrže do kraja poluvremena, pošto je Urugvaj preko Arauha i Kanobija za samo dva minuta potpuno preokrenuo rezultat. Nisu ni tada odustala Zelenort-

**NA KRAJU
BALADE, NEMCI
SU IPAK – NEMCI.
TO JE TAJ SUVI
KVALITET KOJI
DOBIJA UTAKMICE
I KADA DAN
NIJE NAJBOLJI,
KAD NIŠTA NE
IDE PREMA
PLANU, KAD SE
NERVOZA UVUČE
U KOSTI ZBOG
NEŽELJENOG
REZULTATA**

ska Ostrva. Uspeli su da se vrate u meč golom Varele, koji je ušao u igru samo tri minuta pre toga, donevši izjednačenje i drugi bod na Mundijalu.

Ništa manje romantičnu fudbalsku predstavu priredio je još jedan debitant – Kurasao. Oni su predvođeni selektorom Dikom Advokatom ispisali istoriju kada su zauzeli prvo mesto u kvalifikacijama. Međutim, Nemačka im je u prvom kolu nanela bolan poraz od 7 : 1.

DELOVALO JE DA JE KURASAO DOSTIGAO svoj limit, da više od ovoga neće moći. Pogrešno je delovalo. Baš kao kad se Vozinja protiv Španije pretvorio u hobotnicu, tako je „srpski zet“ Iloj Rom, golman Majamija, naprasno postao najbolji golman sveta, bar na 90 minuta. Postavio je rekord Svetskog prvenstva sa 15 zabeleženih odbrana na jednoj utakmici i vodio svoju reprezentaciju do remija protiv Ekvadora.

Prstohvat naučne fantastike dodao je Lionel Messi u pobedi Argentine nad Austrijom. Još jednom je pokazao da nije sa ove planete. Argentinski vanzemaljac ponovo je ispisao istoriju, postigavši dva pogotka, koji ga stavljaju na vrh liste najboljih strelaca u istoriji najvećeg reprezentativnog takmičenja. To je mogao da učini već u 9. minutu sa bele tačke, ali je promašio čitav gol. Ovako je možda i lepše. Šta će Mesiju penali? Nikad nije ni bio najbolji penal-džija. Događalo mu se da promaši i u važnijim trenucima. Njemu je lakše da predribla pola terena kako bi postigao gol nego da to učini iz jedanaesterca. Možda upravo u tome i leži Mesijeva genijalnost.

Za dramu u ovoj epizodi sportskog spektakla bili su zaduženi Nemci. Gubili su od Obale Slonovače na poluvremenu, golom koji je dao Frank Kesi. I ne samo što su gubili nego je afrička reprezentacija u tom periodu igrala mnogo lepši fudbal. Lopta se tečno kretala među „slonovima“. Izlazili su hrabro u visok pressing, terali Nemce na greške i bili snažniji u duelima. Devet puta su uputili šut ka Manuelu Nojeru, ali nijednom dovoljno precizno.

Na kraju balade, Nemci su ipak – Nemci. To je taj suvi kvalitet koji dobija utakmice i kada dan nije najbolji, kad ništa ne ide prema planu, kad se nervoza uvuče u kosti zbog neželjenog rezultata. Neka druga reprezentacija bi možda podlegla pritisku, ali ne i Nemačka. Ključan je bio ulazak u igru Nagelsmannovog „džokera“ Deniza Undava u 60. minutu, da bi osam minuta kasnije doneo izjednačenje, a u 94. minutu i pobedu Nemačkoj.

Undavov životni put takođe je fascinantn. Do 22. godine igrao je u četvrtoj ligi Nemačke. Iz godine u godinu „peo se“ stepenik po stepenik ka elitnom rang. Svoj cilj ostvario je u 25. godini, kada je u prvoj belgijskoj ligi sa Rojal Union Sen Žilom osvojio titulu i bio najbolji strelac prvenstva. Sada na najvećoj sceni golovima donosi pobeđe svojoj reprezentaciji.

RAFALNU PALJBU OTVORIO JE KILIJAN MBAPE protiv Iraka. Francuska je pobedila rezultatom 3 : 0, a Mbape je ponovo postigao dva gola. Da Mbape u fudbalskom smislu ima sve što je potrebno jednom pravom hollywoodskom akcionom junaku najbolje se vidi u načinu na koji je postigao prvi gol na ovoj utakmici. Opalio je sa dvadesetak metara, a golman Iraka usled siline šuta nije uspeo da odbije loptu van okvira gola, iako mu je bila na ruci.

Mbape je zapravo oličenje svih vrlina francuske reprezentacije. Toliko fizički dominantnih fudbaler na jednom mestu. Svaka lopta poslata u prazan prostor ka голу može da bude opasna po protivnika. Na bilo kojoj drugoj poziciji Francuzi su brži i jači od rivala.

Izvršnu akciju sa primesom istorijske fantastike priredili su Norvežani. Njihovi navijači duvaju u rog, nose prepoznatljive vikinške kacige sa rogovima na

obe strane (iako Vikinzi zapravo nikad nisu nosili takve kacige, ali to je manje važno) i pobeđe svoje reprezentacije proslavljaju „vikinškim veslanjem“. Jedan od najzaslužnijih za dve pobeđe koje je do sada zabeležila Norveška, obezbeđivši plasman u nokaut fazu takmičenja, svakako je Erling Haland. On je, poput Mbapea, do sada postigao četiri gola. Jedini je Lionel Mesi u dva nepuna kola postigao više golova od njih dvojice.

Holandani su u pobeđi od 5 : 1 nad Švedskom još jednom pokazali svoj raskošni napadački potencijal. Brajan Brobi iz Sanderlenda i jedna od najvećih zvezda ove ekipe – Liverpoolov Kodi Gakpo, zatresli su mrežu po dva puta. U strelce se upisao i fudbaler Vest Hema – Samervil, na asistenciju Memfisa Depaja, koji je dugo bio najvažniji igrač Holandije. Ipak, fudbaleri u narandžastim dresovima pokazali su da bi ozbiljan problem mogla da im bude zadnja linija. Virdžil van Dajk komanduje odbranom Holanđana. On je kapiten i lider ovog tima. Organizuje napade kao da igra u veznom redu, a istovremeno dominira u skoku svojom visinom. Nema sumnje da je on igrač svetske klase. Međutim, njegova brzina nije ista kao pre nekoliko godina. Kada na velikom prostoru ostane sam spram brzog napadača, njegove mane dolaze do izražaja. Tako je Švedska i postigla pogodak, nakon što je Elanga pretrčao Van Dajka i smestio loptu u mrežu.

Nisu ni svi segmenti programa bili nadahnjujući. Gorak ukus za Bosnu i Hercegovinu, koja je pobedom nad Italijom u kvalifikacijama pobrala simpatije publike širom sveta, ostavio je poraz protiv Švajcarske. Bosna se držala dobrih 75 minuta, iako se od početka videlo da Švajcarci poseduju veći kvalitet. Onda, kad je Švajcarska načela mrežu Vasilja, sa lakoćom su rešili utakmicu, postigavši još tri pogotka.

Konačan rezultat bio je 4 : 1, a utešan gol za BiH dao je Ermin Mahmić, debitant na Svetskom prvenstvu. Ubedljiv poraz ne bi bio veliki problem, da crveni karton nije dobio važan šraf u odbrani „zmajeva“ – Tarik Muharemović. Muharemović zbog toga neće moći da igra protiv Katara u odlučujućoj utakmici za plasman u eliminacionu fazu.

Olakšavajuća okolnost za BiH mogla bi da budu dva crvena kartona koja je Katar dobio u meču protiv Kanade. Tragedija je ipak što je jedan od tih crvenih kartona dodeljen zbog surovog starta nad Ismaelom Koneom. Kone je zadobio tešku povredu, koja će ga izvesno na duže vreme odvojiti od terena. Kanada je na kraju savladala Katar rezultatom 6 : 0, a njeni reprezentativci pobeđu su posvetili upravo Ismaelu Koneu. Saliba, koji je ušao u igru umesto Konea, nedugo zatim je postigao pogodak, koji je proslavio visoko podižući dres svog povredjenog saigrača.

Neki delovi programa bili su krajnje predviđivi. Prethodni Mundijali pokazali su da zemlje doma-

ćini gotovo uvek prođu grupu, sa izuzetkom Katara i Južnoafričke Republike. Tako su i ovog puta Meksiko i Sjedinjene Američke Države već u drugom kolu obezbedili plasman u eliminacionu fazu. Kanada je takođe u dobroj poziciji, sa četiri osvojena boda. Pored njih, mesto u daljem takmičenju do trenutka pisanja ovog teksta obezbedile su i Nemačka, Francuska, Norveška i Argentina. S druge strane, sve šanse za prolazak izgubili su Haiti, Turska i Tunis, zabeleživši oba poraza. **N**

UNIVERZITET U BEOGRADU IZMENE ZAKONA

Poslednji čin obračuna sa profesorima

„Državni univerziteti su temelj obrazovnog, naučnog i tehnološkog razvoja zemlje“

PROŠIRENI REKTORSKI KOLEGIJUM UNIVERZITETA U BEOGRADU izrazio je protest zbog najavljenih izmena sistema visokog obrazovanja i Zakona o visokom obrazovanju, koje se u javnosti predstavljaju bez stručne rasprave i konsultacija sa univerzitetima i u, kako je saopštio, „atmosfera otvorenog političkog obračuna sa akademskom zajednicom“.

U saopštenju piše da je „nedopustivo da predsednik Republike budućnost visokog obrazovanja koristi kao sredstvo političkog obračuna sa državnim univerzitetima koji su temelj obrazovnog, naučnog i tehnološkog razvoja zemlje“.

Dodaje se da je Univerzitet u Beogradu danas među najboljim univerzitetima sveta – po najnovijoj listi „CWUR Global 2000“ je na 393. mestu među više od 21.000 rangiranih visokoškolskih ustanova i u najboljih 1,9 odsto univerziteta u svetu.

Istovremeno, kako je navedeno, po međunarodnom rangiranju, svrstava se među vodeće evropske univerzitete po zapošljivosti svojih diplomiranih studenata.

„Ovi rezultati nisu ostvareni zahvaljujući privilegijama, već uprkos dugogodišnjem nedovoljnom ulaganju u visoko obrazovanje i nauku i zanemarivanju potreba univerzitetskog sistema“, stoji u saopštenju.

Rektorski kolegijum smatra da svaka reforma mora imati za cilj jačanje, a ne slabljenje institucija koje ostvaruju međunarodno priznate rezultate.

Ukazano je i da Univerzitet u Beogradu, kao i njegove članice, već mesecima funkcioniše u uslovima izražene pravne i finansijske nesigurnosti.

„Najave promena sistema visokog obrazovanja dodatno produbljuju neizvesnost i otežavaju planiranje nastavnog, naučnog i razvojnog rada“, dodaje se.

Ukazano je da se pojedine članice Univerziteta suočavaju s „pokušajima institucionalne uzurpacije i zaočaja zakonom propisanih procedura“ što se „trenutno najočiglednije vidi na Medicinskom fakultetu“.

Navodi se i da je „posebno zabrinjavajuće što se takvim postupcima dovodi u pitanje zakonitost rada univerzitetskih organa i podriva Univerzitet“ i da se ove najave pojavljuju nakon višemesečnih pritisaka kojima su bili izloženi Univerzitet, njegovi profesori, studenti i rukovodstva fakulteta.

„U takvim okolnostima teško je otkloniti utisak da se pod okriljem reforme pokušava sprovesti obračun sa institucijama koje dosledno brane svoju autonomiju i akademske slobode“, dodaje se.

Prošireni Rektorski kolegijum pozvao je nadležne državne organe da odustanu od jednostranih poteza koji se tiču budućnosti visokog obrazovanja u Srbiji, a stručnu i širu društvenu javnost da stane u odbranu univerziteta kao jedne od najvažnijih institucija od javnog značaja. **N**

BREGZIT PRVA DEцениJA

Da li će i novi britanski premijer imati evropsku kost u grlu?

Britanci vidaju rane nakon deset godina Bregzita. Jedni se nadaju Faražu, drugi se uzdaju u „Kralja Severa“

Piše Željko Pantelić

AVANTURA U KOJU SU ENGLEZE, ŠKOTE, Velšane i Irce sa Alstera gurnuli Boris Džonson, Najdžel Faraž i Džeremi Korbini, uz velikodušnu podršku Kremļa, ali i Donalda Trampa, počinje da ispostavlja svoje paprene račune. Velika Britanija se nalazi u krizi već deset godina, o čemu svedoči i broj promenjenih

JEDNO JE SIGURNO: BERNAM NEĆE BITI BEZLIČNI PREMIJER POPUT STARMERA. ON ĆE UČI U ISTORIJSKE ČITANKE ILI KAO VELIKI REFORMATOR I PREMIJER KOJI JE VRATIO UK U EU, ILI ĆE ZAVRŠITI SVOJU AVANTURU U DAUNING STRITU POPUT LIZ TRASA, U REŽIJI FINANSIJSKIH I BERZANSKIH CENTARA MOĆI

premijera. Isti broj čelnika u Dauning stritu 10 promenio se tokom poluvekovnog članstva UK u EU i posle referenduma o izlasku iz EU 2016. Sa sedmom promenom predsednika vlade u poslednjih deset godina, nakon ostavke Kira Starmera, Ujedinjeno Kraljevstvo postalo je šampion u zapadnom svetu po brzini menjanja premijera, kao nekada francuska Četvrta republika ili Italija u drugoj polovini XX veka.

Cela priča o Bregzitu, od svog prvog momenta, jeste borba za vlast u Londonu u kojoj su EU i članstvo Velike Britanije moneta za potkusurivanje. Najdžel Faraž gradio je svoju karijeru na borbi protiv EU; Dejvid Kameron je, obećavajući referendum o Bregzitu, pokušavao da spase jedinstvo Konzervativne partije, a zatim svoju premijersku fotelju. Tereza Mej se od početka mandata borila za političko preživljavanje na Bregzitu, dok je Boris Džonson na istom Bregzitu konačno stigao do vrata sa brojem 10 u Dauning stritu, ali se nije dugo zadržao.

A TU JE I LABURISTIČKI UDEO. Bez Džeremija Korbina na čelu Laburističke stranke, logističke podrške Moskve na društvenim mrežama i medijima pod kontrolom Ruperta Mardoka, dvojac Najdžel Faraž i Boris Džonson verovatno ne bi uspeo da realizuje Bregzit. To su činjenice kojih se „bregziteri“, ali i Britanci generalno, stide; štaviše, veoma burno reaguju kada ih neko suoči sa tom činjenicom, pokušavajući da negiraju realnost.

Pokojni Jevgenij Prigožin nije bio samo vlasnik „Vagnera“ već i osnivač najveće planetarne fabrike trolova „Internet Research Agency“, koja već godinama širi lažne vesti, unosi konfuziju, propagira teorije zavere i denigrira EU, SAD i NATO. Referendum za Bregzit bio je prvi veliki uspeh ruskih tro-

lova i botova koji je drastično povećao apetit i ambicije Moskve.

Emblematičan primer dvoličnosti Korbina je njegov prijatelj Džordž Galovej. Bivši laburista je iz pet-nih žila podržao dolazak Korbina na čelo partije, ali i Faražovu kampanju za Bregzit.

Slučajno ili ne, Galovej je sve do 2022. godine radio za ruska propagandna glasila, odnosno do zabrane njihovog emitovanja u Velikoj Britaniji zbog ruske invazije na Ukrajinu. Nedavno je izjavio da ima više poverenja u Putina nego u Kira Starmera. Uzgred budi rečeno, poslednji događaji su potvrdili da nisu samo Rusi napravili svoju mrežu unutar britanskog establišmenta već i Kinezi, ali to je neka druga priča.

KOLIKO JE BREXIT KOŠTAO BRITANCE

EVROPSKA UNIA I NJENE ČLANICE PLATILE SU CENU Bregzita, ali daleko manju u odnosu na Veliku Britaniju. Građani EU, osim onih koji žive ili imaju poslove na Ostrvu, nisu ni osetili odlazak UK, dok su Britanci i te kako iskusili posledice Bregzita na nekoliko frontova.

Izračunato je da britanska ekonomija plaća oko 200 milijardi funti godišnje zbog izlaska iz EU, odnosno oko osam odsto BDP-a. Istovremeno, zbog Bregzita Velika Britanija na dugi rok gubi trećinu direktnih investicija. Ako to prevedemo na trošak za svakog pojedinačnog građanina Velike Britanije, dolazimo do iznosa između dve i četiri hiljade funti godišnje.

Na evropskoj strani možemo da konstatujemo da je Bregzit u dobroj meri svaren, dok je na Ostrvu sasvim druga priča i još uvek se mnogima nalazi u grlu, o čemu svedoči činjenica da su Britanci promenili više premijera u poslednjih sedam godina nego u prethodnih 50.

Pre deset godina, kada su Englezi izvodili Veliku Britaniju iz EU, njihova zemlja bila je četvrta ekonomija na svetu, a danas je pala na šesto mesto, sa tendencijom daljeg pada. Inflacija je prvi put posle pola veka dostigla nivoe koje je imala pre ulaska Velike Britanije u EU tokom sedamdesetih godina prošlog veka.

Deceniju kasnije, manje od trećine Britanaca smatra da je Bregzit bio dobra odluka. Brojevi su poražavajući za bregzitere: privredni rast je pao barem za pet odsto zbog izlaska iz EU, investicije su pale za 15 odsto, samo je London izgubio 30 milijardi, plus 230.000 radnih mesta, zdrastvo je gore nego što je bilo, a broj ilegalnih migranata se povećao. Drugim rečima, Bregzit je doneo sve suprotno od onoga što su Faraž i Džonson obećavali pre deset godina.

Zato ne čudi što proevropske partije – laburisti, liberaldemokrate i zeleni – po svim istraživanjima javnog mnjenja zajedno imaju više od 50 odsto gla-

sova. Pedeset šest odsto Britanaca je za povratak u EU. Njima treba dodati još deset odsto onih koji bi se vratili u Jedinstveno tržište ili carinsku uniju.

Problem za buduće generacije Engleza, kada zakucaju na vrata EU, biće imperativ odricanja od mnogo više „suverenosti“ nego kada su prvi put ušli u Uniju pre 53 godine. Ironija sudbine je da će morati da prihvate sve što su uspešno izbegavali tokom prvog boravka u EU: od Šengenskog sporazuma do evra, i neće imati nijedan tzv. „opt-out“ rezervisan za članice starosedeoce. I Englezi moraju da plaćaju na čupriji ono što nisu platili na mostu.

KO MOŽE DA SPASE UJEDINJENO KRALJEVSTVO?

NA LABURISTIČKOM HORIZONTU POSTOJI SAMO JEDNA harizmatična osoba koja bi mogla da vrati laburiste u igru na sledećim parlamentarnim izborima 2029. godine. Reč je o bivšem gradonačelniku Mančestera Endiju Bernamu, koga od milošte zovu „Kraljem Severa“.

Bernam je ušao u Vestminster pobedivši Faražovog kandidata na dopunskim izborima u Mejkerfildu za Britanski parlament. To je bio ključni rekvizit koji mu je bio neophodan da krene u smenu Kira Starmera na čelu partije i, samim tim, da uđe u Dauning strit 10. Bernam je pokušao da postane poslanik prošlog februara, ali ga je premijer Starmer sprečio da se kandiduje. Na izborima prethodne nedelje odlazeći predvodnik laburista nije imao više snage da zaustavi dolazak „Kralja Severa“.

Bernamu je ostao još jedan veoma problematičan i kontroverzan detalj: njegove ideje vezane za ekonomiju i finansije, koje prilično uznemiravaju „Siti“, odnosno poslovni svet u Londonu, koji bi bilo pogrešno potceniti imajući u vidu kako je prošla Liz Tras.

Za razliku od drugih viđenih laburista, Bernam je otvoreno proevropski nastrojen i ne krije da je njegov politički cilj povratak Velike Britanije u EU: „Nadam se da ću za svog života videti Ujedinjeno Kraljevstvo ponovo u EU“, eksplicitno je rekao budući britanski premijer.

Biti dobar i uspešan gradonačelnik ne znači automatski da će ista osoba dobro obavljati posao premijera. Boris Džonson je prilično svež i ubedljiv primer, tako da ne treba pridavati previše značaja Bernamovim rezultatima na čelu Mančestera u optici premijerske funkcije.

Jedno je sigurno: Bernam neće biti bezlični premijer poput Starmera. On će ući u istorijske čitanke ili kao veliki reformator i premijer koji je vratio UK u EU, ili će završiti svoju avanturu u Dauning stritu poput Liz Tras, u režiji finansijskih i berzanskih centara moći. **N**

**NASLOVNA
STRANA
NEDELJNIKA
NAKON
REFERENDUMA
2016. DOSPELA
JE I U BRITANSKE
MEDIJE**

GORANA RADOVANOVIĆ, INŽENJERKA 2026. GODINE

Talentu je potrebna podrška, a ne granica

„Inženjerka godine“ za 2026. godinu je Gorana Radovanović, master inženjerka elektrotehnike i računarstva – odluka je žirija u okviru inicijative „Inženjerka godine“ koju su pokrenuli istoimeno udruženje, Siemens Srbija i Privredna komora Srbije, uz podršku kompanije Xiaomi, a sa ciljem da inspirišu mlade žene za studije i karijeru u inženjerskoj struci.

Gorana je osnovala kompaniju „Codekido Engineering“ koja se bavi razvojem rešenja iz oblasti DevOps-a, **cloud** infrastrukture i sajber bezbednosti. Osim pomenute kompanije, ona je osnovala i dva startapa, a dobitnica je više priznanja za akademski uspeh, talenat i doprinos lokalnoj zajednici. I tu se priča o Gorani ne završava, jer osim posla, Gorana trenutno pohađa doktorske studije na Elektronskom fakultetu Univerziteta u Nišu, na kojem je završila i prethodne studije. Za „Nedeljnik“ iznosi svoje mišljenje na nekoliko tema.

O PRIZNANJU „INŽENJERKA GODINE“...

Kako kaže, ovo priznanje doživljava kao veliku čast, ali i kao odgovornost. „S jedne strane, vidim ga kao priznanje za godine rada, učenja, odricanja i istrajnosti. U tom smislu, onoj maloj Gorani koja je noći provodila u čitaonici na Elektronskom fakultetu, želim da kažem: 'Bravo, mala, uspešna si!' Međutim, još važnije od toga mi je što ova titula nosi poruku da inženjerstvo ima mnogo lica i da u njemu ima mesta za različite puteve, različite karaktere i različite životne priče. Volela bih da ovo priznanje bude i prilika da još glasnije govorim o tome koliko je važno imati podsticaj i podršku porodice, prijatelja, tima, jer na kraju dana iza svake dobre inženjerke stoji brdo ljudi koji u nju veruju.“

O ULOZI AMBASADORKE INŽENJERSKE PROFESIJE...

„Volela bih da budem ambasador koji inženjerstvo približava mladima na realan i

ljudski način. Ne želim da ga predstavim kao nešto nedostižno, rezervisano samo za 'najbolje iz matematike' ili za one koji od detinjstva znaju čime će se baviti. Moj put pokazuje da se interesovanja mogu razvijati, da se pravac može menjati i da je sasvim u redu rasti kroz pokušaje, greške i nove odluke. Volela bih da budem primer koji pokazuje da ne morate biti savršeni da biste uspeli. Važno je da budete radoznali, uporni i spremni da učite.“

O PUTU KOJI NIJE BIO PRAVOLINIJSKI...

„Zanimljivo je da moja prva želja nije bila elektrotehnika, već nuklearna fizika. U poslednjem trenutku sam se odlučila za elektrotehniku i računarstvo, a danas mogu da kažem da nisam zažalila. Mislim da sam tek tokom studija zaista razumela koliko je inženjerstvo široko i koliko mogućnosti pruža.“

O USPEHU NA KOJI JE NAJPONOSNIJA...

„Osnivanje i razvoj kompanije 'Codekido Engineering' za mene je veliki profesionalni uspeh, jer iza toga ne stoji samo poslovna ideja, već tim, zajednica i mnogo mladih ljudi koji su dobili priliku da uče i rade na ozbiljnim projektima. Posebno sam ponosna i na to što smo kroz kompaniju pokrenuli stipendije za mlade u oblasti sajber bezbednosti kao i na CyberTech konferenciju u Nišu, kojom želimo da studentima i srednjoškolcima približimo ovu oblast. Takođe, osnivanje startapa Nerbit i predstavljanje na Web Summitu u Lisabonu za mene je bilo snažan dokaz da ideje iz našeg regiona mogu da budu vidljive i na globalnoj tehnološkoj sceni.“

O PODRŠCI DEVOJČICAMA PRILIKOM ODABIRA STUDIJA...

„Mislim da je najvažnije da devojke ranije dobiju priliku da vide šta nauka i tehnologija zaista jesu. Potrebno je više susreta sa realnim uzorima, više praktičnih radionica, više mentorstva i više podrške u školama. Devojke treba da vide žene koje već rade u inženjerstvu ne kao izuzetak, već kao normalan i očekivan deo te profesije. Takođe je važno da porodica, nastavnici i društvo ne obeshrabruju devojčice rečenicama da nešto 'nije za njih'. Talentu je potrebna podrška, a ne granica.“

PORUKA MLADIMA...

„Moja poruka mladima je da ne čekaju da budu potpuno sigurni da bi počeli. Važno je da budete radoznali, da postavljate pitanja, da učite, da se okružite ljudima od kojih možete da rastete i da se ne plašite da pokušate. Znanje je jedna od retkih stvari koja vam uvek otvara nova vrata. A inženjerstvo je divan prostor za sve one koji žele da stvaraju, rešavaju probleme i ostave trag. Budite hrabri, ali i strpljivi prema sebi. Veliki rezultati najčešće nastaju iz mnogo malih koraka, rada koji se ne vidi odmah i vere da ono što gradite ima smisla.“

OTVORENO ZDRAVSTVO

Apotekarska ustanova Beograd, simbol urušavanja javnog zdravlja Srbije

Bila je to najveća apotekarska mreža u Srbiji i jugoistočnoj Evropi, sa 124 apoteke na teritoriji svih 17 beogradskih opština

Piše Ivana Rapajić Moran, doktorantkinja na Fakultetu za farmaciju i osnivačica Altitude Healthcare

APOTEKARSKA USTANOVA „BEOGRAD“ (APOTEKA BEOGRAD), NEKADAŠNJI ponos srpske farmacije i našeg zdravstva, i razlog zbog čijeg su ugleda hiljade studenata farmacije (uključujući i mene) birale svoju profesiju, decenijama pre nego što će ijedna privatna apoteka biti i u dugoročnom planu, zapošljavala je više od 2.000 radnika, uključujući farmaceute, farmaceutske tehničare, laboratorijske stručnjake i administrativno osoblje. To je bila najveća apotekarska mreža u Srbiji i jugoistočnoj Evropi, sa 124 apoteke na teritoriji svih 17 beogradskih opština, uključujući i apoteke iz sedam prigradskih opština: Lazarevac, Surčin, Mladenovac, Sopot, Grocka, Barajevo i Obrenovac.

Sa sajta Apotekarske ustanove „Beograd“, koji još uvek postoji, čitamo: „Nakon 180 godina od svog osnivanja na najbolji način svojim stručnim kadrom, visokoprofesionalnom uslugom i brigom o zdravlju svojih sugrađana, čuva tradiciju i kvalitet srpske nacionalne farmacije“. I danas vidimo kako gotovo preko noći tradicija dobija katanac na vratima...

Majka moje drugarice iz škole je ponosno radila u apoteci na Terazijama. Uvek ću se sećati kako smo posećivale tu apoteku, nadajući se da ćemo dobiti groždanu mast, koja je čudesno mirisala a proizvedena je u toj apoteci, kako smo mislile samo za nas... ili što bi se danas reklo tailor-made.

Svi znamo da je farmacija pretežno ženska profesija jer više od 90% zaposlenih apotekara bile su žene, stručnjakinje koje su decenijama obezbeđivale dostupnost lekova uz stručan savet građanima. Danas, od nekadašnjeg kadra, ostalo je tek oko 280 apotekara, bez plata od aprila 2025. godine. Šta se dešava sa neisplaćenim dohocima? Ništa, grad čuti i ne pokazuje dobru volju ni za dijalog za rešavanje nastale situacije.

Poslodavac, Apoteka Beograd, takođe je tužen od apotekara koji nisu primali plate, a neki su tužili i Grad Beograd, kao osnivača.

NIJHOVA SUDBINA POKAZUJE KAKO SE TEŠKO stečeno znanje i umeće, sticano kroz ogroman ljudski resurs tokom decenija, pretočeno u dragoceno iskustvo, briše kao sa gumicom iz sistema, kao da nikada nije postojalo. Apotekari iz nestajućeg sistema javnozdravstvene zaštite suočavaju se sa gubitkom posla i egzistencije, iako nisu učinili ništa loše da to zasluže. A mi obični građani sa gubitkom stručnog saveta i nekih od preparata koji nestaju u svetlucavim izlozima novih privatnih apoteka jer nisu na top-listi prodaje, a preko su potrebni.

Danas tu više nema materijala da se izrađuju galenski preparati, kao lekovi koji se izrađuju u apoteci prema standardizovanom receptu i postupku, a ne industrijski (magistralni ili oficinalni lekovi, koji se prave u manjim serijama, najčešće za potrebe pacijenata kada odgovarajući industrijski lek nije dostupan ili kada je potrebna posebna formulacija), nema ni lekova, nema čak ni interneta, a ni telefoni više ne rade. Samo je još svetlo ostalo u tim apotekama koje su još uvek „otvorene“... A dokle će biti? Verovatno ne još dugo.

Neki od savremenih lekova koji su se izdavali u ovim apotekama jesu i kombinovani prašak, fiziološki rastvor, kalijum-hlorid prašak i kapsule, dermatol prašak, vitamin C prašak, dijazepam klizme, koje su išle i na trošak RFZO, kao lek koji se daje maloj deci u urgentnim stanjima, kod napada epilepsije, za sprečavanje frasa, kapi za nos nafazolin i efedrin, lekovi za terapiju kožnih oboljenja – benzoil-peroksid gel, adapalen gel, biofonazol rastvor za kožu, klindamicin losion, eritromicin losion, emolijentni lipofilni krem, krem za bebe, paleta monokomponentnih čajeva i biljnih mešavina, preparati propolisa i kozmetički preparati visokog kvaliteta uz izuzetno pristupačne cene...

ZAŠTO NE BISMO I DALJE PROIZVODILI te preparate kroz sistem apoteka? Zašto danas moramo da zavisimo od stranih proizvođača, i zašto moramo da uvozimo te skupe a jednostavne preparate? Uvoznik će sigurno zaraditi ali sistem mora da se osloni na sebe i ljude koje je edukovao decenijama. Narod će potrošiti svoja teško stečena sredstva, nauštrb nečega drugog potencijalno preko potrebnog.

Bez apotekara u lokalnim zajednicama, bez prenosa znanja na nove generacije i bez oslonca na domaću proizvodnju koja potiče iz višedecenijskog predanja farmaceutske struke, Srbija rizikuje da izgubi jedan od najvažnijih resursa javnog zdravlja. Da li Srbija kao mala i siromašna zemlja može to sebi da priušti? **N**

29,2K

Pitate se šta znači broj iz naslova? To je broj koji me je najpre obradovao i rezultat je ličnog eksperimenta koji želim da podelim sa vama.

Povod za „eksperiment“ bio je razgovor sa klijentom koji se bavi specifičnim poslom, daleko od širokih masa. Tokom sastanka je istakao da ga kao ishod naše saradnje zanimaju i rezultati na društvenim mrežama. Naizgled logično. Ljudi su na mrežama. Publika je tu. Još bolje – brojevi su odmah vidljivi i merljivi. Bio je uveren da ozbiljna vidljivost na Instagramu može direktno da donese i kvalitetne poslovne prilike. Kako se nikada ne igrano tuđim budžetima, odlučila sam da prvo testiram ideju na svom profilu, jer se specifičnost branše i publika mogu uporediti.

Početkom eksperimenta, moj poslovni Instagram profil imao je 635 pratilaca. Otključan je i izložen široj publici. Svakodnevno sam, tokom prvog meseca, ulagala vreme u osmišljavanje i objavljivanje sadržaja u preporučenim terminima: storije, objave i povremeno reels materijale. Trudila sam se da sadržaj ne bude nasumičan, već relevantan, aktuelan i koristan za ljude koji me prate. Za mesec dana, bez sponzorisavanja, moj mali profil videlo je preko 29.000 ljudi. Broj ljudi koji odgovara broju stanovnika većine opština u Srbiji.

Neki su promenu cenili, ali većina nije. Deo ljudi je prestao da prati storije. Nekoliko njih je i obrisalo moj profil sa svojih lista. U početku sam, optimistično, sve posmatrala kao prirodnu selekciju publike. Ako odlaze oni kojima sadržaj nije relevantan, doći će oni kojima jeste. Nisu došli. Bar ne u velikom broju. Kada sam malo bolje razmislila, ni njih, verovatno, nije privukla moja Instagram aktivnost, već gostovanje u stručnom podkastu koje se dogodilo u istom periodu.

Istovremeno, statistika je izgledala impresivno. Prema Meti, to je bio najbolji mesec do tada. Sjajno na papiru i za svaki poslovni izveštaj koji bih predložila klijentu, jer znači uvećanje od više stotina procenata. U poslovnoj realnosti, mnogo skromnije.

Šta mi je taj rast realno doneo? Veću vidljivost – da. Bolju statistiku – o, da! Nove klijente – ne.

Kvalitetnije poslovne kontakte, nažalost – ne. Jaču

reputaciju kod postojeće publike? Ne baš. Naprotiv, deo onih koji su me ranije redovno pratili, prestao je da reaguje na moj sadržaj. To je možda i najbolniji zaključak, kao deo mog malog eksperimenta.

Sve navedeno, naravno, nije naučno istraživanje. Nije primenjena ozbiljna metodologija. Moram da istaknem da nije ni dokaz da društvene mreže ne rade. Ali jeste pokazatelj koliko brojke mogu da zavedu ukoliko ih posmatramo odvojeno od konteksta. Vidljivost jeste važna.

Društvene mreže, kao jedan od kanala komunikacije, jesu važne. Svi danas treba da razumemo kanale putem kojih se publika informiše, zadržava i komunicira. Međutim, vidljivost nije poverenje. Reach nije reputacija. Broj ljudi koji su vas videli nije isti kao broj ljudi koji su vas razumeli, zapamtili i poželili da sa vama sarađuju. Za mnoge smo samo zabava u trenutku dokolice.

PIŠE MARIJA TRIVIĆ, MEDIA
SUPPORT & CONSULTING

Problem nastaje kada se komunikacija svede samo na metriku. Visoki brojevi lepo izgledaju u izveštaju i dobro zvuče na sastanku. Ali ozbiljan posao retko nastaje tako što je neko video jedan story, reels ili objavu. Posebno ako vaš posao nije namenjen širokim masama. Ukoliko prodajete proizvode svakodnevne

potrošnje, turističke aranžmane, odeću, kozmetiku ili usluge koje se brzo razumeju i lako kupuju, društvene mreže mogu biti izuzetno moćan prodajni kanal. Ali ako gradite ozbiljan B2B posao, stručnu uslugu, poverenje, dugoročne odnose ili reputaciju, Instagram statika ne može biti jedini kriterijum uspeha.

Reputacija se ne gradi samo tamo gde je publika najbrojnija. Gradi se tamo gde se nalaze pravi ljudi, pravi kontekst i pravi razlozi za poverenje. Pitanje „koliko ljudi nas je videlo“ jeste važno, ali nije najvažnije. Mnogo važnija pitanja su: Ko nas je video? Šta je, zaista, razumeo? Da li nam posle toga više veruje?

Praksa me je naučila da takvi ljudi nisu uvek najglasniji. Naprotiv. Oni, najčešće, nisu među ljudima koji gledaju storije. Nisu najbrži na lajku. Oni su na sastancima, u relevantnim medijima, na događajima, u stručnim krugovima, preporukama i direktnim razgovorima. Ali i u tišini u kojoj se donose ozbiljne poslovne odluke.

Zapitajte se: da li ste i vi tamo zaista prisutni i vidljivi?

JESI LI VIDEO OVO?

Top-lista zvučnih topova

Hapsiće političare, novinare, analitičare, urednike, kolumniste, karikaturiste, kuvare, obučare, kozmetičarke, čak i one, njih par tisuća, koji su se javili lekaru pošto je 15. marta u Ulici kralja Milana odjeknuo strašan zvuk

Piše Dragoljub Draža Petrović, glavni urednik Danasa

Zvučni Tomiću, Da sam te ovom prilikom oslovio kao „zvučni Topiću“, postoji velika verovatnoća da bi naš urednik Lalić već sutra završio na saslušanju u policiji, što bi advokati rekli, „na okolnost“ da je širio glasine o „zvučnom topu“ koji Vučić, naravno, nije upotrebio 15. marta prošle godine tokom najvećeg protestnog skupa u istoriji Srbije, jer kao što znaš – Vučić je jedan fin, human, brižan i nadasve plemenit čovek.

Čija se vladavina bazira na providnoj propagandi u koju bi poverovao samo neko ko je glup ko top, naravno ne zvučni nego običan top, kažem ovo opet zbog Lalića, pa mu je takva i ciljna grupa – Vučić ovih dana ubeđuje sve koji imaju slušne karakteristike topa (običnog) da on tog 15. marta u 19 sati i 11 minuta tokom četvrt sata tišine za stradale u padu nadstrešnice u Novom Sadu, nije upotrebio sonično oružje zvano „zvučni top“, a tužilaštvo najavljuje da će hapsiti redom sve koji su spekulisali da je takav top upotrebljen, jerbo su, kažu, na taj način hteli da naštetu ugledu našeg predsednika, da ga dehumanizuju, i pritom ga likvidiraju. A Vučić je, što bi rekli Crnogorci, onaj tip što stalno ističe: „De god sam bio, svud sam poginuo.“

Hapsiće političare, novinare, analitičare, urednike, kolumniste, karikaturiste, kuvare, obučare, kozmetičarke, čak i one, njih par tisuća, koji su se javili lekaru pošto je 15. marta u Ulici kralja Milana odjeknuo strašan zvuk: ljudi su imali osećaj da na njih ide kamion u pu-

noj brzini, neki su tvrdili da im je dojam bio kao da na glavnu beogradsku ulicu upravo sleće avion, snimci sa mobitela ukazuju da je masa panično počela da beži sa kolovoza u stranu, na trotoare, ka fasadama zgrada, saplitali su se jedni preko drugih, padali i ustajali.

Vučić je, što bi rekli Crnogorci, onaj tip što stalno ističe: „De god sam bio, svud sam poginuo“

U tom momentu, 15. marta, sedeo sam u redakciji Danasa, a moja redakcija, kao što znaš, zvučni Tomiću, udaljena je 100 metara vazdušnom linijom od Slavije, gde je bio studentski skup. Izašao sam u trenucima kada je trajala tišina na hodnik, gde je redakcijska „smoking area“ i kroz prozor osluškivao taj muk, stotine hiljada ljudi koji čute.

Tišina je delovala moćno. Duboko sam uvukao dim, „lucky strike 100’s“ je jak, baš dobra cigareta za uživanje u tišini. Samo u jednom momentu, zagledan u mračno nebo nad Beogradom kojim su blinkali dronovi TV stanica, čuo sam nekakav oštar zvuk, ni na šta mi to tada nije ličilo. Onda, negde iz pravca „Beograđanke“, začuo se huk mase. Tu blizu na Slaviji i dalje je bila tišina. Konferansje protesta, i to sam čuo, rekao je preko mikrofona: „Molim da ispoštujemo 15 minuta tišine!“

Iz pravca „Beograđanke“ i dalje se čuo huk.

Taj huk, kasnije sam saznao, bio je huk ljudi koji su panično bežali od zvuka kamiona ili aviona. Možda je to čak bio i zvuk brzog voza.

– Kao zvuk nekog talasa, kao obrušavanje aviona, kao stampedo, kao da nailazi superbrzi voz. Prvo kao da je nešto puklo u daljini i onda kao neko šištanje, ko da je neki nevidljivi voz prošao po sredini ulice i poobarao ljude – svedočili su okupljeni kod „Beograđanke“ šta su doživeli, dok sam ja, moj zvučni Tomiću, kao ekspert da propustim najvažnije historijske momente srpskog naroda, pušio u hodniku poslovne zgrade na 100 metara od Slavije i osluškivao kroz prozor šta se zbiva.

Petnaesti mart je bio logičan kraj Vučića i on je to danima ranije najavljivao, jer Vučić ima te paranormalne sposobnosti kao Vidovita Zorka, pre bih rekao Vidoviti Aleksandar, Nonsensdamus, kad smo već kod Nostradamusa. Kazao je: „Pustićemo ih pet, šest minuta, gađaće kamenicama, topovskim udarima, pustićemo ih da ceo svet vidi ko je prvi počeo i da krenu na Skupštinu. A onda će država da pokaže da je država, da se ponaša u skladu sa svojim zakonima i odsviraćemo kraj.“

To je Vučić rekao 10. marta, pet dana pre nego što je neko, u 19 sati i 11 minuta, 15. marta, pokušao da odsvira kraj, baš kako je Vučić i najavio, s tim što je taj zvižduk za kraj više ličio na zvižduk brzog voza koji tutnji Ulicom kralja Milana nego na zvižduk fudbalskog sudi-je, na koji je, valjda, mislio Vučić kada je metaforično to rekao članovima Glav-

nog odbora svoje stranke, koji su totalno fekalizirani od mogućeg razvoja događaja, skamenjeno aplaudirali.

Pazi, moj zvučni Tomiću, garantujem da bi članovi Svetske unije proizvođača sušenih kajsija bolje organizovali odbranu Vučića da ne padne s vlasti nego što to rade tipovi kojima se on okružio od kada je u Srbiji počela studentsko-gradanska pobuna i ne prestaje da tutnji. I koji ga šatro brane iako bi sem Svetske unije proizvođača sušenih kajsija to bolje uradilo i Ribolovačko društvo iz Surdulice.

Po njihovim akcijama mogao bi se snimiti ko zna koji nastavak „Golog pištolja“, jer sve njihove akcije podsećaju na onu scenu iz „The Naked Gun“ kada nespreni inspektor Frenk Drebin lovi plaćenog ubicu autom koji vozi uspaničena polaznica auto-škole, sve dok nesrećni ubica ne baci vojnu raketu na fabriku pirotehnike. Komedija o poslednjoj odbrani Vučića zvala bi se „Goli top“.

Tako je bilo i 15. marta – studenti i građanstvo su se okupili na Slaviji oko muzičke fontane koju je izgradila Vučićeva vlast, s tim što ta fontana odavno više nije muzička, što joj je bila prvobitna namena.

Muzika je naprasno prestala da svirati još pre koju godinu, pa je od muzičke fontane vredne 1,8 miliona evra ostala samo fontana, što i nije neka svetska atrakcija, moj Tomiću. Mada bi, da muzička fontana nije crkla kao i većina ostalih stvari koje je Vučić podario srp-

skom narodu, lakše rasterali one stotine hiljada ljudi da su preko razglasa muzičke fontane puštali prvi album Jelene Karleuše, endemskog zvučnog topa golorukog srpskog naroda.

Ovako, neko se umesto muzičke fontane setio zvučnog topa. A pošto Vučić već godinu dana od 15. marta priča da su tog dana policijske jedinice imale dogovor da pređu na stranu studenata, u policajce nije imao poverenja, rukovanje topovima povereno je njegovoj nadripoliciji, vrsti opasnijoj od nadrilekara. Znaš kada kod Kusturice u „Pod-

Znaš kada kod Kusturice u „Podzemlju“ primete da je „majmun ušao u tenak“ – tako je neko od nadripolicajaca tog 15. marta pritisnuo dugme „push“ da odsvira kraj, po dogovoru

zemlju“ primete da je „majmun ušao u tenak“ – tako je neko od nadripolicajaca tog 15. marta pritisnuo dugme „push“ da odsvira kraj, po dogovoru, čak su se i na Vučićevoj televiziji Informer iste večeri radovali zvučnom topu uz prigodne narodnjake, jer kao što je svoju odbranu predao u ruke nadripolicajcima, tako se u medijima okružio nadrinovinarima, uglavnom džiberske provenijencije.

Vučićeva tajna je što je svuda dao šansu najgorima. A najgori kad dobiju šansu ne bi da se vraćaju na staro, da opet budu najgori, žele da ostanu stub odbrane države, pa ih sve vreme ubeđuju

da imaju istorijsku misiju. Kao što su na starorimskim brodovima mornari bili mahom neplivači, jer takav se grčevito bori da lađa ne potone.

I onda se desi da neko na potpuno mirne ljude ispali brzi voz, avion ili kamion, svejedno, jer, kažem ti, zvučni Tomiću, najgori su na kraju svoje balade na sve spremni, pa sada imamo novu taktiku: srpsko tužilaštvo, u kojem kao da sede neke dokone tužibabe, osmislilo je da je „zvučni top“ bio zapravo dobro osmišljena zavera protiv Vučića i srpskog naroda.

Hiljade ljudi, kažu oni, izvelo je unapred dogovorenu koreografiju paničnog bežanja sa sredine ulice ka fasadama zgrada samo da bi inscenirali dejstvo „zvučnog topa“ i tako optužili sirotog Vučića da je pucao u leđa svojim građanima, iako, kao što se zna, on ni mrava ne bi zgazio. Valjda zato što mravi u Srbiji nemaju pravo glasa, mada ga možda i dobiju, jer sada se neko setio da bi srpsko državljanstvo i biračko pravo mogao da dobije svako ko se izjasni kao Srbin, u šta se valjda računaju i mravi.

Falili su, po onome što ovih dana plasira tužilaštvo i Vučićeva medijska mašina za zaludivanje glupih ko top, samo Džon Travolta i Olivija Njutn Džon, pa da kraj protesta 15. marta izgleda koreografski besprekorno, kao finalna scena „Briljantina“.

Što je zapravo kompliment za studente: ako su bez ijedne probe uspeali da naprave najveći „fleš mob“ na svetu, šta li tek mogu kada uvežbaju? **N**

Kako dugovečnost preoblikuje sve što znamo o životu

Kako živeti u blagostanju još 30 godina nakon penzije i koji resursi su nam potrebni da bismo živeli kvalitetno, ne samo dugo?

Ništa čoveka nije toliko okupiralo oduvek kao želja da živi dugo i u blagostanju, ali nekako mu je stalno izmicala. Životni vek nije mogao da produži u nedostatku resursa i znanja, sve do 20. veka.

Bilo je samo pitanje trenutka kada će se potraga za dugovečnošću vratiti u prvi plan, poput odlaska na Mesec ili istraživanja dubokog svemira. Ako je neko verovao da će ta potraga stati s „Epom o Gilgamešu“ ili s alhemičarima, prevario se, bilo je potrebno da se Silicijumska dolina osnaži, nauka i tehnologija dovoljno napreduju da se vratimo svetom gralu čovečanstva. Danas, kada Svetska zdravstvena organizacija (SZO) procenjuje da će se do 2050. godine broj starijih od 60 u potpunosti duplirati i dostići 2,1 milijardu, čime će se izjednačiti s mlađima od 15 godina na globalnom nivou, ta težnja je da se ne samo život produži, već i da se život doda godinama.

Zbog toga se koncept obrazovanja, karijere i radnog veka, odlaska u penziju, finansija i investiranja prilagođava upravo dugovečnosti.

Kako živeti u blagostanju još 30 godina nakon penzije i koji resursi su nam potrebni da bismo živeli kvalitetno, ne samo dugo?

Ovaj longevity ili koncept dugovečnosti u svim oblastima života, u agendu finansijskog tržišta donela je Banca Intesa događajem „Računamo na duge staze“ na kojem je Piter H. Dijamandis, doktor medicine i vodeći svetski stručnjak u oblasti dugovečnosti, ekspanzionalnih tehnolo-

gija i inovacija, govorio o svemu što nas očekuje, i to u vrlo skoroj budućnosti.

Zašto je ovaj razgovor sa Dijamandisom bio važan?

„Postavljanjem teme dugovečnosti na domaće finansijsko tržište želimo da otvorimo novo poglavlje u razgovoru o ulozi banaka u životu klijenata. Duži život menja potrebe, rizike i očekivanja ljudi, a životne putanje čini dinamičnijim, složenijim i individualnijim, zbog čega standardizovana rešenja više nisu dovoljna. Zato banka mora da bude partner koji razume buduće ciljeve klijenata podjednako dobro koliko i njihove sadašnje potrebe. Za nas to znači posvećenost, lični pristup i dugoročni odnos, kako bismo im omogućili da dodatno vreme koje donosi duži život dočekaju sa većom sigurnošću, slobodom izbora i jasnim planom“, izjavio je Darko Popović, predsednik Izvršnog odbora Banca Intesa.

Dijamandis kaže da dugovečnost podrazumeva svet koji nam dolazi u susret i koji živimo – ali obuhvata i priliku da koristimo ekspanzionalne tehnologije, računarstvo, senzore, mreže, veštačku inteligenciju, robotiku da bismo ga poboljšali, posebno na putu ka revoluciji zdravstvenog stanja, revoluciji koja će nam dati dodatne zdrave decenije tokom našeg života. „Dakle, prvo što mi pada na pamet je da su stvari koje ste radili između doručka jutros i danas i upravo sada navele vaše pretke da vas vide kao boga. Brzina ovih tehnologija je izuzetna i ne usporava se.“

Upravo količina kapitala koja ulazi u oblast veštačke inteligencije jeste jedan od najvećih pokretača revolucije dugovečnosti koja se danas dešava, kaže Dijamandis, koji je i osnivač XPRIZE fondacije, Sin-

gularity univerziteta i brojnih tehnoloških startupova. „Dakle, 2024. godine, oko 400 miliona dolara dnevno je ulagano u oblast veštačke inteligencije, data centara i čipova. Godine 2025. to je bilo milijardu dolara dnevno. Ove godine, dnevno se ulaže dve milijarde dolara u oblast veštačke inteligencije, a projektovano je da će se taj iznos povećati na tri milijarde dolara dnevno u 2029. godini. I upravo je uticaj veštačke inteligencije taj koji nam pomaže da razumemo 40 triliona ćelija u našem telu, zašto naše telo stari, kako da ga usporimo, zaustavimo i potencijalno preokrenemo.“

On ističe da će nauka i tehnologija davati više od godinu dana života za svaku godinu koju ste živi, a ta ideja se naziva brzina bekstva dugovečnosti, što ćemo dostići do 2033. „Dakle, vaš posao je da ostanete u najboljem mogućem zdravlju i da ne umrete od uzroka koji se može izbeći pre nego što dostignemo brzinu bekstva dugovečnosti. Koliko dugo mislite da ćete živeti?“

Darko Popović i Peter H. Diamandis

Pitajući se kako preokrenuti starenje Diamandis je pokrenuo jednu od najvećih nagrada, Healthspan XPRIZE, i veruje da će pobednika imati do 2029. ili 2030. godine. Ističe da se upravo promene na polju otkrivanja dugovečnosti događaju zbog uticaja tehnologija, posebno veštačke inteligencije, kao i humanoidne robotike, i navodi da u SAD danas postoji oko 12 velikih kompanija za humanoidne robote, Tesla, Figure, 1X, da ih u Kini ima preko 140. Dijamandis dodaje da je njegov prijatelj Elon Musk na pitanje kada će Optimus, robot, biti bolji hirurg od najboljih hirurga odgovorio: „Možda neće biti tri godine, možda pet ili 10 godina, ali taj dan dolazi.“

Drugi napredak koji menja svet dugovečnosti jeste naša sposobnost sekvenciranja ljudskog genoma, a takođe ulazimo u period kada koristimo veštačku inteligenciju za dizajniranje sledeće generacije lekova. „Takođe, postoje dve velike kompanije, eGenesis i United Therapeutics, koje su shvatile da je veličina organa

svinje, srca, jetre, pluća i bubrega, iste veličine kao i ljudski organ. I ono što su uradili jeste da su izmenili površinske antigene svinje kako bi ih učinili sličnim ljudskim – da ga čovek ne odbaci, i kako bi stvorili obilnu zalihu organa za nas. Postoji najmanje šest velikih kompanija koje rade u ovoj oblasti, tako da ako vam ikada zatreba organ u budućnosti, postoji jedan dostupan za vas.“

Dijamandis je istakao i da su Dejvid Sinkler, jedan od najvećih lidera u oblasti preokreta starenja sa Medicinskog fakulteta Harvard, osnivač kompanije Life Biosciences, i njegov tim razvili nešto što se zove delimično epigenetsko reprogramiranje. A to je sposobnost korišćenja tri Jamanakina faktora za preokret epigenetskog starenja. Dodao je da se upravo radi ispitivanje na ljudima i da ćemo, ukoliko bude uspešno, ove godine otkriti da ovaj pristup preokretu starenja funkcioniše kod ljudi. Zamislite da odete kod doktora, dobijete tablete i za četiri nedelje ste mlađi. Zani-

Postavljanjem teme dugovečnosti na domaće finansijsko tržište želimo da otvorimo novo poglavlje u razgovoru o ulozi banaka u životu klijenata. Duži život menja potrebe, rizike i očekivanja ljudi, a životne putanje čini dinamičnijim, složenijim i individualnijim, zbog čega standardizovana rešenja više nisu dovoljna

DARKO POPOVIĆ,
PRESEDNIK IZVRŠNOG ODBORA BANCA INTESA

mljivo je da su to materijali na kojima se već radi u njihovoj laboratoriji i koštali bi nekoliko stotina dolara mesečno.

Demis Hasabis, izvršni direktor DeepMind-a i jedan od velikih mislilaca našeg vremena, koji danas vodi jednu od vodećih laboratorija na ovom frontu, smatra da bi značajan iskorak bio kako bismo izlečili bolesti – deset godina i milijarde dolara za dizajniranje samo jednog leka mogli bi da se uz pomoć AI pretvore u mesece ili svega nedelje rada. „To bi izazvalo revoluciju u ljudskom zdravlju, i mislim da ćemo jednog dana možda moći da izlečimo sve bolesti uz pomoć veštačke inteligencije. Kraj bolesti? Mislim da je to nadohvat ruke. Možda u narednoj deceniji ili tako nešto. Zamislite, i to je ono u šta on zaista veruje, da možete da izlečite rak, srčana oboljenja, inflamatorne bolesti, sve ove bolesti u narednih 10 godina“, kaže Dijamandis.

Tu je i kompanija Fountain Life koju je osnovao sa Tonijem Robinsonom, a koja radi na tome da se bolest dijagnostikuje u što ranijoj fazi.

„Veštačka inteligencija je najveća pokretačka snaga dugovečnosti. Vaš cilj bi trebalo da bude da postignete brzinu bekstva dugovečnosti, da ostanete u najboljem mogućem stanju zdravstvene zaštite tokom naredne decenije. Ulazimo u period u kojem nam sintetička biologija, mogućnost uređivanja i modifikovanja genoma,

Panel diskusija „Računamo na duge staze“

kao i uticaj veštačke inteligencije omogućavaju reprogramiranje živih proizvoda. Prolazimo kroz prelazak sa nege bolesnika na pravu zdravstvenu zaštitu, gde otkrivamo bolest u fazi 0 pre nego što utiče na vaš život. I onda, konačno, vaš genom nije vaša sudbina. Volim da kažem da je život kratak dok ga ne produžite, a mi zaišta živimo u najneobičnijem vremenu postojanja.“

A do tada? Pa, ovaj tragač za dugovečnošću ima četiri saveta. Dobar san, ishrana, vežbanje i pozitivan način razmišljanja. „I obezbedite skrining. Ljudi kažu: Pa, ne želim da znam. Ja kažem: To je smešno. Saznaćeš. Da li želiš da saznaš sada kada možeš nešto da uradiš povodom toga, ili kada bude prekasno?“

U skrining bi spadala i briga o zdravlju. Ketí Kasa, magistarka farmacije, nutrigenomike i biotech longevity ekspertkinja, objasnila je na događaju da je od suštinske važnosti metaboličko zdravlje jer nije reč samo o prevenciji, nego je to strateško pitanje, zdravstveno, ekonomsko i korporativno. „Ono jeste suštinski stub dugovečnosti. Bilo kakva disfunkcija metabolizma u velikoj meri povećava i rizik od razvoja drugih hroničnih bolesti (dijabetes tipa 2, kardiovaskularne bolesti, neki oblici karcinoma, demencija, Alzheimer). Kada sprečavamo razvoj metaboličke disfunkcije, kroz strategije kao što su ishrana, fizička aktivnost, kvalitetan san itd., generalno optimizaciju

načina života, mi sprečavamo i razvoj hroničnih bolesti. Međutim, osoba može da ima percepciju o sebi da živi zdravo, da se hrani zdravo, da je fizički aktivna, da nije gojazna, da je formalno zdrava, a da bude na pragu nekog metaboličkog problema. Vrlo često na to ukazuju neki suptilni signali, kao što su kognitivni pad, nemogućnost fokusa, hronični stres, umor i generalno nemogućnost da se izdrži radni dan bez neke energije – šećera, kofeina.“ Ketí Kasa ističe da se to često javlja kod onih na visokodgovornim pozicijama ili preduzetnicima koji te simptome pripisuju načinu života, ali to možda ukazuje na početak nekog problema, te da treba da se pozabave načinom života i prevencijom dublje.

Za dugovečnost je vežbanje važan aspekt, ali uz to je važno i znati kako se pravilno izvodi, kao i koliko su viscelarne masti opasne. „U kilogramu ljudske masti ima negde između 18 i 25 kilometara kapilarne mreže novih kapilara, to jest jedan novi auto-put koji praktično ničemu ne služi. Srce, organi, kardiovaskularni sistem, jednostavno telo mnogo trpi. Pre potrage za fizičkom aktivnošću koja će nam obezbediti benefite, pozabavio bih se nečim što je često zanemareno, a to je pravilno i kontrolisano disanje pri vežbanju, koje je možda i važnije od izbora same fizičke aktivnosti; 75% masti izlazi kroz izdisaj. To znači da ako ne dišemo pravilno, mi nećemo te masti izbacivati kako treba“, rekao je na događaju Marko Petrović, health and lifestyle coach.

Ljuba Samotijeva, članica Nadzornog odbora Intesa Invest i ekspertkinja za investicione fondove, smatra da dugovečnost podrazumeva da danas već treba menjati način razmišljanja i samim tim i ponašanje. „To znači da moramo početi da razmišljamo o investiranju i upravljanju našim kapitalom. Moramo imati dinamičniji stav prema investicijama. Finansijske institucije će imati sve veću odgovornost u upravljanju finansijskim delom. U prošlosti smo bili samo prodavci proizvoda i usluga. Sada mislim da njihove potrebe moramo da sagledamo šire. Moramo da pomognemo klijentima da pravilno upravljaju ovim komplikovanim, veoma dinamičnim investicionim putovanjem u svakoj fazi života u skladu sa potrebama, željama i snovima koje imaju.“

Osnovni izazov jeste ne kako samo stvoriti novac, nego kako sačuvati njegovu vrednost, prvenstveno s aspekta kupovne moći, kako kaže Željko Petrović, član Izvršnog odbora i direktor Divizije za poslovanje sa fizičkim licima i malim biznisima Banca Intesa. On dodaje da je najveći rizik gubljenje vrednosti, odnosno inflacija, i da pravi odgovor kako da upravljamo u longevity eri jeste da sačuvamo kupovnu moć, a to je moguće ako se menjaju navike i ako je kapital uposlen.

„Longevity upravo znači da kapital suštinski treba da nadživi čoveka, odnosno da imamo dovoljno kapitala ne za 15, 20 godina nakon penzije, nego za 30 ili čak i 50 godina. Danas se osiguravamo na neki način od prerane smrti ili gubitka radne sposobnosti, a sutra će upravo industrija osiguranja imati izazov da se osigura od predugačkog života. I u tom nekom smislu transformisaće se i industrija osiguranja i industrija wealth managementa, a to je dati odgovor na pitanje kako moj kapital može da živi u kvalitetu upravo 30 ili 50 godina duže i da podrži moj život. Finansijsko planiranje će postati mnogo relevantnije u odnosu na pojedinačne proizvode i dolaziće do sve većeg spajanja industrije osiguranja i wealth managementa, jer na kraju krajeva, to više nije finansijsko planiranje, nego je suštinski planiranje i života i bilo koje životne faze, i planiranje kako mogu da očuvam supstancu kapitala, ali kako mogu da očuvam i suštinski prihod, odnosno cash flow iz akumulacije u deakumulaciju da bi sam taj kapital podržao taj dugoročni život. Jednim odgovorom, finansijsko planiranje će biti najrelevantnije.“

„Čarobnjaci“ Harlema ponovo kod nas

Harlem Globetrotters – američki egzibicioni košarkaški tim, osnovan davne 1926. godine, gostuje u Beogradu 2. novembra od 20 časova u hali „Aleksandar Nikolić“. Povod je stogodišnjica njihovog osnivanja, a jubilar na svetska turneja završava se kod nas.

Sa preko 26.000 odigranih utakmica u više od 120 zemalja sveta, legendarni „Harlemovci“ postali su globalna ikona zabave, donoseći radost i osmehe milionskoj publici. Oni su pioniri u popularizaciji košarkaških veština, kao što su neobična zakucavanja, brzi kontranapadi i atraktivne akcije plejmejкера. Svetska turneja povodom 100 godina postojanja koja se završava u Beogradu predstavlja omaž veku rušenja barijera, inovacija, humanitarnog rada i posvećenosti navijačima nudeći im košarku koja je više od igre. Njihova „zakucavanja“, nesbeski skokovi i akrobacije čine ovu priredbu ne samo košarkaškom utakmicom, već je to svojevrsna zabava za sve generacije.

Tokom prvog gostovanja davne 1959. godine domaćin im je bio naš legendarni igrač, trener i košarkaški radnik Bora Stanković ili Mr. Basketball, dugogodišnji generalni sekretar svetske košarkaške federacije FIBA. On je, uz Džejmsa Nejsmita, oca mo-

derne košarke, drugi „roditelj“ popularnog sporta. Ne treba isticati da je Stanković inicirao približavanje FIBA i NBA u jedinstvenu organizaciju. To istorijsko gostovanje „mađioničara“ košarke bilo je prvo takve vrste u jednoj socijalističkoj zemlji, koja je tada bila izvan „Gvozdene zaves“.

Završna stanica na ovoj jubilarnoj turneji biće Beograd. Tako će domaća publika u Srbiji imati priliku da uživo oseti magiju najpopularnijeg košarkaškog spektakla. Odnosno da zajedno sa košarkaškim zvezdama proslavi njihovo peto gostovanje u drugoj domovini košarke – Srbiji. Prvo je bilo još davne 1959. godine na stadionu JNA. Slavna ekipa ovog puta gostuje u hali „Aleksandar Nikolić“ (bivši „Pionir“) u ponedeljak 2. novembra 2026. godine od 20.00 časova.

Tokom svetske turneje publika širom sveta moći će da uživa u bravurama najboljih igrača ovog tima, od neverovatnih zakucavanja do zapanjujućih trikova, sve ono što Globetrotterse čini jedinstvenim. Takođe, Globetrottersi drže najveći broj Ginisovih svetskih rekorda u disciplinama atletizma i spretnosti, a neki od njih biće prikazani publici u dvorani „Aleksandar Nikolić“. Kao i uvek biće predstavljeni dresovi posvećeni jubileju, a koji će moći da se kupe sa zvaničnim programima, košarkaškim loptama, znojnicama i drugim suve-

nirima sa oznakom Globetrottersa.

Na terenu, tim će se suočiti sa dugogodišnjim rivalima – Washington Generals, a pripremljena su i brojna atraktivna iznenađenja. Na primer za utakmice Globetrottersa se na terenu crta i dodatna linija za četiri poena. Verovali ili ne, igrač pod nadimkom „Too Tall“ (u prevodu „suviše visok“), a koji ima jedva 172 santimetra, postigao je nedavno u Londonu čak pet uzastopnih koševa vrednih četiri poena – bez promašaja!

U sastavu oba tima pojavljuju se i devojke, a opšte je poznata uloga Globetrottersa u afirmaciji položaja žena i njihovih prava uopšte, kao i uključivanje pripadnica lepšeg pola u svet profesionalne košarke. Na kraju jedan podatak za istoriju: samo jednom su Washington Generals uspeali da savladaju Harlem Globetrotters u brojnim utakmicama.

Ali nemojte misliti da je to namešteno: iz redova Washington Generalsa najistaknutiji pojedinci prelaze u Harlem Globetrotters – tako da je to u stvari za njih odskočna daska u karijeri. Na poslednjoj stanici prolećne turneje u Londonu, rezultat nadmetanja dva tima bio je potpuno izjednačen do deset sekundi pred kraj. Tada su u napad krenuli Globetrottersi i na samo dve sekunde do kraja koš je postigla igračica koja nastupa pod imenom „Torch“ („Baklja“) i time donela još jednu pobjedu svom timu.

Na kraju jedna ne tako važna zanimljivost. Šef obezbeđenja Harlem Globetrottersa već četiri godine je Branko Stojšavljević, naš čovek rodom iz Milvokija, koji govori sa čistim beogradskim akcentom.

Ulaznice za ovaj jedinstveni spektakl mogu se naći na prodajnim mestima lanca Efinity i putem interneta – online platforme: **Efinity.rs**.

Sporazum(i) sa narodom i perpetuum mobile za afere

Stanje u opoziciji odgovara Vučiću što se tiče izbora, ali mu ne odgovara raspoloženje javnog mnjenja. Bauk studentske pobune i liste i dalje kruži Srbijom. Režimu nenaklonjeni deo javnog mnjenja treba dodatno demotivisati – od dinstanja i mrcvarenja terminima izbora do sinhronizovanih policijsko-medijskih tehnika uvođenja reda u državu

Piše Zoran Panović, programski direktor Demostata

Umesto dana odmerenosti, pijeteta i nacionalnog (samo)propitivanja, Vidovdan je i dalje povod za političke mobilizacije.

Sećate li se glomaznog i pretencioznog, sitnim slovima odštampanog „Sporazuma sa narodom“ koji su predstavnici srpske opozicije usvojili početkom 2019. godine u toku građanskih protesta? Ostao je neispunjen i zaboravljen. Mrtvo slovo na papiru. Pregazile su ga liderske sujete i različite strategije. Ključne tačke su predviđale borbu za slobodne izbore i jedinstvo opozicije. „Sporazum“ je potpisalo 17 lidera opozicije, ali je to zajedništvo brzo nestalo, dovodeći do novih podela. Odustalo se od bojkota Skupštine, a i od prelazne vlade (vlade stručnjaka). Od tih vremena u dnevnoj politici više nisu Boško Obradović i Vuk Jeremić koji su onda u savezu sa Đilasom bili valjda neka „autentična desnica“. Da tada nije olako izgustiran, danas bi „sporazum sa narodom“, ali samo sa nekoliko tačaka, bio najmanji zajednički imenitelj antirežimske Srbije. Paradoksalno, u zamenu teza i teatru apsurdna, možda bi baš Vučić u svojim predstojećim vidovdanskim manifestacijama mogao da predstavi neki svoj „sporazum sa narodom“. Ako ovog Vidovdana ne napravi famozni pokret za narod i državu, da li onda možemo smatrati da je Vučić definitivno odustao od te ideje koja je bila pompezno najavljena za jedan prošli Vidovdan?

Stanje u opoziciji odgovara Vučiću što se tiče izbora, ali mu ne odgovara raspoloženje javnog mnjenja. Što još uvek stvara izvesno oklevanje. Bauk studentske pobune i liste i dalje kruži Srbijom. Režimu nenaklonjeni deo javnog mnjenja treba dodatno demotivisati – od dinstanja i mrcvarenja terminima izbora do sinhronizovanih policijsko-medijskih tehnika uvođenja reda u državu. I povodom navodnog raskrinkavanja afere o navodnom korišćenju nekakvog „zvučnog topa“ na protestu 15. marta prošle godine u Beogradu, za vlast je bitna, sudeći po njihovim medijima, stvarna (prećutna) ili iskonstruisana podrška Zapada, čak i onih koji kroz istoriju uvek rade protiv srpskog naroda – Engleza (Britanaca), a koga drugog (britanski „Telegraf“ objavio je veliku analizu afere „zvučni top“ i nedostatak dokaza o njegovom korišćenju). Samo ruska verifikacija (da zvučni top

Pa je li u otvorenom dijalogu Đurić pitao Grlić Radmana da li je rektor Vladan Đokić i njegovo rešenje? Da li ga je pitao da li je Hrvatska priznala poraz u sprovođenju „obojene revolucije“ u Srbiji? Kad će moći srpski predsednik u Jasenovac? Kako se ponaša Tonino Picula? A ustaše u Srbiji?

Kandidat koji je sposoban da pobedi u prvom krugu nije mu potreban, a sa pobedom u drugom krugu može da pojača utisak demokratičnosti

nije korišćen) kao da nije dovoljna. Kako se da ponegde čuti, i pojedinim krugovima na Zapadu odgovara „sređivanje stanja“ u Srbiji (što sigurno nije prostudentski stav), a učešće proevropske opozicije mimo studenata je bitno za legitimizaciju izbora. Bitna je percepcija da i Zapad na neki način priznaje hibridni rat protiv Srbije koja na kraju pobeđuje. Slobodan Milošević je uvek trapavo želeo da srpska istina prodre u svet. I Vučić hoće isto, samo mnogo veštije. Pomalo je navino verovati da su vladavina prava, borba protiv korupcije i sloboda medija, ono na čemu se zasnivaju i od čega zavise odnosi Srbije i EU.

Sistem vlasti u Srbiji kao da je „perpetuum mobile“ sa sposobnošću sublimacije afere koje proizvodi.

I već 15 puta je Vučić rekao da će u oktobru ili novembru biti „jedni izbori“, iako je verovatno cinično mislio a nije dovršio – a vi pogodite koji. Sad i studenti i zainteresovana opozicija osećaju kako zaista mogu biti duge one četiri godine iz pesme Lepe Brene koju su u noćnoj vožnji Beogradom nakon pobede na prošlim parlamentarnim izborima puštali Vučić i Siniša Mali.

Znači, biće samo jedni izbori u ranu jesen – ili parlamentarni ili predsednički. Sa pobedom na parlamentarnim (budu li prvi), Vučić bi banalizovao potonje predsedničke izbore. Kao „kancelar“ sa legitimitetom (Vučić nikada ne bi postao premijer bez novih izbora, to budi te sigurni), mogao bi da dozvoli luksuz da njegov kandidat pobedi u drugom krugu.

Jer kandidat koji je sposoban da pobedi u prvom krugu nije mu potreban, a sa pobedom u drugom krugu može da pojača utisak demokratičnosti. Ovoga puta Vučićev Milan Milutinović (pa i ako je žena) neće imati protiv sebe onakvog Vojislava Šešelja (ako se lider radikala još jednom kandiduje) kao onaj pravi – Miloševićev Milan Milutinović koji je 1997. kao kandidat SPS zamenio Zorana Lilića u ponovljenim predsedničkim izborima i doneo pobedu režimu.

Usud strukturalne ili indukovane fragmentacije – više izbornih kolona protivnika režima (a trenutno se nazire više i od one tri – studentske liste, proevropske platforme i autentične desnice), omogućava ambijent za puni izražaj Vučićevog izbornog algoritma – da on „raspoređuje“ glasove. Uostalom, Vučić je uvek u zbiru pristajao na 80 opozicionih poslanika – ali od toga da ima i lažnih među njima. Možda bi sad tu kvotu podigao na sto ako se mora, ali sa naravno dovoljnom kvotom lažnih.

U Evropsku uniju svaka država ulazi dobrovoljno, tako da nema straha da će neko na to da nas primora ako mi nećemo. Kao što nije lako ući u EU, nije lako ni prekinuti EU integraciju, čak ni kad su ovakve kakve su srpske. Kad bismo i zvanično hteli da ih prekinemo, da li bi nam to suštinski dopustili? Oni koji neće da nas prime. Na kraju će ispasti da je Srbija na čudan način talac evropskih integracija. Dubinski antievropska vlast suštinski zavisi od EU.

Uprkos tome što ne fali optimističkih rezultata istraživanja javnog mnjenja prema kojima je skoro polovina ili koji procenat više ispitanih građana za ulazak Srbije u EU, nedavno istraživanje iza kojeg stoji Evropska komisija potvrdilo je ono što „Demostat“ u kontinuitetu nalazi u svim svojim istraživanjima javnog mnjenja, a to je da bi manje od trećine (kod „Demostata“ to je uvek oko trećine) građana glasalo za članstvo Srbije u EU. Ako sa otprilike 30 odsto podrške vladate na svim nivoima, to mora izazvati ozbiljnu neurotizaciju društva i tenzije. I ako formalno proevropsku vlast podržava tridesetak odsto ispitanih građana, tu naoko paradoksalno nema gotovo niko od onih tridesetak odsto koji su za EU.

U takvom raspoloženju prema EU, stanovište „autentične desnice“ (zvanično antivučićevske), predvođene Novom

DSS, koja smatra da Srbija treba da sarađuje sa EU, ali da u nju ne ulazi, dobija na izbornom kredibilitetu. Problem je samo što Nova DSS neće predvoditi zajedničku veliku desnu opozicionu kolonu već je ona manje-više sama sa nekim restlovima monarhista. Predsednik NDSS Miloš Jovanović izjavio je da „autentična desnica predstavlja otklon od lažne desnice“ – kako je nazvao aktuelnu vlast, ali i od „lažnih opozicionara“. „Autentična desnica“ može biti otklon od vlasti, ali vlast sigurno nije „lažna desnica“ već je duboko ukorenjena u srpsko društvo. Za razliku od Jovanovićeve „autentične desnice“ ova vladajuća, zavetnička i julovsko-zboraška – najautentičnija – prirodni je saveznik „autentične nacionalne levice“. Jovanovićeva „autentična desnica“ može se podvesti pod demokratsku, ali ne obavezno i prozapadnu kakva je bila demokratska desnica devedesetih godina. Što je već izvesna kvadratura kruga. Ne toliko nerešiva u kontekstu najmanjih zajedničkih imenitelja koji se teško uspostavljaju iako je situacija u zemlji urgentna po pitanju sudbine višepartijskog sistema i pluralizma.

Nekada je u Beogradu izlazio ženski časopis „Nada“. Čitao se u celoj bivšoj Jugoslaviji i imao je tiraž oko sto hiljada primeraka. Može li Jovanovićeva koalicija NADA do tiraža stare „Nade“? Ako bi na parlamentarne izbore, na primer, izašlo tri miliona ljudi, za prelazak cenzusa od tri odsto bilo bi potrebno oko 90.000 glasova, pod uslovom da je cenzus isti i za koalicije i za stranke pojedinačno. To bi otprilike bio stari tiraž „Nade“. Nije lako. Jer ima „autentične desnice“ koja možda i neće sa Jovanovićem. Recimo, opcija Branimira Nestorovića nije pokazala svoju autentičnost u osporavanju misije NASA ka Mesecu – „Artemis“ ili uvođenju 5G mobilne telefonije u Srbiju. Ni Đilasova proevropska kolona ne okuplja sve proevropske snage. Zeleno-levi front i Demokratska stranka su sa studentima. DS gotovo fatalistički. ZLF senzibilnije.

Iako imaju sličnu viziju Srbije za „dan posle“, studenti prema Draganu Đilasu ne pokazuju ni onoliko empatije koliko su „beli listići“ 2012. pokazali prema Tomislavu Nikoliću. Ambicije svake opozicione kolone, sem studentske, jeste da bude jezičak na vagi. Đilasova platforma bi mogla da otrgne nešto od onih 30 odsto EU opredeljenih građana koji ne

mogu da svare studentsko koketiranje sa nacionalizmom.

Ana Brnabić se iskreno nada da će Vučić prihvatiti „naš poziv i molbe da bude kandidat za premijera“ jer će „izbori koji će doći uskoro sigurno biti najvažniji izbori u istoriji Srbije“. Od reči poziv i molba prikladnije su apel i vapaj. Ovakvo stanje je posledica i kadrovske politike, ali i osobenog oblika udvoričko-jurišničkog nihilizma koji su razvili naprednjaci – da nisu ništa bez vođe. A Vučić ima svoje shvatanje one staljinističke da je svaka politika samo kadrovska politika. I da li Vučić u svom samopoimanju (vizijskog mesta u istoriji) razmišlja uopšte o SNS bez njega?

Ovog juna predsednik Stranke slobode i pravde Dragan Đilas probao je još jednom da preuzme inicijativu (ili izađe iz defanzive) – kazao je da će SSP izaći na izbore u koaliciji sa proevropskim strankama, te istakavši da je već bilo razgovora, i da će se nastaviti. Uspeh Đilasove inicijative otprilike je proporcionalan rezultatima okruglog stola koji je prošlog leta inicirao Narodni pokret Srbije i čiji je domaćin bio predsednik te stranke Miroslav Aleksić. Znači polovičan uspeh i novi povodi za sumnjičenja. Iako su bili pozvani, sastanku kod Aleksića onomad nisu prisustvovali studenti u blokadi, a razgovor je prošao i bez predstavnika DS, koalicije NADA, stranke „Mi, glas iz naroda“, pokreta „Kreni-promeni“ i ProGlasa. Zaključak skupa je da će se dijalog nastaviti. Kao što Đilas sad najavljuje nastavak pregovora proevropskih partija.

Prošlog leta na okruglom stolu u Narodnom pokretu bili su predstavnici i SSP i PSG, kao i nevladinih organizacija, među kojima je CRTA imala značajno mesto jer je jedna od tema bio i birački spisak. Uglavnom poslanik SSP Borko Stefanović rekao je da je ovo bila dobra prilika na kojoj se pokazuje koordinacija u rešavanju problema u Srbiji. Ni iz tog okruglog stola ni iz Đilasovog poziva na zajednički izborni nastup nije proizašla velika koalicija opozicije. Tek se nije našao model saradnje sa famoznom studentskom listom. Koordinacija je postala omiljena reč u opoziciji, kao da su Koordinacioni centar za Kosovo i Metohiju. Ključ je u integraciji. Vučić može mnogo toga, ali ne može da zabrani onima koji su protiv njega da se ujedine i da ga ugroze na izborima. Parcijalni izlazak

Ana Brnabić se iskreno nada da će Vučić prihvatiti „naš poziv i molbe da bude kandidat za premijera“ jer će „izbori koji će doći uskoro sigurno biti najvažniji izbori u istoriji Srbije“. Od reči poziv i molba prikladnije su apel i vapaj. Ovakvo stanje je posledica i kadrovske politike, ali i osobenog oblika udvoričko-jurišničkog nihilizma koji su razvili naprednjaci - da nisu ništa bez vođe

na izbore protivnika režima znači prajmarise u opoziciji. Koji se takode sutra mogu banalizovati brojem poslaničkih klubova najuspešnije antirežimske liste.

Prošlog leta, na pitanje da li je ovaj sastanak (okrugli sto kod Aleksića) doživeo kao početak ujedinjavanja opozicije, Borko Stefanović je rekao da su danas svi

građani opozicija, jer to znači biti protiv lopovluka i mafije. Sad je Đilas (dakle i Borku) na poziv za zajednički izlazak na izbore istom merom (sofizmom) uzvratilo Aleksić rekavši da će NPS izaći na izbore, a odluka o koaliciji biti doneta na vreme. Ni Ćutin Ekološki ustanak nije baš potrao ka Đilasu.

Platforma za evropsku Srbiju je na sastanku u prostorijama Evropskog pokreta u Srbiji u Beogradu usvojila kriterijume za učešće u toj mreži. Obratite pažnju na reč – „mreža“. Dakle, i dalje ne čak ni koalicija. Kamoli skupština ujedinjenja. „Mrežu“ još nismo imali u politici. Platformu za evropsku Srbiju zasada čine SRCE, PSG, SSP i pokret „Solidarnost“ (jedan od njih, kao što postoji i više monarhista). Počivša Skupština slobodne Srbije nudila je širi manevarski prostor za integrisanje opozicije bez cepidlačenja oko ideoloških razlika što je apsurdno u ovoj situaciji. Bez antivučićevskih evroskeptika jednostavno nema većine.

A sećate li se velikog predizbornog obećanja naprednjaka iz 2012. da će rešiti slučajeve „24 sporne privatizacije“ na čemu je insistirao i Brisel? Čak je nakon osvajanja vlasti formirana i radna grupa MUP-a za istraživanje sporne „24 privatizacije“ koja je stigla da obeleži i deseto-godišnjicu rada. Formirana je uz veliku pompu, a ugašena je tiho. Efekti te radne grupe na smanjenje korupcije u društvu vidljivi su. Zar dokument studenata ili opozicije o 24 afere (nije ih teško sakupiti bar toliko), ne bi bio najmanji zajednički imenitelj? Bio bi interesantan i sastav radne grupe za takvo nešto, bude li je neka nova vlast jednom formirala.

Iz Hrvatske se aktivno vrši destabilizacija Srbije, kako tvrdi srpski režim. Dok hrvatski premijer Andrej Plenković istovremeno stabilizuje Srbiju brinući o nje-nofu (Jadranskog naftovoda) u Pančevo sa Krka stiže nafta. A i srpska ministarka zadužena za energetiku u Hrvatskoj ima imovinu.

Odnosi dveju zemalja su na nižem nivou nego u vreme kad je veleposlanik Hrvatske u Beogradu bio Zvonimir Marković, a ambasador SR Jugoslavije u Zagrebu Veljko Knežević. Ili se samo tako čini.

Pre neki dan ministar spoljnih poslova Srbije Marko Đurić i ministar inostranih i evropskih poslova Hrvatske Gordan Grlić Radman kazali su prilikom susreta u Subotici da su dobrosusedski odnosi važni i istakli su zainteresovanost za unapređivanje otvorenog dijaloga. Znači postoji „otvoreni dijalog“, samo ga treba unaprediti. Pa je li u otvorenom dijalogu Đurić pitao Grlić Radmana da li je rektor Vladan Đokić i njegovo rešenje? Da li ga je pitao da li je Hrvatska priznala poraz u sprovođenju „obojene revolucije“ u Srbiji? Kad će moći srpski predsednik u Jasenovac? Kako se ponaša Tonino Picula? A ustaše u Srbiji? Đurić je naglasio da su pojedina otvorena pitanja ozbiljna i složena, ali da uz sagledavanje zajedničkih potreba i interesa postoji prostor za konstruktivan pristup i pronalaženje obostrano prihvatljivih rešenja, saopštio je Ministarstvo spoljnih poslova Srbije. Da li građani Srbije zaslužuju ovako birokratsko saopštenje povodom razgovora sa zvaničnikom države koja direktno ruši Srbiju? Režimski mediji su vrlo šturo ispratili ovaj sastanak, neki ga nisu čak ni registrovali.

I ko bi se sad sećao sastanka Đurića sa Grlić Radmanom iz jula 2024. u Novom Sadu gde je bilo reči o tome kako da se, uz rešavanje otvorenih pitanja iz prošlosti, trasiraju odnosi za budućnost? I šta se posle desilo. Pala je nadstrešnica na Železničkoj stanici u Novom Sadu i Hrvatska je počela da participira presudno u destabilizaciji Srbije kroz sprovođenje „obojene revolucije“. Čemu li realno možemo da se nadamo nakon ovog sastanka u Subotici?

Vučić je pozvao sve službe iz sveta, sem iz Hrvatske, da istraže da li je 15. marta bio zvučni top. I to posle sastanka Đurić – Grlić Radman. Maltene baš kad je avion „Er Srbije“ prvi put sleteo na ostrvo Brač i svečano dočekan.

To što ste za ili protiv Vučića ne znači da niste u istoj socijalnoj kategoriji koja može da letuje na Braču i tamo dođe avionom iz Beograda. Sigurno ima i onih koji su za ovu vlast a neće im biti gadljivo da uđu u avion za Brač. A ovima koji nemaju para ostave ustaše. **N**

U najnovijem pokušaju vlasti da zameni teze, studenti koji su na internim sastancima upozoravali da policija „ima zvučni top“ i da bi mogla da ga upotrebi na protestu, proglašeni su organizatorima zavere čiji je cilj bio „pokušaj streljanja Aleksandra Vučića“. Ovo nije prvi takav obrt, ali ima novu dimenziju. Optužbe se više ne svode na propagandu, već se preti hapšenjima. Između ostalog, policija je u ponedjeljak pretresla stan vojnog analitičara Aleksandra Radića, stalnog saradnika Nedeljnika. Sve ovo izaziva strah da bi režim mogao da uđe u novu fazu represije

Piše Dušan Telesković

Prošle nedelje građani Srbije dobili su udžbenički primer onoga što se zove gaslajting, manipulacije u kojoj se čoveku uporno tvrdi suprotno od onoga što je video ili čuo.

U najnovijem pokušaju vlasti da zameni teze, studenti koji su na internim sastancima upozoravali da policija „ima zvučni top“ i da bi mogla da ga upotrebi na protestu, preko noći su proglašeni organizatorima zavere čiji je cilj bio „pokušaj streljanja Aleksandra Vučića“.

Po istom narativu, više desetina hiljada ljudi koji su se, na zvuk nadolazeće opasnosti, u panici sklonili u stranu, to nisu učinili instinktivno, nego, kako se tvrdi, „simultano, na znak studenata“, i to da bi „izazvali građanski rat“.

Dalje, hiljade građana koji su osjetili simptome, tegobe, a neki i povrede opasne po život, opisuju se kao „glumci koji su po naredbi otišli u medicinske ustanove da potraže pomoć“. Cilj im je bio, kaže vlast, da „izazovu međunarodnu reakciju“ i tako zaustave „Srbiju koja

napreduje pod Aleksandrom Vučićem“.

Najzad, svako ko je javno govorio o događajima od 15. marta prošle godine ili se usudio da o njima ima mišljenje, u novom tumačenju događaja „poziva na nasilnu promenu ustavnog uređenja“. I zbog toga im se otvoreno preti istragom i saslušanjima.

Ovo nije prvi takav obrt. U proteklom mesecima vidali smo ih učestalo. Nadstrešnica u Novom Sadu, pod kojom je stradalo 16 nevinih ljudi, „namerno je oborena da bi se Vučić sklonio s vlasti“.

Oni koji traže pravdu za žrtve „hoće da otcepe Vojvodinu“. Studenti koji traže dokumentaciju o rekonstrukciji nadstrešnice „sprovode obojenu revoluciju“. A početkom ovog meseca čuli smo i da su „pristalice Aleksandra Vučića vraćene iz Tivta jer Crna Gora ne može da podnese to što smo ih prestigli po platama“.

Ali za razliku od ranijih spinova, ovaj poslednji dobija novu dimenziju. Optužbe se više ne svode na reči i propagandu, već se preti hapšenjima. I upravo to izaziva strah da bi režim Aleksandra Vučića mogao da uđe u novu fazu represije.

OD FILOZOFSKOG DO AUTOKOMANDE

Događaj koji je zasenio sva ostala dešavanja počeo je u petak ujutru kad je Više javno tužilaštvo (VJT) u Beogradu saopštilo da pokreće prekrivični postupak zbog navodne „simulacije upotre-

be 'zvučnog topa'“ tokom protesta 15. marta prošle godine.

Razlog za ovu istragu, VJT pronašlo je u jednom zapisniku sa plenuma Krovne radne grupe za bezbednost studentskog pokreta još iz januara 2026, skoro dva meseca pre događaja na protestu 15. marta i sigurno mesec dana pre nego što je uopšte odlučeno da se demonstracije održe u Beogradu.

Do dokumenta su došli u sklopu istrage smrti studentkinje Filozofskog fakulteta u Beogradu M. Ž., nakon čega su istražni organi upali na taj fakultet i na Univerzitet u Beogradu, saslušavali de-

U POKUŠAJU ZATAŠKAVANJA, POSEBNO MESTO IMAO JE IVICA DAČIĆ, MINISTAR UNUTRAŠNJIH POSLOVA. ON JE SVAKOG DANA IMAO RAZLIČITU IZJAVU TOLIKO DA JE VEĆ POSTALO KOMIČNO. PRVO JE TVRDIO DA POLICIJA „NEMA ZVUČNI TOP, VEĆ JAČI MEGAFON“. ONDA JE TVRDIO DA GA IMA, ALI DA JE TO ZA „GLASOVNU PORUKU“. DAN KASNIJE JE REKAO DA JE, TO NEŠTO, BILO U MAGACINU, A NE NA ULICAMA. NA KRAJU JE REKAO DA MUP IMA „ZVUČNI TOP“, ALI GA „NIJE KORISTIO“. DANAS TVRDI DA JE „LAŽ“ TREBALO DA SE ISKORISTI ZA „GRAĐANSKI RAT“

kana i rektora i oduzeli dokumentaciju koju su čuvali studenti u blokadi.

U spornom dokumentu, ako se uopšte može nazvati spornim, navodi se nekoliko rečenica koje je VJT bukvalno izvuklo van konteksta i iskoristilo kao pokušaj da povede istragu zbog „pokušaja nasilne promene ustavnog uređenja“.

Reč je zapravo o tome da su studenti na pomenutom sastanku razgovarali o potencijalnim rizicima i u okviru toga pričali o svojim saznanjima da je policija nabavila „zvučni top“, kao i da bi mogao da se upotrebi prema njima.

Prenosimo ceo sadržaj dokumenta:

„Novi potencijalni rizik. Pre 2-3 godine je MUP kupio zvučni top, može da pređe preko 140 db, možda mogu da ga iskoriste. Zvučni topovi spadaju u ozbiljno naoružanje, kada bi to izveli na studente ugovori bi bili brisani. Rešenje praktikovano u Kini, kada se ugle-

da zvučni top da se skloni sa puta. Zvučni top bi dobio jedan masan odgovor iz Brisela. Rešenje za oba topa, ne praviti ovaj skup“, piše doslovno u dokumentu.

Dakle, jasno je iz ovog da studenti govore o rizicima, razmatraju kako da se sačuvaju ako se upotrebi i procenjuju da bi upotreba prema demonstrantima našla na reakciju međunarodne zajednice. Takođe, razmatraju da bi rešenje bilo da se skup (na Autokomandi, ne na Slaviji 15. marta) ne održi.

Ali, u tumačenju VJT u Beogradu i zbog toga je još jednom podgrejana sumnja da ovo tužilaštvo nije samostalni organ za sprovođenje nezavisnih istraga, već produžena ruka aktuelnog režima, reči su, da ponovimo, izvađene iz konteksta i predstavljeno kao tobožnji dokaz „simulacije upotrebe 'zvučnog topa'“.

SPECIJAL NA RTS-U

Odmah je pokrenuta medijska mašinerija, Javni servis je u petak uveče organizovao „specijalnu emisiju“ koju medijski profesionalci ocenjuju kao propagandnu, a u kojoj su se sagovornici, međusobno povezani nevidljivim nitima sa VJT, saglasili da je reč o „režiranom postupku“ studenata.

I tu je zainteresovana javnost mogla da čuje tužioca Miodraga Markovića iz čijeg izlaganja je proizašlo da su svi koji su svedočili, javno pričali, iznosili mišljenje ili imali povrede od „zvučnog topa“, zapravo „teroristi“. To se nagovestilo iz izjave da je zahtev za prikupljanje informacija zatražen od Službe za borbu protiv terorizma MUP-a Srbije.

On je rekao da istraga ide u pravcu potvrde identiteta osoba i da bi mogle da budu procesuirane četiri grupe lica.

Prvu grupu čine navodni organizatori, odnosno „lica koja su učestvovala na plenumu i čiji identitet se krije“, kako je rekao Marković.

Dругу grupu lica čine, kako je rekao, realizatori, „oni koji su koordinirali kretanje mase okupljenih građana“.

U treću grupu ubraja sve koji su „činili medijsku podršku, objavljivali po društvenim mrežama i medijima tvrdnje o zvučnom topu“. Za njih je rekao da je „identitet uglavnom poznat“.

U četvrtoj grupi, biće, kako je rekao tužilac, „lica koja su se posle dva ili tri dana odazivala na masovne lekarske preglede učesnika protesta“.

„Kada budemo otkrili identitete, svi će biti procesuirani, niko se neće izvući“, rekao je Marković.

Medijska priprema nastavila se sutradan, kada je nekoliko televizija sa nacionalnom frekvencijom praćeno pojeđinim kablovskim kanalima nastavilo, kako se kaže, „pumpanje“ priče. Tog dana je „specijalni gost“ bio i Aleksandar Vučić.

Tu je ponovljeno gotovo sve isto kao i prethodnog dana na RTS-u, s tim što je, digresije radi, dodata jedna posebno opasna dimenzija jer je cela specijalna emisija nazvana kao „pokušaj streljanja Aleksandra Vučića“, a sam predsednik rekao da to nije „pokušaj“, već „streljanje njegove ličnosti“.

MALTRETIRANJE ALEKSANDRA RADIĆA

U svakom slučaju, na „prve rezultate istrage“ nije se dugo čekalo. Već u ponedeljak po podne, policija je pretresala stan vojnog analitičara Aleksandra Radića, inače stalnog saradnika Nedeljnika i Velikih priča.

Radić je na kraju dana pušten kući, ali mu je policija oduzela sve tehničke uređaje uključujući telefone i kompjutere. Da nije reč samo o zastrašivanju, već o slanju poruke svima koji nastave da pričaju o mogućoj upotrebi „zvučnog topa“, pokazalo se već sutradan kada je Radića na saslušanje pozvala i Vojna policija.

Najveći Radićev „greh“, ako se to uopšte može nazvati grehom, jesu, po svemu sudeći, njegovi analitički uvidi koje je delio sa javnošću, što je uostalom i njegov posao.

A koliko to smeta vlastima vidi se po jednom detalju koji su novinari saznali u danu kada je obavljan pretres njegovog stana. I taj detalj ukazuje da je Radić bio pod nekom vrstom prismotre i pre otkrića zapisnika sa plenuma. Naime, jedan od komšija analitičara izjavio je novinarima u ponedeljak da su nedavno tu bili „pripadnici Službe“ (nisu rekli koje) i tražili sve snimke sa video-nadzora sa lokala koji gledaju na ulaz u kojem se nalazi Radićev stan.

Vučić je i ranije pozivao u mnogim javnim obraćanjima da se pokrene istraga i uhapse svi koji su „širili laži“ o upotrebi „zvučnog topa“.

Tako je u proteklom mesecima otkriveno da je glavni tužilac VJT Ne-

NAVODNI STRUČNJACI RUSKE SLUŽBE DOŠLI SU U BEOGRAD I, BEZ PRISUSTVA BILO KAKVIH NEZAVISNIH POSMATRAČA, SPROVELI TOBOŽNJE PROVERE – NA PSIMA. ZAKLJUČAK RUSKE TAJNE SLUŽBE BIO JE DA JE DOGAĐAJ 15. MARTA – „REŽIRANA PROVOKACIJA UZ UČEŠĆE SPECIJALNO PRIPREMLJENE GRUPE LICA I KORIŠĆENJE PAMETNIH TELEFONA ZA SINHRONIZACIJU POKRETA“

nad Stefanović izdao obavezujuće javno uputstvo tadašnjem tužiocu za visokotehnološki kriminal Borisu Majlatu da sasluša lidera stranke SRCE i bivšeg načelnika Generalštaba Zdravka Ponoša, zatim bivšeg ministra policije Božu Prelevića, advokata Aleksandra Olenika i upravo Radića.

Majlat je odbio ovo obavezujuće uputstvo i ubrzo je smenjen po takozvanim „Mrđićevim zakonima“. U tužilačkim krugovima nije tajna da mu je odbijanje ovih privođenja zamereno.

Nova istraga VJT, ovog puta sa podobnim tužiocem Markovićem, ako je verovati njegovim rečima, može da obuhvati nekoliko hiljada ljudi, posebno ako se uzmu sve „grupe lica“ koje su govorile iz ličnog iskustva šta se desilo tog dana u famoznih 19 časova i 11 minuta.

Jer tog dana, više od 325.000 ljudi je, bez ikakve primisli nasilja, a kamoli „pokušaja streljanja“ ili „izazivanja građanskog rata“, odavalo poštu stradalima u padu nadstrešnice u Novom Sadu.

I zato se sve ovo može smatrati zastrašivanjem svih koji pomisle nešto da kažu iz ličnog iskustva.

SVEDOČENJA O DOGAĐAJU

Za razumevanje svih događaja 15. marta možda može poslužiti ona logička pitatalica: „Ako hoda kao patka, izgleda kao patka i kvače kao patka, šta je to?“

Izreka zapravo ukazuje da se stvari mogu prepoznati po njihovim najočiglednijim karakteristikama. U logici i svakodnevnom životu, to znači da, ako su svi spoljašnji znaci prisutni, zaključak je obično jednostavan.

Dakle, u 11. minutu odavanja pošte stradalima, dok je gromoglasna tišina, simbolički rečeno, odjekivala Beogradom, više stotina hiljada ljudi svedoči-

lo je da je „čulo zvuk“ koji ih je uplašio. I gotovo svi su ga opisali veoma slično kao „zvuk poniranja aviona“ ili „vozila koje kreće na masu“.

Nastala je panika, stampedo, ljudi su pokušali da se sklone u stranu kako bi izbegli tragediju za koju su mislili da im se približava. Mnogi su pali na zemlju dok su drugi u panici prelazili preko njih.

Srećom, avion, voz ili automobil nije se probijao kroz gomilu ljudi koji traže pravdu za nevine žrtve.

Zvuk je zabeležen na mnogobrojnim snimcima tog događaja. Da se nešto desilo, pokazuje i lelutanje drveća i granja u istom smeru, iako svedoci kažu da se ne sećaju da je uopšte bilo vetra tog trenutka.

Sa izvesnim olakšanjem jer nije došlo do nove tragedije, ali i sa strahom da je prema demonstrantima ispaljeno nezakonito oružje (a „zvučni top“ jeste oružje) izvestili su o ovom događaju putem društvenih mreža.

Ubrzo su brzinom svetlosti počela da se nižu svedočenja o događaju.

„Suprug i ja smo osetili kao neki vetar u nogama. Taj jeziv zvuk nikada neću zaboraviti“, napisala je jedna svedokinja.

Tačno 3.031 osoba svedočila je o tome nevladinim organizacijama koje su skupile iskustva koja govore o upotrebi zvuka. Sva ta svedočenja, mogu se objedinjena pronaći na sajtu zvuk.labs.rs.

S obzirom na masovnost skupa, program se nastavio nesmetano dok su ljudi međusobno razmenjivali iskustva o događaju koji se upravo desio.

Mnogi su ostali zbunjeni, ne znajući šta se desilo.

Studentski redari su ubrzo skinuli prsluke, što je bio znak da je došlo do nasilja i da se protest prekida. Uostalom, to su i ranije najavili u skladu sa mirnom prirodom okupljanja:

„Ako redari skinu prsluke, protest se prekida i idite kući.“

TEGOBE I PREGLEDI

Studenti su zatim otišli na fakultete, a građani svojim domovima. Međutim, oni koji su osetili posledice zvuka koji su čuli, uputili su se ka Urgentnom centru.

A njih je bilo više stotina, možda i više od hiljadu.

Neko je imao problem sa sluhom, pojedini su imali mučninu, bilo je i dru-

Otkriveno je da je glavni tužilac VJT Nenad Stefanović izdao obavezujuće javno uputstvo tadašnjem tužiocu za visokotehnoški kriminal Borisu Majlatu da sasluša lidera stranke SRCE i bivšeg načelnika Generalštaba Zdravka Ponoša, zatim bivšeg koministra policije Božu Prelevića, advokata Aleksandra Olenika i Aleksandra Radića. Majlat je odbio ovo obavezujuće uputstvo i ubrzo je smenjen po takozvanim „Mrdićevim zakonima“

gih fizičkih tegoba. I svi oni su krenuli ka Urgentnom centru.

Jeđan od njih je i bivši odbojkaški reprezentativac naše zemlje Marko Samardžić.

On je, kako je svedočio na društvenim mrežama, doživeo snažan udar nakon kojeg je njegov defibrilator, pejsmejker reagovao na iznenadni skok pulsa, koji je bio preko 300 otkucaja u minuti.

„Da nije bilo četvoro divnih studenata koji su mi pritekli u pomoć i preneli me u Narodni front, gde me je medicinsko osoblje zbrinulo i pružilo mi prvu pomoć, ne bi ni došlo do daljeg lečenja. U Urgentnom i Kliničkom centru proveo sam 21 dan. U tom periodu mi je urađena uspešna ablacija srca i zahvaljujući njihovom znanju i brizi se danas osećam odlično“, posvedočio je Samardžić.

Drugi koji su se žalili na tegobe, nakon početnog pregleda, upućeni su na odeljenje neurologije, a onda i na odeljenje URL.

I dok se to dešavalo, doktori radili svoj posao, pregledali pacijente i utvrđivali povrede, sa mesta koje medicinsko osoblje opisuje kao „više“ stiglo je naređenje da se „pacijenti koji su došli sa protesta ne upisuju“.

Stiglo je zapravo naređenje da se ne evidentira ništa što bi ukazivalo na primenu nezakonitog oružja prema građanima.

Pojedini lekari i medicinske sestre su se pobunili, nastavili su da upisuju građane, ali bilo je i onih koji su poslušali naredbu – prosto nisu evidentirali sve koji su se žalili na tegobe,

Jeđna osoba koja je radila te večeri u Urgentnom centru opisala je novinariima da je stanje bilo „haotično“. Druga osoba rekla je reporteru koji je sledećeg jutra došao do Urgentnog centra sledeće:

„Ako je upotrebljen ‘zvučni top’, to nije moguće dokazati. Ne postoji biohemija, analiza krvi, urina, pregled ili pretraga koja može da dokaže upotrebu

**RADIĆ JE NA KRAJU DANA
PUŠTEN KUĆI, ALI MU JE POLICIJA
ODUZELA SVE TEHNIČKE UREĐAJE
UKLJUČUJUĆI TELEFONE I
KOMPJUTERE. DA NIJE REČ SAMO
O ZASTRAŠIVANJU, VEĆ O SLANJU
PORUKE SVIMA KOJI NASTAVE DA
PRIČAJU O MOGUĆOJ UPOTREBI
„ZVUČNOG TOPA“, POKAZALO SE
VEĆ SUTRADAN KADA JE RADIĆA
NA SASLUŠANJE POZVALA I VOJNA
POLICIJA**

‘zvučnog topa’, što znači da je ovo ‘savršeno oružje’“, rekao je sagovornik čiji identitet iz razumljivih razloga nećemo saopštiti, reporteru koji se tog jutra našao u Urgentnom centru.

I upravo na tom „nedostatku dokaza“ vlast je zaigrala u danima koji slede, pa sve do sadašnje istrage VJT.

„TO JE KAMIONČINA...“

Kao što je vlast negirala da je radila rekonstrukciju nadstrešnice Železničke stanice u Novom Sadu, pa se ispostavilo da jeste; kao što su tvrdili da su ispunili studentske zahteve, a zapravo nisu, aktuelna vlast je pokušala prvo da demantuje da uopšte ima „zvučni top“.

Aleksandar Vučić izjavio je, citiramo doslovno:

„Ništa od toga nije bilo. Znaju da nije bilo. Vidite kako se vade. To je kamiončina, na toj kamiončini imate tu spravu

koju ne možete da ne vidite. Mora neko da vidi, mora neko da slika i snimi. Niste ćoravi. Šta se pravite blesavi svi? Mora to neko da snimi“, izjavio je Vučić 18. marta na TV Pink.

Sličnu retoriku imala je i Ana Brnabić, predsednica parlamenta. Na TV Pink 17. marta je izjavila:

„Gde je bio taj zvučni top i kako je moguće da ga baš niko nije video, sem rektora Vladana Đokića i svih dekana? Mi imamo zvučni top koji ne vide sve kamere N1 koje su pokrile svaki ćošak sa ne znam koliko reportera. Pa onda reporteri Šolakovog Danas, pa onda imate reportera Insajdera, pa imate Asošijetted pres, pa imate BBC... i niko baš nije video zvučni top, ali ga je video rektor Đokić i svi dekani zajedno“, izjavila je predsednica parlamenta Ana Brnabić.

Kao i u drugim politički osetljivim slučajevima, tužilaštvo, MUP, BIA i Voj-ska pratili su narativ vlasti.

„Iz Izveštaja svih navedenih institucija (MUP, Ministarstvo odbrane, Ministarstvo zdravlja i BIA), nedvosmisleno se utvrđuje da niko od navedenih organizacionih jedinica i pripadnika angažovanih na obezbeđenju protesta, nije čuo, video i upotrebio tzv. zvučni top“, navelo je Tužilaštvo u saopštenju.

Sličnu je opservaciju imao i šef BIA Vladimir Orlić. On je na sednici parlamentarnog Odbora za kontrolu službi bezbednosti rekao:

„Niko to nije koristio. Nigde takvo nešto nije primećeno, uočeno, zabeleženo

Ovo nije prvi takav obrt. U proteklim mesecima vidali smo ih učestalo. Nadstrešnica u Novom Sadu, pod kojom je stradalo 16 nevinih ljudi, „namerno je oborena da bi se Vučić sklonio s vlasti“. Oni koji traže pravdu za žrtve „hoće da otcepe Vojvodinu“. Studenti koji traže dokumentaciju o rekonstrukciji nadstrešnice „sprovode obojenu revoluciju“. A početkom ovog meseca čuli smo i da su „pristalice Aleksandra Vučića vraćene iz Tivta jer Crna Gora ne može da podnese to što smo ih prestigli po platama“

no, dokumentovano, ni na Slaviji, ni kod Narodne skupštine, ni iznad, ni ispod Palate Albanije, ni na jednoj ulici u ovom gradu 15. marta takvo sredstvo niko nije slikao, snimio, dokumentovao na bilo koji način“, rekao je Orlić.

A desilo se upravo kao i u mnogim drugim slučajevima. Neko jeste snimio „zvučni top“ na ulicama Beograda. A neobičan zvuk čulo je više desetina hiljada građana.

I to su dokazale fotografije.

PITANJA BEZ ODGOVORA

Ali vlast ni do danas nije objasnila, prvo – zašto je „zvučni top“ uopšte izveden na ulice Beograda tog dana, ako nije bila namera da se upotrebi?

Posebno, šta radi sredstvo prinude na ulicama, ako njegova primena nije u skladu sa zakonom? Plastičnije, nelegalna je.

Na to pitanje nikad nije odgovoreno.

Umesto toga, mesecima kasnije, kad je otkrivena činjenica o postojanju „zvučnog topa“, Aleksandar Vučić je sve pokušao da predstavi kao zaveru.

Tako je u oktobru u emisiji „Hit tvit“ TV Pink, najavio da „uskoro kreće istraga protiv lica sa inicijalima S. N., koje je iznosilo u javnost poluinformacije“.

„To su poluinformacije tipa: ‘Evo vam svi podaci. Na ulicama jeste vozilo sa zvučnim topom. Ne možemo sa sigurnošću da potvrdimo, ali čim je na ulici’... A oni im javljaju i oni se dogovaraju da to vozilo izbace na ulicu, iako znaju da nije dejstvovalo“, rekao je Vučić 5. oktobra 2025.

U pokušaju zataškavanja, posebno mesto imao je Ivica Dačić, ministar unutrašnjih poslova.

On je svakog dana imao različitu izjavu toliko da je već postalo komično. Prvo je tvrdio da policija „nema zvučni top, već jači megafon“.

Onda je tvrdio da ga ima, ali da je to za

„glasovnu poruku“.

Dan kasnije je rekao da je, to nešto, bilo u magacinu, a ne na ulicama.

Na kraju je rekao da MUP ima „zvučni top“, ali ga „nije koristio“.

Danas tvrdi da je „laž“ trebalo da se iskoristi za „građanski rat“.

„MEĐUNARODNA ISTRAGA“

Suočen sa međunarodnim zahtevima za nepristrasnom istragom koji su došli od UN i EU, Vučićev režim zatražio je pomoć, ma koliko paradoksalno zvučalo, od ruske tajne službe.

Navodni stručnjaci ruske službe došli su u Beograd i, bez prisustva bilo kakvih nezavisnih posmatrača, sprovedi tobožnje provere – na psima.

Zaključak ruske tajne službe bio je da je događaj 15. marta – „režirana provokacija uz učešće specijalno pripremljene grupe lica i korišćenje pametnih telefona za sinhronizaciju pokreta“.

Stručna javnost je, naravno, ukazala da je ovaj izveštaj „krajnje sumnjiv“.

Vučić je tokom vikenda naveo da FSB i njen direktor „ne bi stavili svoj potpis na izveštaj i ugrozili svoj kredibilitet“ da tvrde da „zvučni top“ nije korišćen. Međutim, kako se može videti na sajtu BIA, gde je izveštaj objavljen na srpskom i ruskom jeziku, nikakvog potpisa nema. Nema čak ni zaglavlja iz kojeg se nesumnjivo može tvrditi da je to izveštaj FSB-a.

A da je „vrlo verovatno“ upotrebljeno akustično oružje, protiv okupljenih građana, zaključuje međunarodna organizacija Earshot u svom izveštaju.

Istraživači su analizirali desetine video-snimaka, više od 3.000 pisanih izjava, i obavili intervjue sa svedocima, utvrdivši da je verovatno korišćeno akustično oružje koje izaziva fizičku i psihološku dezorijentaciju – što direktno osporava tvrdnje domaćih i ruskih bezbednosnih službi da se incident sveo

na pirotehniku i reakciju mase.

Evropski sud za ljudska prava ukazao je Vladi Srbije da bi trebalo sprečiti bilo kakvu upotrebu zvučnih uređaja za kontrolu okupljenih građana.

Specijalni izvestioci UN istakli su da dobijene informacije o dešavanjima od 15. marta izazivaju ozbiljnu zabrinutost u pogledu pune primene obaveza Vlade Srbije u pogledu poštovanja i zaštite prava i osnovnih sloboda.

Organizacije civilnog društva – Beogradski centar za ljudska prava, Građanske inicijative, Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM, Inicijativa A 11, FemPlatz i Crta – podnele su Tužilaštvu za organizovani kriminal krivičnu prijavu protiv N. N. lica zbog sumnje da su 15. marta izvršila krivično delo terorizma.

I kad se imaju u vidu cela hronologija događaja, sve manipulacije i kome sve ide u prilog, kako onda tumačiti najavu istrage Višeg javnog tužilaštva u Beogradu zbog navodne „simulacije upotrebe ‘zvučnog topa’“?

Kako razumeti da neko može da pomisli da više desetina hiljada građana, gotovo u sekundi, „simulira“ opasnost?

Kako objasniti to da VJT tvrdi da su studenti „planirali“ događaj na mitingu više od mesec i po dana pre nego što su i planirali sam protest 15. marta?

DA LI SU I DRVEĆE I GRANE UČESNICI ZAVERE?

Kako verovati VJT ako su svakim svojim potezom do sada pokazali da su samo produžena ruka političke garniture koja je trenutno na vlasti, a ne samostalni organ koji sprovodi nepristrasne istrage, kako ih Ustav i zakoni obavezuju?

I da li će sada svakog neistomišljenika da privode i saslušavaju, kako se strahuje?

I tu se vraćamo na onu izreku: „Ako hoda kao patka, izgleda kao patka“... Šta je? **N**

Donatorski forum Raiffeisen banke okupio lekare, profesore, umetnike i aktiviste za zaštitu prirode

Raiffeisen banka organizovala je u Muzeju savremene umetnosti u Beogradu, Donatorski forum – druženje sa partnerima iz obrazovnih, kulturnih i zdravstvenih institucija čiji rad pomaže.

Zoran Petrović, predsednik Izvršnog odbora Raiffeisen banke, rekao je da je Donatorski forum, organizovan povodom 25 godina poslovanja u Srbiji, način da banka zahvali i pomogne zajednici u kojoj posluje.

„Naše donacije upućene su institucijama iz oblasti zdravstva, visokog obrazovanja, umetnosti i kulture, zaštite životinja, kao i na unapređenju sportske infrastrukture za decu. Iza svake od tih oblasti stoji nečiji život – dete koje će prvi put zaigrati na novom terenu, student koji dobija bolje obrazovanje, lekar kome smo olakšali posao, fauna sa kojom delimo životnu sredinu, ljudi koje umetnost i kultura podstiču na kritičko razmišljanje“, rekao je Zoran Petrović.

Raiffeisen banka uputila je ove godine donacije Institutu za majku i dete „Vukan Čupić“ i Univerzitetnoj dečjoj klinici u Tiršovoj.

Vladislav Vukomanović, direktor Instituta, kaže da je uređaj koji je nabavljen pomoću donacije pomogao da se zbrinu novo-

rođena deca sa teško oštećenim vitalnim funkcijama.

Raiffeisen banka uputila je donacije i Ekonomskom, Mašinskom i Elektrotehničkom fakultetu Univerziteta u Beogradu.

Zoran Čiča, dekan Elektrotehničkog fakulteta, rekao je da je dosta bivših studenata ETF-a zaposleno u Raiffeisen banci.

„Donacija zaista znači za unapređenje nekih od segmenata našim studentima i svakako ćemo je dobro iskoristiti da školujemo i dalje buduće kandidate za Raiffeisen banku. Čuo sam da imate zaista jak IT sektor sa dosta naših studenata. I drugi bi

trebalo da se ugledaju na visok stepen ovakve socijalne odgovornosti“, rekao je Čiča.

Saša Marinković iz Fondacije za zaštitu ptica grabljivica, rekao je da ta fondacija sarađuje sa Raiffeisen bankom poslednje dve godine i da su ostvareni sjajni naučni rezultati u monitoringu beloglavog supa.

„Zvezda naše saradnje je beloglavi sup Rajka koja je prvi sup za koga zvanično znamo da je otišao u Afriku“, rekao je Marinković.

Raiffeisen banka ove godine pomogla je i Fondaciji „Bogdan Bogdanović“, Muzeju savremene umetnosti, galeriji Ozon, kao i mnogim drugim organizacijama i pojedincima.

3. MAJ 2023.

PRESUDA ZA „RIBNIKAR“

Jesmo li uradili sve što smo mogli?

Nema ovde traženja „pravde“, ni bilo čijeg „zadovoljenja“ presudom, ali ono što je mogao da donese sudski proces i sve što je ovo društvo radilo u danima posle jedne od najvećih kolektivnih trauma jeste ono što je rekla i jedna majka u završnoj reči: Ovo suđenje i presuda nisu važni da bi se ispravila prošlost, već da bi se spasla budućnost.

Piše Ana Mitić

Bilo je „signala“, bilo je čudnih stvari koje su se videle u ponašanju u školi, bilo je „crvenih zastavica“ koje su videli mnogi, roditelji pre svih – kao ono da tokom jezičkog kampa „dete svih sedam dana spava sklupčano na fotelji, umesto u krevetu, iako mu je na raspolaganju cela dvokrevetna soba“ ili da su ga majka i otac nazivali „psihopatom“ a majka u jednoj poruci napisala „J..i se sine“.

I nisu ovo „detalji“ i sitnice, a đavo jeste u tome, za koje bi se neko uhvatio već mali deo izrečenog na suđenju roditeljima. A bilo je mnogo toga što smo saznali posle ubistva u „Ribnikaru“ da smo morali da se zapitamo zašto neko nije nešto uradio, iako se videlo da K. K.

pokazuje znake neobičnog ponašanja.

Možda se to neće nekima svideti ni sada, kao što se nije svidelo u prvim danima posle masovnog ubistva u Osnovnoj školi „Vladislav Ribnikar“, pa je nekima čak smetalo zašto je majka ubijene Sofije Negić izašla u javnost dve nedelje od zločina – kako bi se čula priča žrtava i njihovih porodica, umesto preglasnih nagađanja o nekim drugim aspektima ove tragedije – isto mislim i sada pošto je doneta presuda roditeljima K. K. – „Ribnikar“ je mogao biti sprečen.

Vladimir i Miljana Kecmanović, roditelji dečaka koji je 3. maja 2023. počinio masovno ubistvo u beogradskoj osnovnoj školi, na ponovljenom suđenju, osuđeni su na zatvorske kazne. Okrivljeni Vladimir Kecmanović je zbog iz-

vršenja krivičnih dela Teško delo protiv opšte sigurnosti i Zapuštanje i zlostavljanje maloletnog lica – osuđen na jedinstvenu kaznu u trajanju od 14 godina i šest meseci, u koju mu se uračunava vreme provedeno u pritvoru, saopštio je Viši sud u Beogradu.

Okrivljena Miljana Kecmanović je zbog izvršenja krivičnog dela Zapuštanje i zlostavljanje maloletnog lica osuđena na kaznu zatvora u trajanju od dve godine i 11 meseci.

Nema ovde traženja „pravde“, ni bilo čijeg „zadovoljenja“ presudom, ali ono što je mogao da donese sudski proces i sve što je ovo društvo radilo u danima posle jedne od najvećih kolektivnih trauma jeste ono što je rekla i jedna maj-

A bilo je upozoravajućih „detalja“, ali i krupnih stvari, dovoljnih da se vidi da tu nešto nije u redu: Zašto vodiš klinca da uči da puca u klubu koji se bavi „sportom za pripadnike specijalnih jedinica“ pored preporuke lekara da bi trebalo da ide kod psihologa?

Sudija je u obrazloženju presude naveo da je K. K. ideju za zločin dobio nakon gledanja dokumentarca o masakru, da je pucao sa 66 metaka, od kojih su 50 pogodili žrtve. Plan je napravio na osnovu igrice „Call of Duty“ i „Valorant“ i napravio spisak na kom je naveo „primary targets“, odnosno primarne mete.

„Roditelji su zanemarili psihičko stanje deteta i nije mu pružena pomoć“, rekao je sudija.

Pored igranja igrice, sudija je naveo i više puta da je maloletnik gledao pornografski sadržaj koji je podrazumevao zlostavljanje životinja.

Sudija je rekao i da je maloletni ubica, u periodu kada je imao između 11 i 12 go-

Obećali smo da neće posle „Ribnikara“ i Dubone i Malog Orašja da bude isto, da ćemo da radimo drugačije, da ispravljamo greške, da brinemo i radimo sa decom, da reagujemo protiv nasilja, protiv oružja... Bili su i kod nas stručnjaci iz Norveške i Amerike. A sad je stanje u društvu još gore

ka u završnoj reči: Ovo suđenje i presuda nisu važni da bi se ispravila prošlost, već da bi se spasla budućnost.

Kako ćemo da gledamo u budućnost ako nismo tačno odredili sve greške, od roditeljskih do sistemskih, i ko je sve zakazao, jer čini se da je mnogo toga ostalo nejasno. I samo suđenje bilo je zatvoreno za javnost, pa nismo ni mogli da čujemo baš sve što je prethodilo tome kako je jedan dečak postao najmlađi masovni ubica u svetu pošto je ubio osam devojčica, jednog dečaka i školskog čuvara.

Ubijeni su đaci Ana Božović, Sofija Negić, Mara Andelković, Andrija Čikić, Bojana Asović, Angelina Aćimović, Ema Kobiljski, Katarina Martinović i Adriana Dukić, i čuvar Dragan Vlahović.

dina, više puta pucao iz oružja. Obučavali su ga kako da drži oružje, kako da diše i u koji položaj da stane. Prilikom druge obuke, naučen je kako da puni „česku zbrojevku“, a upravo je to bilo jedino od oružja kojim je počinjen masakr.

U sudnici se moglo čuti da je maloletni ubica naveo da je bio žrtva nasilja i da se osećao odbačeno.

Sudija je naveo i da je došlo do razmene više poruka u više navrata između Miljane i njenog sina, u kojoj je maloletnik pisao stvari poput „mrzim te“, a ona je njemu uzvraćala psovkom: „J**i se, sine“.

Pošto je druga završna reč bila otvorena za javnost (prvostepena presuda vraćena je od Apelacionog suda na ponovno suđenje), mogli smo – i dobro je da je

tako – da čujemo i o drugim „propustima“ na koje su ukazali roditelji kojima su ubijena deca.

Andrijina mama Suzana Stanković Čikić, psihološkinja po profesiji, rekla je da je, sudeći po svemu što je do sada u sudnici čula od branilaca i samih roditelja K. K., zaključila da Miljana i Vladimir Kecmanović ne razlikuju obrazovanje od brige o detetu, preneo je Javniservis.net.

„Istakla je da je iz dokaznog materijala moguće videti da među članovima porodice danima nije bilo komunikacije a kamoli kvalitetnog vremena provedenog s detetom te da je i sam K. K. u svom svedočenju rekao da je zločin počinio jer je želeo da pobjegne od svih pa i iz svoje porodice.

Naglasila je da roditelji nisu stvarno poznavali svog sina, da roditelji nisu shvatali da njihovo dete ne oseća duboku prijateljsku emociju ni prema jednom vršnjaku pa čak ni prema dečacima koji su njega smatrali najboljim drugom.“

Govorila je i o tome da je nedopustivo da se roditelji ogлуše o preporuku lekara za specijalistički psihološki pregled.

„Zbog toga što su Vladimir i Miljana grubo zanemarivali svog sina, ja danas nemam svog sina, svoje jedino dete.“

Nina, majka Eme Kobiljski, u svojoj završnoj reči upravo je govorila o uzročno-posledičnoj vezi, važnoj da bi se razumelo kako je mogla da se dogodi takva monstroznost.

„Ovde govorimo o sistemskom i kontinuiranom delovanju roditelja ubice godinama pre počinjenog masakra, te se o masakru ne može govoriti kao o izolovanom događaju kome nisu prethodili jasni znaci upozorenja.

O kakvom roditeljstvu govorimo kada je tokom svedočenja ubice dokazano:

Da ubica nije u stanju da definiše pojam drugarstva, ljubavi, sreće, porodice, kao osnovnih pojmova koji su deci bliski još u predškolskom dobu;

Da ubica ističe da su mu uzori bile hladne i emotivno nedostupne osobe;

Da je utvrđena kontinuirana negrija o sadržaju kojem je dete izloženo i o devijantnim interesovanjima deteta;

Da je propušteno ograničenje pristupa oružju i nadzor nad maloletnikom, čime je direktno ugrožena sigurnost kako deteta, tako i drugih;

Ovde govorimo o sistemskom i kontinuiranom delovanju roditelja ubice godinama pre počinjenog masakra, te se o masakru ne može govoriti kao o izolovanom događaju kome nisu prethodili jasni znaci upozorenja

Nina, mama Eme Kobiljski

Da je sve što je počeo da razume za-pravo posledica terapija i rada sa stručnim licima u ustanovi u kojoj se nalazi već tri godine“, rekla je Nina Kobiljski.

Ona je rekla i da su na snimcima mogli da vide dete od šest godina (mlađa sestra K. K.) koje kleči na jednom kolenu i gađa ljudsku siluetu zbog čega se opravdano brinu i za život drugog deteta.

Marina mama Dragana Anđelković rekla je da su tokom suđenja mogli da čuju da su roditelji K. K. svog sina nazivali psihopatom, da su držali veliku količinu oružja i municije u stanu i da su, po njenom mišljenju, direktni saučesnici u ovom masakru, preneo je Javniser-vis.net.

Odgovornost roditelja je ovde neupitna.

Ipak, roditelji K. K. negirali su svoju odgovornost. Roditelji koji su izgubili decu očekivali su da će priznati grešku, ljudsku reakciju...

Vladimir Kecmanović je rekao u završnoj reči: „Mislim da se dogodio fenomen crnog labuda, koji se veoma retko dešava – događaj koji nije mogao da se predvidi, kao ni njegove katastrofalne posledice.“

Međutim, Nedeljnik je ranije pisao, na osnovu onog što su pojedini roditelji žrtava pričali medijima, da su dečaku još 2017. godine, kada je imao svega osam godina, u klinici gde je sada zatvoren, „dijagnostikovani problemi sa psihom, nervima i gubitak svesti“.

Tada su roditelji, inače doktor medicine i doktor nauka biološke struke, dobili preporuku da se obrate psihologu i rade sa dečakom na terapijama.

Roditelji su to ignorisali, a sistem nije reagovao.

A pošto roditelji „zakažu“, da li je trebalo da reaguje sistem ili škola, i da li je mogla da reaguje bolje? Ima li dobre

mehanizme da reaguje na vreme ili čekamo da se nešto desi a dotad su – ono dobro poznato – „ruke vezane“.

I ako je već mnogo toga propušteno, šta smo uradili posle? Šta smo promenili?

Gde je Memorijalni centar za žrtve „Ribnikara“, dokle se stiglo sa njegovom realizacijom? Šta mi sada radimo u školama drugačije? Da li svaka škola ima školskog policajca...?

Nakon tragedije predsednik Aleksandar Vučić najavio je deset opsežnih i ambicioznih mera koje je trebalo da unaprede bezbednost u društvu, posebno među decom i mladima, uz značajne izmene zakona, pojačanu kontrolu oružja, kao i druge korake ka suzbijanju nasilja i stvaranju sigurnijeg okruženja.

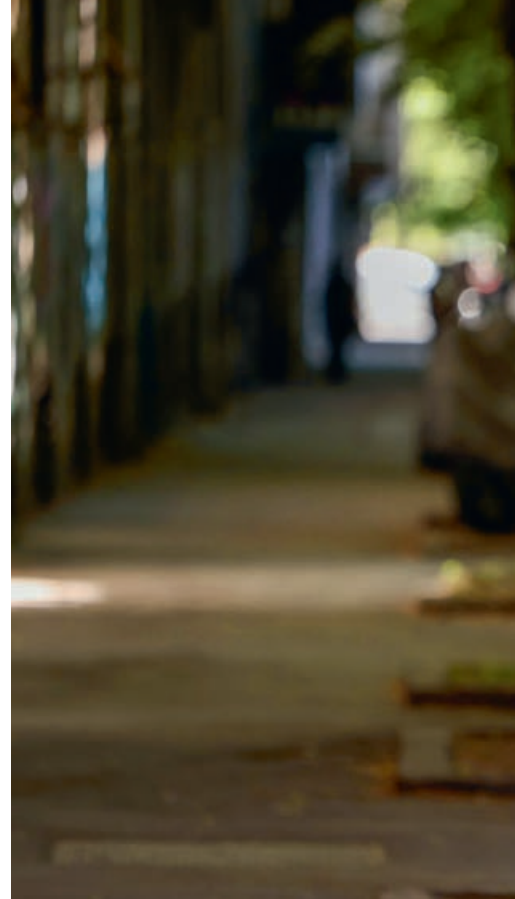
Ipak, posle toliko vremena, uz mnoge najave, nikada nisu do kraja sprovedene ili su naišle na prepreke u praksi.

Na to pitanje da li je zločin u „Ribnikaru“ mogao da bude sprečen da su roditelji postupili drugačije, da je reagovala škola, da je neka institucija bila uključena...

„Posle bitke su svi generali“, kaže jedna izreka, podseća nas Vesna Brzev Ćurčić, psihoanalitičarka i specijalista medicinske psihologije. Ali to je tragedija koja se dogodila i ma šta da kažemo ne menja težinu i dramatičnost ovog strážnog događaja. Ogrešila bi se kada bi rekla da je za uvođenje preventivnih programa sada kasno.

„Nikada nije. Međutim, prevencija počinje od samog rođenja deteta, načina na koji je hranjeno, uspavljivano, šta mu je kupovano od igračaka, čemu je učeno.“ Zato će radije reći šta bi trebalo da uradimo da se ovakve stvari ne ponavljaju.

„To što ću da kažem može da naljuti određene roditelje, ali mi je cilj pre da 'probudim' roditeljstvo kod onih koji ne vide od čega se ono sastoji. Biti dobar i adekvatan roditelj znači, pre svega, biti prisutan roditelj. Uzimajući u obzir težinu svakodnevnog života koja neke pogađa iz ekonomskog razloga i nedovoljnog standarda, a neke zbog prevelike narcisističnosti, zapravo govorimo o tome da je roditeljstvo u nekom maglovitom stanju, kao u sfumato tehnici. Sve je razliveno, nema jasnih granica ni za dete, ni za roditelje. Prvima je stalo da dete ne oskudeva i ne bude različito od ostalih. Ko su ostali? Oni čiji roditelji mogu da im

ponude sijaset krajnje sporednih stvari, osim sebe: najnovije i po potrebi, najskuplje patike, putovanja kojih se deca ne sećaju jer neprekidno gledaju u telefon (kao i roditelji uostalom), skupe stanove na prestižnim lokacijama, zidove ručno oslikane itd. Među takvim roditeljima su i oni koji biraju tzv. „prestižne“ škole za svoju decu, od osmogodišnjih do srednjih. To stalno ponavljamo: ne radi se o količini vremena, nego o kvalitetu vremena provedenog sa detetom“, naglašava Vesna Brzev Ćurčić.

Druga zamka je izjednačavanje roditeljske uspešnosti sa uspehom deteta u školi – što je dete uspešnije, roditelj se oseća uspešnijim.

„Velika greška. Potom, očekivanje da dete ispuni naše ambicije. To kreće već od predškolskog uzrasta kada deca kreću na različite aktivnosti koje i nisu baš igra. Roditelji ih, izbezumljeno, vode na sve to, žaleći se glasno kako su umorni od toga. A ko je to smislio?“, dodaje.

Na poslednjem suđenju doneto je 30 diploma maloletnog počinioaca.

„To je bilo važno, jer je on govorio da je imao pritisak da bude najbolji, pa su te diplome pokazivale odnos prema njemu. To je bila disfunkcionalna porodica, niz zlih okolnosti je doveo do ovakvog zločina“, rekao je advokat porodica na-

Pravo je roditelja da radi ono što misli da je za dete najbolje. Nekad i nije. Roditelj se često buni kada mu se skrene pažnja na neočekivano ili neadekvatno ponašanje njegovog deteta. Ne postoje mehanizmi pomoću kojih mogu da se dozovu svesti. Prisilno lečenje je krajnje delikatna akcija koja zahteva čitav niz radnji, a deca se iz toga isključuju

Vesna Brzev Ćurčić, psihoanalitičarka i specijalista medicinske psihologije

stradalih Stefan Ćorda koji veruje da je tragedija mogla biti sprečena drugačijim postupanjem roditelja.

Advokat je istakao da se promene u sistemu nisu smele čekati do presude, već da je država morala ranije da reaguje.

„Mi smo tokom postupka pokušavali da pronađemo odgovore na pitanja, uprkos odbranama koje, po našem mišljenju, nisu bile iskrene, već su služile samo tome da se optuženi odbrane. Država, nažalost, nije uradila ništa. Deluje kao floskula, ali sistem je zakazao. Zaista ima odgovornih i u sistemu škole“, naveo je Ćorda za N1.

Odgovornost škole je uvek velika jer najviše vremena dete provodi i u školi. Odnos koji škola ima prema detetu, njegovim kapacitetima i postignućima, njegovim neuspesima je nešto što takođe oblikuje dete, kaže Vesna Brzev Ćurčić.

„Zabrana onoga što može da postavi granicu u školi je takođe, za mene, neprihvatljiva. Škola je postala zgrada u kojoj deca nešto uče ili ne uče, dobijaju neke ocene i idu kući. Škola bi trebalo da reaguje na očigledna iskakanja iz očekivanog ponašanja učenika u odnosu na uzrast. Tu su, pre svega, roditelji, ali i psiholozi i pedagozi. Nisam baš sigurna da svaka škola ima ova dva profila stručnjaka i često dođe do sažimanja ovih uloga u jednoj osobi. Oni su deci prijatelji i oslonac, a ne kaznena ekspedicija kod koje deca idu jer su nešto zgrešila. Ako škola ne reaguje na vreme, pozivanjem i uključivanjem roditelja u situaciju koja je komplikovana, zapravo izbegava obavezu koja je i vaspitna. Dakle, škola je vaspitna ustanova i za decu i za roditelje. U drugim zemljama je obaveza psihologa da pođe sa detetom kao pratnja u ustanovu koja može da pomogne“, napominje Vesna Brzev Ćurčić.

Na kraju, posle roditelja i škole, da li je neka institucija mogla nešto da uradi s

obzirom na to da je postojala preporuka da se dečak leči, ali roditelji su ga umesto kod stručnjaka za mentalno zdravlje, učili da puca?

„Pravo je roditelja da radi ono što misli da je za dete najbolje. Nekad i nije. Roditelj se često buni kada mu se skrene pažnja na neočekivano ili neadekvatno ponašanje njegovog deteta. Ne postoje mehanizmi pomoću kojih mogu da se dozovu svesti. Prisilno lečenje je krajnje delikatna akcija koja zahteva čitav niz radnji, a deca se iz toga isključuju“, objašnjava Vesna Brzev Ćurčić.

Tri su ključa uz pomoć kojih je ubistvo u „Ribnikaru“ moglo da bude sprečeno – to su porodica, škola, neka od ustanova socijalno-zdravstvene zaštite – ali niko nije ni pokušao.

„Dete se formira od rođenja. U njegovom odrastanju je mnogo odraslih, ali i mnogo vršnjaka. Upirati prstom samo u nekog od njih ne bi bilo tačno. Pomoć je podjednako potrebna roditeljima, školi i institucijama. Ali istorija ne može da se vrati. Budućnost počinje prvim udahom i plaćem deteta. A od toga, nadalje, sve zavisi. Budućnost jednog naroda, takođe“, kaže Vesna Brzev Ćurčić.

Nije čudno što smo kao društvo posle jednog takvog potresa bili kao „ukopani“ u mestu i nismo znali šta da radimo, kako se posle toga živi i kako dalje.

Taj 3. maj promenio je osećaj bezbrižnosti i sigurnosti koji smo vezivali za školu – škola više nikada neće biti ista. Sa strahom šaljemo decu na časove.

Ni posle Brejvikovog napada Norvežani nisu znali šta da rade pa su u pomoć pozvali Amerikance koji su tada već imali iskustva sa masovnim pucnjavama.

„Kad bi se bar svako od nas zapitao šta se ovo dogodilo, kako je to moglo da se dogodi, negde bismo se pomerili“, rekla je na jednu godišnjicu ubistva u „Ribnikaru“ Milanka Negić.

Nisam sigurna da smo se pomerili mnogo. Jer obećali smo da neće posle „Ribnikara“ i Dubone i Malog Orašja da bude isto, da ćemo da radimo drugačije, da ispravljamo greške, da brinemo i radimo sa decom, da reagujemo protiv nasilja, protiv oružja... Bili su i kod nas stručnjaci iz Norveške i Amerike.

A sad je stanje u društvu još gore.

„Ribnikar“ je bio upozorenje koje nismo dovoljno ozbiljno shvatili a ni razumeli do kraja. **N**

Da li EU treba Ukrajini, ili Ukrajina treba Evropi?

Prošle nedelje otvoren je prvi klaster u pregovorima sa Ukrajinom, ali iza javnog iskazivanja zadovoljstva ukrajinskom predsedniku Volodimiru Zelenskom saopšteno je da je potrebno uvesti dozu realnosti u priču o članstvu Ukrajine u EU. Svih pet najvažnijih članica EU, od Nemačke, Francuske i Italije pa do Španije i Poljske, imaju rezerve i gaje ozbiljan oprez kada je u pitanju brzina ulaska Ukrajine u EU

Piše Željko Pantelić, dopisnik Nedeljnika iz Rima

Veoma je nezahvalan posao tumačiti istoriju sveta dok se ona događa. Pre više od jednog veka austrijski pisac Robert Muzil je u svom eseju „Nemoćna Evropa“ konstatovao da se ništa ne vidi kada se istorija događa pred vašim očima, odnosno da je nije moguće shvatiti racionalno. Međutim, Muzil je proročki predvideo da će nesposobnost Evrope da spoji „dušu i intelekt“, odnosno vrednosti i etiku sa naukom, tehnikom i birokratijom, pretvoriti kontinent u „lovinu“ velikih sila ili će lišiti Evropu mogućnosti da sama odlučuje o svojoj sudbini.

U Ukrajini su moguća tri scenarija: nastavak rata unedogled, primirje i zatim mirovni sporazum, i da jedna od dve strane, Rusija ili Ukrajina, doživi slom. Kako stvari stoje na terenu, još uvek nismo blizu okončanja sukoba jer Ukrajina ima iza sebe EU i sredstva da ratuje barem do kraja 2027. godine, a Putinov režim se još uvek nada da uz asistenciju Donalda Trampa i njegovih izaslanika može da realizuje ono što nije uspeo na bojnopolju.

Ovih dana se ponovo provlači mogućnost da se Amerikanci ozbiljnije pozabave pitanjem Ukrajine, mada je situacija kompletno drugačija od 28. februara

2025. godine kada je Tramp paternalistički rekao predsedniku Ukrajine da „nema karte“ da bi mogao da sedi za stolom i odlučuje o sudbini svoje zemlje. Kijev danas i te kako ima karte da sedi za pregovaračkim stolom kao ravnopravan partner, tim pre što iza sebe ima EU, koja se pokazala, uprkos svim crnim prognozama, dovoljno jedinstvenom i kompaktnom u odbrani Ukrajine.

Sa tom činjenicom su se suočili i u Vašingtonu i na poslednjem samitu G7 u Francuskoj. Trampova administracija podržala je nove pakete sankcija prema Rusiji i obećala pomoć Ukrajini.

Sa Trampom nije moguće planirati

bilo šta. Prošlo je tek mesec dana od izjave državnog sekretara na ministarskom sastanku NATO-a u Helsinkiju Marka Rubija da je Vašington iscrpao sve diplomatske napore da se zaustavi rat Rusije i Ukrajine. Bila je to uvijena poruka Evropljanima da će morati sami da rešavaju pitanje Ukrajine u vis-à-vis razgovorima sa Rusima.

Put Ukrajine do članstva u EU ima još mnogo nepoznanica da bi mogao da se vidi na kratak, pa čak i na srednji rok, njegov kraj. Ukrajinci znaju da će simpatije i podrška njihovom članstvu u EU početi da slabe i osciliraju čim oružje utihne i sa Rusijom se uspostavi kakav-takav mir. U toj postavci stvari žele da dobiju što je više moguće, jer primer Poljske, najveće zaštitnice Ukrajine u EU, vrlo je poučan. Dovoljan je istorijski „nesporazum“ ili drugačije tumačenje zajedničke prošlosti da od prijatelja stvori neprijatelje, tim pre kad obostrani neprijatelj, u ovom slučaju Rusija, prestane da bude direktna i neposredna pretnja.

Prošle nedelje otvoren je prvi klaster u pregovorima sa Ukrajinom, ali iza javnog iskazivanja zadovoljstva ukrajinskom predsedniku Volodimiru Zelenskom saopšteno je da je potrebno uvesti dozu realnosti u priču o članstvu Ukrajine u EU. Svih pet najvažnijih članica EU, od Nemačke, Francuske i Italije pa do Španije i Poljske, imaju rezerve i gaje ozbiljan oprez kada je u pitanju brzina ulaska Ukrajine u EU.

Najoptimističnije prognoze oko datuma ulaska Ukrajine u EU navode 2034. godinu. Potrebno je vreme da Ukrajina bude osposobljena da uđe u EU, ali i da EU bude spremna da je primi. Eto zašto je Mercov predlog o pridruženom članstvu u suštini racionalan i jedini izvodljiv u ovom momentu i o njemu će se voditi produbljena debata u oktobru, kada je predsednik Evropskog saveta Antonio Košta najavio veliku debatu o proširenju.

KO KOME VIŠE TREBA?

Pitanje je retoričko, naravno da je Ukrajini mnogo potrebna EU nego obratno, ali je iznenađujući napredak koji su Ukrajinci ostvarili u namenskoj vojnoj industriji, pogotovo u proizvodnji dronova, omogućio da sa manje od milion vojnika odolevaju najmoćnijoj vojsci na kontinentu, i to na frontu dugom 1.200 kilometara. Koliko

zvuči neverovatno, toliko je i istinito da je danas Ukrajina mnogo više suverena nego što je bila ikada od proglašene nezavisnosti 1991. godine. Uspela je da odoli Rusiji, a da istovremeno postane neophodan saveznik EU i SAD.

Ukrajinci su postali avangarda u tehnologiji proizvodnje dronova, ali i raketa srednjeg dometa. Ukrajinska pamet, uz asistenciju velikih multinacionalnih kompanija sa sedištem u SAD i EU, uspešla je da postavi na noge hiperprodukciju superefikasnih dronova koji koštaju od par stotina do par hiljada evra i u stanju su da unište tenkove, raketne sisteme i postrojenja koja koštaju po nekoliko miliona ili čak desetina miliona evra.

Zloupotreba istorije s ciljem izgradnje nacionalnog identiteta kreirala je seriju oprečnih viđenja pojedinih istorijskih ličnosti, organizacija i događaja. Stepan Bandera i Ukrajinska ustanička armija (UPA) bili su kolaboracionisti nacističke Nemačke i odgovorni su za masovna ubistva Poljaka, Jevreja i pripadnika drugih nacija

Zvuči paradoksalno, ali sad Nemci, Amerikanci i Emiraćani stoje u redu da potpišu ugovore sa Ukrajincima o proizvodnji dronova kako za ofanzivna tako i za defanzivna dejstva. Čak je i Tajvan pokazao ozbiljno interesovanje za ukrajinski „know-how“. Nemački ministar odbrane Boris Pistorijus potpisao je ugovor nazvan „Brave Germany“, koji predviđa zajednički rad nemačkih i ukrajinskih preduzeća na razvoju inovativnog naoružanja.

Ukrajina nije više samo primalac pomoći, već je sve više validan saradnik u kreiranju odbrambenih kapaciteta Zapada. Štaviše, Ukrajina je u tom kontekstu sve manje problem, a sve više rešenje za EU. Investirati u Ukrajinu znači investirati u bezbednost čitave Evrope jer se tako kupuje vreme da EU dovoljno ojača da može sama da se brani i da bude spremna za ratove protiv predatorskih sila u budućnosti.

Kuriozitet je da je Ukrajina toliko ojačala vojno da bi danas bila daleko korisnija NATO-u nego Evropskoj uniji. U tom kontekstu kruže i predlozi da bi EU, imajući u vidu ponašanje SAD, tre-

balo da kreira zajednički sistem odbrane u koji ne bi ušle samo zemlje članice EU već i Velika Britanija, Norveška i Ukrajina. Štaviše, Kijev bi predstavljao perjanicu tog odbrambenog bloka s obzirom na akumulirano iskustvo, razvijene tehnologije i obučenost borbenih jedinica.

Amerikancima se nije nikada svidala ideja Evrope kao geopolitičkog subjekta, pogotovo politički ujedinjene, jer bi ona, kao takva, umesto modernog vazala Vašingtona, bila takmac i rival na globalnom planu. Neočekivani i zadivljujući otpor Ukrajine ruskoj agresiji pružili su EU više nego retku priliku da se pozicionira bolje u odnosima sa SAD, pogotovo ako Ukrajina izađe kao pobednik u ratu sa Rusijom, bez presudne pomoći Vašingtona.

DRONOVI ZAUSTAVILI RUSKU OFANZIVU

Ruska ofanziva u Donbasu nije samo zaustavljena već je prvi put u poslednje dve godine Ukrajina uspešla da povрати deo teritorije, istina mali, ali veoma indikativan.

Ruski propagandisti su nas pre februara 2022. godine uveravali da Rusija neće napasti Ukrajinu, kasnije su nam pričali da će ruska vojska osvojiti Kijev u krugu od par dana, maksimalno nedelja, a da će se ukrajinska armija razbežati 'kud koji, mili moji', zajedno sa predsednikom Zelenskim. Nakon toga su krenuli sa narativom da Kremlj želi da zaokruži svoju teritoriju kopnenim spajanjem sa Krimom. Tvrdili su i da će Zapad ostaviti na cedilu Ukrajinu, da će se EU i NATO raspasti (to pričaju, istini za volju, već 35 godina), a zatim da Rusija ne vodi rat protiv Ukrajine već protiv celog Zapada.

Putinov režim je verovao u brzu pobedu u Ukrajini, fizičku likvidaciju Zelenskog, i zamišljao proslavu Dana pobeđe u Drugom svetskom ratu u Kijevu sa marionetskom vladom i stanovništvom primoranim na prihvatanje nove realnosti.

Ništa od pomenutog se nije dogodilo. Naprotiv, Ukrajinci menjaju istorijske aksiome o vođenju ratova po kojima je veći, brojniji, naoružaniji i jači rival uvek pobeđivao u ratovima. Nove tehnologije, a posebno dronovi, ispisali su novu stranu u istoriji ratovanja i promenili istorijski trend. Ruske trupe i vojni ciljevi postali su dostupni ukrajinskim dronovima svuda, sposobnim da lete i gotovo

dve hiljade kilometara u dubinu teritorije protivnika i da pogode metu zahvaľujući veštačkoj inteligenciji i Starlinku.

Naravno, niko ne očekuje da bataljon „Azov“ umaršira u Moskvu ili da paradi-ra Crvenim trgov, ali je cena koju Moskva plaća za osvojenih 20 odsto teritorije Ukrajine, uključujući i Krim, sve veća, kako kroz izgubljene živote i broj ranjenih, tako i kroz ekonomske gubitke, od troškova rata do uništenih postrojenja za preradu nafte ili skladišta.

Rat u Ukrajini se bliži kraju jer je front, više-manje, blokiran tri i po godine. Obe strane mogu da nanose ogromne štete protivniku, ali bez dovoljno snage da probiju front i nametnu se kao pobednici. U toj pat-poziciji, bez pobednika, pregovori o postizanju mirovnog sporazuma jedini su izlaz. Problem je što za Ukrajinu, uslovno rečeno, neresen ishod znači pobjedu, a za Putinov režim poraz. Od promene te percepcije, to jest fleksibilnosti interpretacije mirovnog sporazuma, zavisi okončanje ratnih dejstava.

U male ali značajne signale spada promena tona predsednika Putina. Više ne oslovljava Zelenskog kao neonacistu, kriminalca, komedijanta ili predsednika bez legitimeteta, već po prezimenu. Poznavajući stil komunikacije Kremlja, ne radi se o slučajnoj ili banalnoj novini.

DIPLOMATIJA I RAT

Jedna od dragocenih lekcija koje je Henri Kisindžer ostavio potonjim generacijama jeste da rat i diplomatija idu ruku pod ruku. Otvaranje diplomatskog ili bilo kog kanala komunikacije EU sa Moskvom prilično je delikatno pitanje, imajući u vidu ponašanje Kremlja. Francuski predsednik Emanuel Makron opekao se pre par meseci kada je preko svog savetnika za spoljnu politiku pokušao da uspostavi neki vid veze sa Kremljom. Ruski šef diplomatije Lavrov žigosao je Makronov potez kao patetičan i prevaziđen, a Kijevu i pribaltičkim republikama se nije svidelo što su za inicijativu saznali od Rusa.

Pitanje svih pitanja je ko bi trebalo da nastupa u ime EU. Videlo se protekle nedelje da to svakako ne mogu da budu predsednik Evropskog saveta Antonio Košta ili predsednica Evropske komisije Ursula fon der Lajen, ali i da Emanuel Makron i Fridrih Merc nemaju podr-

Put Ukrajine do članstva u EU ima još mnogo nepoznanica da bi mogao da se vidi na kratak, pa čak i na srednji rok, njegov kraj. Ukrajinci znaju da će simpatije i podrška njihovom članstvu u EU početi da slabe i osciliraju čim oružje utihne i sa Rusijom se uspostavi kakav-takav mir. U toj postavci stvari žele da dobiju što je više moguće

šku svih da govore u zajedničko ime. U tom kontekstu je kružilo nekoliko imena specijalnih izaslanika EU i među njima je samo Mario Dragi, bivši italijanski premijer i predsednik Evropske centralne banke, bio ozbiljno i kredibilno rešenje.

S obzirom na to da je Evropa u potpunosti preuzela podršku Ukrajini, vreme je da podigne glas, ali ne samo prema Moskvi i Vašingtonu, već i prema Kijevu. Sudbina Evrope je previše ozbiljna stvar da bi je prepustili olako, da parafraziramo bivšeg francuskog premijera Klemansoa, neuravnoteženim predsednicima, trgovcima nekretninama i ljudima odavno zrelim za penziju.

Najkredibilnije rešenje za konflikt je uspostavljanje linije razdvajanja po liniji aktuelnog fronta sa defakto priznavanjem teritorija koje je osvojila Rusija, ali i sa prihvatanjem od strane Moskve da Ukrajina zadržava kontrolu nad strateški važnim delom Donbasa koji joj omogućava da efikasno brani Kijev u slučaju novog napada.

Podsetimo, Rusija je promenila svoj ustav i inkorporirala četiri ukrajinske

oblasti koje u međuvremenu nije okupirala u potpunosti, budući da Ukrajinci i dalje drže više od 20 odsto tih teritorija. Igrom slučaja moglo bi se reći da su u poziciji 20 prema 20: Rusi su okupirali 20 odsto Ukrajine, a Ukrajinci drže 20 odsto teritorije na koju Rusi pretenduju da bi proglasili okončanje „specijalne operacije“.

Jedna od prepreka za završetak rata je i neusaglašenost Kijeva, Brisela, Pariza, Berlina i Londona oko ideje šta bi to bila pobjeda za Ukrajinu, naravno ne u idealnom već u realnom kontekstu. Drugim rečima, na ukrajinsko-evropskoj strani nemaju strategiju osim da Kijev ostane na nogama čekajući promene u Kremlju.

ZELENSKI ŽELI DA KUJE GVOŽĐE DOK JE VRUĆE

Sa odlaskom Viktora Orbana s vlasti u Budimpešti nijedna članica EU se ne protivi otvoreno članstvu Ukrajine, ali postoje velike razlike kada su u pitanju procedure, prioriteti i vreme. Bivši mađarski premijer je omogućavao brojnim članicama EU komotnu poziciju oko pitanja evropskih integracija Ukrajine. Sa Orbanovom blokadom svi su mogli da budu na strani „ispravnih“, međutim, silaskom s vlasti lidera Fidesa maske su pale i na površinu je isplivalo da barem trećina članica EU ima ozbiljne rezerve prema ubrzanom članstvu Ukrajine u EU.

Kao i mnogi političari, ne samo u članicama nego i u državama kandidatima, Zelenski ne poznaje dobro procedure i kako funkcioniše proces pridruživanja, ali instinktivno shvata da treba iskoristiti povoljan momenat, dok još uvek ima naklonost dobrog dela EU.

Ipak, izjave Zelenskog i ukrajinskih zvaničnika da bi Ukrajina trebalo da uđe u EU do kraja 2027. ili u 2028. godini veoma su kontraproduktivne i štetne po ambicije bivše sovjetske republike. U sledećoj godini se održavaju izbori u Francuskoj, Poljskoj, Italiji i Španiji, zemljama gde dobar deo političkog establišmenta i većina građana ne smatraju da Ukrajina treba da bude primljena preko reda u EU i svaka izjava ukrajinskih zvaničnika koja ide u tom smeru koristi ekstremnoj desnici i radikalnoj levisi, često proputinovski nastrojeni-ma.

DOK JE U RATU SA RUSIJOM, UKRAJINA NEĆE UĆI U EU

Pitanje članstva Ukrajine u EU direktno je vezano za rat sa Rusijom. Sponzori brzog ulaska Ukrajine u EU vide u njemu rešenje za zaustavljanje rata. Po njima bi to trebalo da bude prioritet i glavni parametar, a ne ekonomske i druge posledice članstva Ukrajine u EU. Oni koji se protive ekspresnom članstvu Kijeva ističu da bi ulazak nespremne i nedovoljno reformisane Ukrajine bio veliki bumerang za EU i doveo bi u pitanje njeno funkcionisanje, a najpesimističniji tvrde – i njeno postojanje.

Tako, na jednoj strani imamo pribaltičke republike, Finsku i Rumuniju koje se zalažu za maksimalno ubrzanje, budući da su to zemlje izložene najvećem riziku od ruske agresije ili hibridnog rata, a na drugoj strani je južno i zapadno krilo EU, plus Poljska, pogotovo nakon rehabilitacije ukrajinskih kolaboracionista nacističke Nemačke koji su odgovorni za masovna ubistva Poljaka i učešće u sprovođenju Holokausta na teritoriji Ukrajine.

Tu je i treća struja, uglavnom nordijske zemlje koje su za relativno brzo članstvo Ukrajine u EU, i četvrta koju predvodi Nemačka. Reč je o planu koji je nemački kancelar Fridrih Merc predstavio šefovima vlada i država EU, odnosno tzv. pridruženom članstvu za Ukrajinu dok ne ispuni uslove za punopravno.

U svakom slučaju, većina država članica smatra da je članstvo Ukrajine u EU moguće samo posle potpisivanja mirovnog sporazuma između Kijeva i Moskve. Naravno, niko to neće zvanično reći jer u EU ne žele da se stvori utisak da Rusija odlučuje dužinom rata protiv Ukrajine da li će ona ući u Uniju ili ne.

UKRAJINSKI PROBLEMI

Pored rata koji je u toku, pred Ukrajinom je serija prepreka koje mora da preskoči. Najveći problem je korupcija i nju neće biti lako svesti na prihvatljiv nivo. Drugi nedostatak su prilično slabe institucije. Ukrajinski sistem je takav da favorizuje „monarhističku“ vlast predsednika, što je onemogućilo jačanje državnih institucija od sticanja nezavisnosti do danas.

Ogromna prepreka ispred Ukrajine je činjenica da je ona među najsiromašnijim zemljama u Evropi uprkos svim prirodnim bogatstvima i pogodnostima koje

posедуje. Dakle, s jedne strane, Ukrajina bi, ako ne bi bile usvojene sui generis odluke u međuvremenu, odvušla sav novac iz kohezionih fondova, osim eventualno za Bugarsku.

Još veći problem bili bi poljoprivreda, prehrambena industrija, metalurgija, kao i uopšte standardizacija proizvoda koji ne samo što ne zadovoljavaju standarde već su i zabranjeni na teritoriji EU.

Pomenuti incident sa Poljskom je najava brojnih problema koje bi Ukrajinci mogli da imaju sa okolnim članicama EU. Zloupotreba istorije s ciljem izgradnje nacionalnog identiteta kreirala je seriju oprečnih viđenja pojedinih istorijskih ličnosti, organizacija i događaja. Stepan Bandera i Ukrajinska ustanička armija (UPA) bili su kolaboracionisti nacističke Nemačke i odgovorni su za masovna ubistva Poljaka, Jevreja i pripadnika drugih nacija.

Poljaci Banderu i UPA krive za genocid koji Ukrajinci negiraju, iako priznaju da je bilo masovnih zločina. Ukrajinci ih smatraju herojima jer su se borili protiv Rusa i Crvene armije. Dodeljivati priznanja u znak sećanja na UPA guranje je prsta u oko ne samo Poljacima već i svim slobodoljubivim ljudima. Ne može se antikomunizmom i borbom protiv komunizma i ruskog terora oprati kolaboracionizam sa nemačkim nacistima.

I poslednji, ali ne manje važan argument, jesu interesi pojedinih članica EU koje u Zapadnom Balkanu vide svoj prioritet i smatraju da zapadnobalkanske države treba da uđu pre ili, u najmanju ruku, zajedno sa Ukrajinom. Takođe, tu su i zemlje koje, zastupajući principijelnost i doslednost u procesu proširenja zasnovanog isključivo na zaslugama, kao i novo pravilo reverzibilnosti procesa, lukavo stavljaju klipove u točkove procesa proširenja. Svesne su da ne mogu da ga zaustave i zadovoljavaju se time da ga uspore kad god im se ukaže prilika.

U male ali značajne signale spada promena tona predsednika Putina. Više ne oslovljava Zelenskog kao neonacistu, kriminalca, komedijanta ili predsednika bez legitimeteta, već po prezimenu. Poznajući stil komunikacije Kremlja, ne radi se o slučajnoj ili banalnoj novini

KADA BI UKRAJINA MOGLA U EU

Ulazak Ukrajine u EU ima svoju specifičnu simboliku. Protesti koji su doveli do pada vlade Viktora Janukoviča na prelazu između 2013. i 2014. godine počeli su zbog želje većine građana Ukrajine da budu deo EU, a ne Evroazijske unije pod komandom Moskve.

Ukrajinci su uvereni da brane Evropu i da zato zaslužuju brzo članstvo u EU. Paradoks je da bi Ukrajina danas služila mnogo više NATO-u nego EU budući da je u prethodne četiri i po godine stvorila veoma respektabilnu i modernu vojsku kakvu nijedna druga država na Starom kontinentu nema.

Kancelar Merc pokušao je da kreira uslove za kompromisno rešenje. Nemački lider shvata da je Ukrajini potrebno dati nešto veliko i opipljivo odmah, ali mu je jasno da to ne može da bude članstvo u EU.

Zato je izašao sa predlogom o davanju statusa „pridruženog člana“, kao nekom vrstom kompromisa. To prelazno rešenje nije se svidelo nikome, ni Kijevu koji bi mnogo više, ni onima koji su protiv jer smatraju da je to previše.

Ukrajina će uživati specijalan tretman na svom putu ka članstvu u EU, barem dok bude u toku ruska invazija na tu zemlju.

Predsednik Zelenski i njegovo okruženje svesni su da se njihova zemlja nalazi u kontradiktornoj situaciji: ruska agresija ugrožava opstanak Ukrajine, ali je i jedina šansa da Kijev stigne do članstva ili barem pred vrata članstva u EU.

Ukrajinski lider forsira priču o brzom i punopravnom članstvu njegove zemlje u EU jer vrlo dobro zna da će biti dovoljno par nedelja, u najboljem slučaju meseci, da u EU zaborave na stradanje i žrtvu Ukrajine u zaustavljanju Rusije i da je primoraju da sledi isti put kao i sve druge kandidatkinje za EU.

Pod uslovom da se postigne mirovni sporazum Kijeva i Moskve, da ambijent unutar EU ostane naklonjen proširenju, pogotovo na Ukrajinu, da u ključnim državama članicama ne dođu na vlast antievropske ili evroskeptične snage i, što je najvažnije, da Ukrajina nastavi sa usvajanjem i implementacijom reformi i bespoštednom borbom protiv korupcije, bivša sovjetska republika bi mogla da uđe u EU u vremenskom rasponu od 2032. do 2036. godine. **N**

Šta je važnije - biti fudbaler ili biti tata?

Može li profesionalni igrač da napusti tim – u jeku Svetskog prvenstva! – zbog rođenja deteta? Žeremi Doku mislio je da je to u redu. Jedna komentatorka – da nije. Belgija možda nije pobedila, ali igrač jeste...

Piše Zorica Marković

Porodični život ove godine zadire u Svetsko prvenstvo u fudbalu, pre svega u vidu prinova. Norvežanin Leo Estigor pratio je rođenje svog prvog deteta putem video-linka, dok je Žeremi Doku privremeno napustio belgijsku reprezentaciju kako bi bio uz suprugu tokom porođaja u Londonu.

Prvenac, dečak Prajz Doku rođen je u Londonu, Doku je odleteo i vratio se i nije propustio nijednu utakmicu (jer protiv Irana svakako ne bi igrao), mada se digla velika prašina zbog toga.

Može li jedan profesionalni igrač da napusti tim u tako važnom trenutku? Reprezentacija je stala uz njega, čestitala mu rođenje sina, objasnivši da je mogao da putuje jer je bio na odgovarajućem medicinskom tretmanu zbog respiratornih problema, putovao je bez rizika „kako bi bio sa porodicom u ovom posebnom trenutku“. Ima li bitnijeg trenutka od rođenja deteta?

„Žeremi je dobio vest pre jučerašnje utakmice da je porođaj blizu“, rekao je u saopštenju timski lekar Brahim Hacene.

„Sve je prošlo savršeno, a majka, otac i beba su dobro. Žeremi će se ponovo priključiti ekipi u Sijetlu“, navodi se u saopštenju Fudbalskog saveza.

Bio je to odgovor na kritike koje su stigle iz pojedinih krugova. Frans Pjeron, novinarka francuske televizije i saradnica lista *L'Équipe*, inače komentatorka Svetskog prvenstva, rekla je o Dokuovoj odluci: „Živi svoj dečaćki san, a ipak ćeš od svega toga odustati da bi prisustvovao rođenju svog deteta – tom, izvinite na izrazu, odvratnom

trenutku u kojem je otac potpuno beskoristan. On samo drži tvoju ruku i fotografije.“

Dodala je i: „Postoje stotine fudbalera koji bi dali sve da budu na tvom mestu.“

To je usledilo nakon kritika prošle nedelje jednog od Dokuovih bivših trenera omladinskih timova, koji je rekao da je igrač već napravio svoj izbor pojavljivanjem na Svetskom prvenstvu.

„Možda zvuči grubo, ali ako ste izabrali da budete tamo, izabrali ste da igrate“, rekao je Peter Jansens za bel-

Bivši belgijski reprezentativac Gert Verhagen pitao ga je javno šta će raditi dok mu se žena porađa. „Jedino što možeš da kažeš je: ‘Odlično ti ide, samo nastavi’“

gijski novinski sajt VRT. „Beba će i dalje biti tamo posle.“

Bivši belgijski reprezentativac Gert Verhagen pitao ga je javno šta će raditi dok mu se žena porađa. „Jedino što možeš da kažeš je: ‘Odlično ti ide, samo nastavi’“, rekao je.

Sve ove izjave izazvale su snažnu reakciju javnosti. Posebno su se obrušili – možda i s pravom – na komentatorku francuskog lista i televizije. List *Libération* opisao je njene komentare kao „reakciju iz nekog drugog vremena“, *L'Équipe* se izvinio i suspendovao ju je. Sama Pjeronova se izvinila da nije želela da umanji „značaj ili ulogu očeva uz njihove partnerke i decu“.

„Sram vas bilo“, napisala je sportska novinarka Karolina Salame, koja je igrala za Kanadu na Svetskom prvenstvu za mlade od 17 godina na Novom Zelandu.

„Kao neko ko je igrao na Svetskom prvenstvu i ko se porodio, dozvolite mi da vam kažem ovo: najteža stvar koju sam ikada uradila u ovom životu – i stvar koju sam najponosnija – jeste da donesem svoju bebu na svet“, rekla je. „I ne znam kako bih to uradila bez muža pored sebe. Porođaj može biti izuzetno komplikovan; sve se može dogoditi.“

Džeremi Devis iz Instituta za očinstvo u Velikoj Britaniji naveo je da je smešno što i dalje imamo ovakve „skandale“.

„Muškarci govore o tome kako žele da urade najosnovniju ljudsku stvar koju možete zamisliti, a to je da budu prisutni kada im se beba rodi.“ Opisao je Doku kao „osvežavajući“ primer.

„Za mene je kao da se nismo pomerili od onih gladijatora u Koloseumu. Zna-

te, ove vrste muških heroja koji ne bi trebalo da imaju nežnost prema sebi, porodične obaveze ili bilo šta slično“, rekao je. „Možete biti mek i voljen čovek i čvrst kao ekseri na terenu, ako želite.“

Sam Doku bio je jasan u pogledu toga da li želi da ode na „odvratan“ porođaj ili će da sedi u hotelskoj sobi i nervozno čeka vesti o bebi. Prošle nedelje, Doku je novinarima rekao da bi širin trebalo da se porodi u drugoj nedelji jula i, ako Belgija do tada još uvek bude na turniru, nada se da će otići kući na porođaj.

„Zavisi kada se to desi, ali to je moje prvo dete, tako da bih definitivno želeo da budem tamo“, rekao je Doku. „Ako me pitate šta ja želim, odgovor je jednostavan – niko ne želi da propusti rođenje svog prvog deteta. Ali isto tako znam da fudbal podrazumeva mnogo drugih okolnosti koje treba uzeti u obzir. Znam da savez podržava svoje igrače i razume njihove situacije. Videćemo šta ćemo moći da uradimo.“

Norvežanin Estigor tvrdi da od svog saigrača Erlinga Halanda dobija savete o roditeljstvu i kaže da nema lepše stvari od toga što je pružao podršku na daljinu svojoj partnerki Aurori Ejdman dok je u petak rađala njihovog sina.

L'Équipe se izvinio i suspendovao ju je. Sama Pjeronova se izvinila da nije želela da umanji „značaj ili ulogu očeva uz njihove partnerke i decu“

„I sâm sam potpuno iscrpljen, bilo je neverovatno. Ona je bila fantastična, nisam mogao mnogo da uradim, samo da joj pomazem da izgura i rodi ga. Ponosan sam, zaista neverovatno“, rekao je dvadesetšestogodišnji fudbaler u video-snimku koji je Norveški fudbalski savez objavio na društvenim mrežama. „Kada sam ga prvi put video, ostao sam bez daha. To je potpuno nestvarno. Presrećan sam i veoma ponosan. Definitivno je to najlepa stvar koju sam ikada doživeo.“

Estigor je ispričao da je ta idila kratko trajala jer je neko uleteo u njegovu hotelsku sobu. „Četvorica momaka su upala skačući u sobu, među njima Sander Berge, Erling i Jergen Strand Larsen“, prenosi *Gardijan*.

Ovi događaji osvetlili su nam ne samo činjenicu koliko je za sportistu jedinstvena prilika da igra na SP, već koliko je i je-

dinstven trenutak rođenje prvog deteta. Kako se danas gleda na ulogu oca u odnosu na pre 30 ili 40 godina, kao i da profesionalna obaveza više nema prednost nad porodičnom, pa makar to bio i Mundijal.

Doku je propustio utakmicu protiv Irana (0 : 0), ali ne zbog porođaja već zbog infekcije, pa mu očinstvo nije predstavljalo prepreku na Mundijalu – priključio se ekipi u Sijetlu bez propuštenog meča zbog privatnih obaveza, a Estigor je nastavio normalno utakmicu protiv Senegala (2 : 0), rekavši da mu je pao kamen sa srca.

„Mislim da sam sada mnogo opušteniji jer je sve prošlo kako treba, pošto nikada ne možete da znate unapred kako će se stvari završiti. Sada osećam samo radost. Veoma sam srećan što je sve dobro i što je moj mališan stigao na svet.“

Dejvis iz Instituta za očinstvo pohvalio je Dokua što je imao „perspektivu“ da sagleda širu sliku.

„Na kraju krajeva, dobro – fudbal je važan, svi vole fudbal, svi se strašno uzbuđuju. To je samo posao, na nekom nivou“, rekao je. „Ovaj fudbaler to razume, i čini mi se da je to zdrav stav u životu. A kada bi nas više imalo to, možda bi svet bio bolje mesto, znate?“ **N**

Strah od prolaznosti

Postoji nešto dirljivo u načinu na koji se ljudi opiru prolaznosti. Radujemo se budućnosti i onda kada znamo da je ne možemo kontrolisati

Piše Aleksandar Misojčić

Sloboda je neobična obaveza, nameće se čak i onda kada uporno pokušavamo da je izbegnemo. A jedna od najvećih čovekovih sloboda, retko pominjana kada govorimo o tome, jeste mogućnost da biramo šta će nas zanimati. Šta u životu odlučimo da znamo, takav život odlučimo da živimo. Video sam ljude iz istog ulaza, iste škole, istog kraja, naizgled slične njihove početke, a kasnije sasvim različite živote. Svaka mladost ima jednu privilegiju koju često primetimo tek kada prođe – da izabere šta će je zainteresovati.

U tim mladim godinama granice se retko priznaju. Od života biramo, duboko zagledani u budućeg sebe. Neko zastane pored gradilišta i velikih kranova što na visine podižu teret. Neko sakuplja kamenčiće sa letovanja. Neko nauči da razlikuje ptice. Neko pamti rezultate fudbalskih utakmica, zaljubi se u muziku ili zavoli matematiku. U godinama mladosti, često sasvim neprimetno, počinjemo da gradimo svoj mali svet. Odabiraju se teme kojima se vraćamo i nameću se pitanja koja glasno ili pak sramežljivo postavljamo. Šta kraj nekog prođe neopaženo, drugom postaje neodoljivo.

Ni sam ne znam kako sam odabrao medicinu. Nisam doktorsko dete. Nisam se, kao mali, igrao doktora. Ni danas ne znam da na ovo pitanje odgovorim. Znam samo da sam veoma rano, već kao brucš, pristao da veliki deo sveta ostane izvan mog vidokruga kako bih bolje upoznao jedan njegov deo. Medicina ima tu autističnu zavodljivost da čoveku postepeno zauzme gotovo čitav pogled na svet. A to ima cenu. I plaća se ranije nego što većina mladih ljudi očekuje. Tragovi te cene često su kod lekara srednjih godina lako vidljivi.

Da nisam upisao medicinu, verovatno bih studirao istoriju. Ali ta dilema, to su bili tek prvi namešteni izbori u mom ži-

votu. Nije bilo naročito realno da istorija pobedi. Sve je bilo podešeno da medicina dobije trku. Ali i danas se ponekad zapitam kako bi mi izgledao život da sam zaista slabije znao biologiju i da je istorija dobila priliku da pobedi.

Uporedo, zaljubio sam se i u košarku, a mnogo kasnije postao i radoznao da saznam svašta o viskiju, satovima i psima. Ozbiljnom čoveku šest-sedam vrućih tema dovoljno je da mu život ne bude dosadan.

I dok se ja poslednjih nedelja pitam da li će Nicksi posle više od pola veka osvojiti NBA prsten, dok sa dozom cinizma pratim kako se Audemars Piguet i Swatch poigra-

Sve češće prekasno shvatamo da je nešto bilo poslednji put

vaju sa ljudskom prirodom u potrošačkom društvu, dok po društvenim mrežama tražim potresne snimke oslobođenih biglova i mazim svog razmaženog Maksa, u svetu se istovremeno događaju stvari od nesumnjivog istorijskog značaja koje jedva dodiruju moju svest.

Nije problem u tome što ne možemo sve da znamo. Problem je što veoma rano prihvatimo da većinu stvari nikada nećemo ni pokušati da upoznamo.

Za potrebe ove kolumne namerno sam potražio vesti koje sigurno nikada ne bih pročitao. Tako sam saznao da je kineska misija donela uzorke sa druge strane Meseca, da se ispod ledene kore jednog Jupiterovog satelita krije novootkriveni okean i da se vode ozbiljne trke oko tehnologija koje bi mogle promeniti automobilsku industriju. Sve sam to pročitao, za potrebe ove kolumne, i sa iskrenim interesovanjem od približno tri minuta.

Od Selenića sam naučio reč zabran. Posle je bila i neka televizijska serija. Stara reč. Ograđeni deo šume. Pomislim ponekad da svako od nas tokom života pravi svoj zabran. Ne od kolja i žice, već od

pažnje. Biramo šta ćemo pustiti unutra, a šta ostaviti izvan ograde. Godinama zabran raste. U njemu se talože znanja, interesovanja, pitanja, predrasude, sumnje i fascinacije. S vremenom čovek zaista postane nalik onome što je puštao da u zabranu znanja raste.

U svoj zabran najviše sam puštao priče o ljudskoj psihi. Preciznije, priče o čovekovoj psihopatologiji. O onome što ga slomi, zaustavi, zavede ili preplavi. Od mnogih načina kako lekar može pomoći, ja sam odabrao ovaj.

Kad svakodnevno slušate ljude, shvatite da se mnogi putevi muka, ma koliko različiti bili, ukrštaju u istom mestu. Strahu. Nema mog posla bez priče o strahovima. Već godinama provodim dobar deo dana slušajući o ljudskim strahovima. Ne želim se. Naprotiv. Da danas ponovo biram svoj zabran, teško da bih izabrao drugačiji.

Učinilo mi se da je ovaj trenutak pravo vreme da se malo raspišem o strahu.

Strah je jedan od naših najstarijih saputnika. Čak su i stari Grci imali svog boga straha. Zvao se Fobos. Prema mitu, pratio je Aresa, boga rata, i pojavljivao se tamo gde su ljudi gubili sigurnost i počinjali da osećaju da ne upravljaju sopstvenom sudbinom. Ako nas nešto, kao strah, tako verno prati kroz evoluciju, onda verovatno nije tu bez razloga. Uprkos lošoj reputaciji, on je jedan od naših najvažnijih saveznika. Bez njega bi čovek teško opstao. Upozorava nas, usporava i tera da budemo oprezniji. Vraća nas korak unazad kada stojimo na ivici provalije i tera da pogledamo levo i desno pre nego što pređemo ulicu. To je važan biološki alarm. Dar prirode koji nas štiti.

Problem je, istina, nastao s vremenom kada se jedan deo straha odmetnuo, izgrbio vezu sa stvarnom opasnošću i prestao da bude koristan. Ako on opsedne čoveka, prestaje da bude upozorenje i postaje način života. Tada više ne govorimo o strahu,

nego o njegovom siromašnom i izvitoperenom rodaku. Teskobi. Anksioznosti.

Za razliku od straha koji čoveka štiti, anksioznost ga osiromašuje. Ne čuva ga od opasnosti, nego mu oduzima slobodu. Ne pomaže mu da preživi, nego ga tera da izbegava život. Ali to je već neka druga i duga priča.

Ljudi su se oduvek trudili da prema strahu ne ostanu ravnodušni. Oduvek pokušavamo da ga razumemo. Na bilo koji način. U prirodi nam je da želimo da razumemo vezu između događaja i njegovog značenja za nas. Ako toga nema, javlja se strah. Često se setim jednog našeg književnika koji je tvrdio da avion leti samo zato što putnici u njemu dovoljno žele da on ne padne. Najverovatnije nije u pravu, ali lepo je razumeo čovekovu potrebu da svemu pronade prihvatljivo objašnjenje.

Međutim, čovek se ne zadovoljava samo objašnjenjima. Oduvek pokušava i da se od straha odbrani. Mladi ratnici starih Grka nosili su na svojim štitovima lik Fobosa kako bi zastrašili protivnika. Za-

nimljivo, i danas ljudi često rade nešto slično. Isturaju razne štitove kako bi se odbranili od strahova. Možda se iza perfekcionizma krije strah od greške. Iza potrebe za kontrolom, strah od neizvesnosti. A iza narcističke grandioznosti, strah od beznačajnosti. Sve štit do štita.

A strahovi protiv kojih podižemo te štitove menjali su se zajedno sa civilizacijom. U tradicionalnom smislu ljudi se najčešće plaše visine, igle, zatvorenog prostora, krvi, zmija, paukova, bolesti i letenja avionom. Savremeni čovek nije odbacio stare strahove. Samo ih je nadgradio novim. Sad se plašimo i razvoda, samoće, gubitka posla, gubitka statusa, javnog poniženja, neuspeha ili zaborava. Nekada su ljudi strepeli da neće preživeti zimu. Danas mnogi strepe da neće preživeti sopstvenu biografiju. A onda čovek postane roditelj. Tada se dogodi nešto neobično. Strah ne nestane. Samo promeni adresu. Počnemo da se plašimo za nekoga više nego za sebe.

Tokom godina počeo sam da primećujem nešto zanimljivo. Bez obzira na to da

li su ljudi govorili o sebi, svojoj deci, zdravlju, braku ili poslu. Kao da mnogi strahovi, ma koliko različito izgledali, s vremenom počnu da liče jedan na drugi. Kao da u osnovi imaju nešto zajedničko. Nešto veće. Tiše. Upornije.

Da li se iza raznoraznih naših strahova krije strah od prolaznosti?

Za razliku od drugih živih bića, čovek zna da vreme prolazi.

Privilegija ili teret?

Dete preraste omiljenu igračku. Ljudi koje volimo odu nekim svojim putem. Roditelji ostare. A kako godine prolaze, sve češće prekasno shvatamo da je nešto bilo poslednji put. Poslednji razgovor. Poslednje putovanje. Poslednje okupljanje svih za istim stolom.

A onda dođe i onaj neprijatni trenutak pred ogledalom. Kratak, gotovo slučajan pogled u kome čovek ugleda lice koje više podseća na njegovog roditelja nego na mladog čoveka koji je birao šta će ga u životu interesovati.

Pa ipak, čovek nastavlja. Ali to ne znači da se ne plaši. Naprotiv.

Ne verujem da se prolaznost može pobediti. Niti mislim da treba provesti život pokušavajući to. Ali ako smo već omeđeni vremenom, teško je izbeći pitanje kako to vreme trošimo. Kome ga poklanjamo i na kakav život pristajemo.

Postoji nešto dirljivo u načinu na koji se ljudi opiru prolaznosti. Slavimo rođendane i šaljivo brojimo godine koje su prošle. Odbrojavamo poslednje sekunde stare godine da bismo dočekali novu. Radujemo se budućnosti i onda kada znamo da je ne možemo kontrolisati. Negde duboko u svakom čoveku živi dete koje uporno odbija da se pomiri sa neminovnim.

I možda joj upravo zato vekovima pevamo u lice. Negujući ljubav. Čuvajući veru. Gajeći nadu. **N**

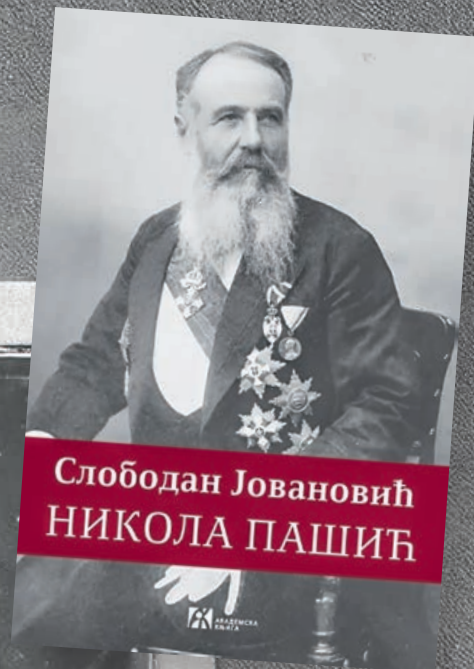

Autor bestseler-fenomena
"Sve ono što jesmo" **ponovo piše**

ALEKSANDAR MISOJČIĆ

NOVI SERIJAL NA *Velikim pričama*

ČITAJTE NOVU KNJIGU U NASTAJANJU

Слободан Јовановић
НИКОЛА ПАШИЋ

O ČEMU RAZMIŠLJA OVAJ MLADI ČOVEK?

Jedna od najsloženijih pojava u srpskoj istoriji, lider radikalâ u 19. veku, višestruki predsednik vlade i ministar, višestruki politički zatvorenik i politički izgnanik... Na marginama je ostalo dosta slojeva ličnosti Nikole Pašića. Jedan od njih svakako kroji Slobodan Jovanović u svom malo poznatom rukopisu koji je nedavno objavila Akademska knjiga

Priredio Veljko Miladinović

K

oliko ljudi bi moglo da prepozna Nikolu Pašića na slici nastaloj u njegovoj mladosti?

Pašić, veliki državnik, sa statusom jednog od najvećih u modernoj srpskoj istoriji, uvek je zamišljeni starac sa dugačkom bradom, ponekad nagnut nad mapom Balkana. Tako to ide sa protokolom vremena, u istorijskom sećanju ostaju crno-bele – ovog puta to nema veze sa tadašnjom tehnologijom – slike i predstave o složenim pojavama i ličnostima, a jedna od najsloženijih pojava u srpskoj istoriji svakako jeste bio Nikola Pašić, lider radikala u 19. veku, višestruki predsednik vlade i ministar, višestruki politički zatvorenik i politički izgnanik... I na marginama je ostalo dosta zaboravljenih slojeva ove ličnosti. Pa i to da nije rođen kao sedi zamišljeni starac koji kroji sudbinu Balkana.

„Akademska knjiga“ upravo je objavila knjigu *Nikola Pašić*, a reč je o malo poznatom rukopisu Slobodana Jovanovića o ovom značajnom političaru, nastalom u emigraciji, u Engleskoj, gde je Slobodan Jovanović (i sam predsednik vlade u jednom trenutku), boravio posle Drugog svetskog rata. Jedan od najvećih autoriteta međuratne Jugoslavije dao je u ovom rukopisu portret Nikole Pašića, kao čoveka koji je specifičnim veštinama preživljavao dinastijske sukobe, prevrate, ratove i diplomatske krize, sa onim razumevanjem savremenika tog doba koje današnji istoričari svakako, po prirodi stvari, ne mogu da imaju.

To znači da mu nedostaje i istorijski otklon, tek u ovom rukopisu Pašić, kako su naveli priređivači, „nije nacionalni heroj, ali ni potpuni negativac“, on je oprezan, čutljiv i neprobojan čovek ogromnog političkog instinkta. Jovanović u ovoj knjizi otkriva i „tamnu stranu njegove politike: partijsku državu, trgovinu uticajem, zakulisne dogovore i sistem u kom je vlast često bila važnija od principa“.

Na primer, jedna definicija Pašića prema Slobodanu Jovanoviću glasi:

„Svojoj ideji vodilji on nije davao mnogo izraza u rečima; on joj je više služio delom, na čudljiv, skoro potajan način, s jednim uporstvom koje ni smetnje ni porazi nisu mogli pokolebati. Taj fanatizam, zatvoren u sebe, tvrd i postojan kao od kamena, jeste jedna od bitnih odlika balkanskih revolucionara. Koliko je Pašić bio iz toga jata, vidi se već po tome što je on svoju punu meru davao tek u prevratima i ratovima, kad su se obarali prestoli i rušile carevine...“

Šta je Slobodan Jovanović znao i mislio o Nikoli Pašiću? Donosimo vam izvode iz ovog zanimljivog rukopisa.

ŠTA JE ŽELEO MLADI PAŠIĆ

SKORO PA REVOLUCIONAR

Pašić je bio jedan od prvih sledbenika Svetozara Markovića, koji je sam bio sledbenik ruskih socijalista svoga doba. Za razliku od docnijih marksista, koji su

Više nego sama socijalistička doktrina, njega je zanimala tehnika revolucije. Kad je ušao u praktičnu politiku, on je brzo prestao biti socijalist, ali ostala mu je i dalje sklonost da računa s revolucijom kao s jednim od načina stranačke borbe. U toku vremena on je sve više bio zauzet problemima spoljašnje politike, i tada, umesto ideje revolucije, njega je obuzimala ideja jednoga rata. Od socijalističke mladosti njemu je za ceo život ostala potajna vera u spasonosnost prevratnih sredstava bilo u vidu revolucije ili u vidu rata. Ta vera, bar ne u tolikoj meri, ne oseća se kod drugih Markovićevih sledbenika. Sam Marković bio je više akademski socijalist, nego pravi revolucionar. Od njegovih đaka Pera Todorović se najviše interesovao za tehniku revolucije, ali on je u osnovi bio književnička priroda. U svojim mladim danima umeo je i živom i pisanom rečju da podstiče na bunu, ali sve druge pre

Sa starim srbijanskim strankama pomešali su se ljudi i grupe iz onih srpskih krajeva koji su ranije bili pod Austrijom. U tim krajevima Pašić je bio skoro obožavan. Tamošnji srpski nacionalizam nalazio je u njemu svoje oličenje: biti protivu Pašića, značilo je skoro isto što i ne biti dobar Srbin

samo industrijsko radništvo smatrali za pravu revolucionarnu snagu, ruski socijalisti mislili su da je i seljaštvo takva jedna snaga. Zbog toga su držali da se u Rusiji socijalna revolucija može izvesti s preskakanjem kapitalističke faze, koja je bila preduslov za stvaranje industrijskog radništva.

Sasvim u duhu svojih ruskih učitelja, Marković je kritikovao našu Liberalnu stranku što je tražila naslona kod građanske inteligencije, a ne kod seljačke mase. Ovu je trebalo staviti u pokret! Ovu je trebalo podbuniti! Protivu koga? Protivu činovništva, koje je ionako moglo prostom seljaku izgledati jedna „neproizvodna klasa“, koja ne privređuje, a hoće da blaguje.

Kao student politehnike u Cirihu, Pašić je imao prilike da i lično pozna ruske socijaliste, kojih je bilo dosta u Švajcarskoj u izbeglištvu. On je od njih primio da se socijalističke ideje ne daju ostvariti bez revolucije, a da se jedna skrivena revolucionarna snaga nalazi u seljaštvu.

nego sebe sama.

Među mladim intelektualcima Markovićeve kruga Pašić je po godinama bio najstariji – stariji i od samoga Markovića. On je od svojih drugova prvi izabran za narodnoga poslanika. U Skupštini on se nije isticao svojom rečitošću, ali je odmah od početka pokazivao mnogo smisla za ono što se zove „parlamentarna taktika“. Kad su 1881. Markovićeve sledbenici osnovali Radikalnu stranku, Pašićev autoritet bio je već toliki da mu u toj stranci niko nije osporavao vodstvo. Radikali su, po primeru ruskih socijalista, pokušali da politički razbude seljaka.

Oni su, što dotle nijedna naša stranka nije činila, zašli po selima i upisivali proste, nepismene seljake u svoje redove. Oni su im govorili protivu gospode; a kako u nas nije bilo druge gospode do činovnika, seljački pokret izazvan radikalima dobio je izgled jednog pokreta protivu državne administracije kao takve.

KAKO JE PAŠIĆ POSTAO RUSOFIL

Kraj 19. veka u Srbiji protekao je u veštom sukobu radikala i kralja Milana Obrenovića. Timočka buna 1883. godine bila je, suštinski, posledica ovog sukoba i revolucionarnog naboja među radikalima. Pašić je iz ove istorijske epizode izašao okrnjenog ugleda. Prvo je osuđen na smrt, u odsustvu, pošto je pobeo u Bugarsku

U izgnanstvu Pašić je proveo oko šest godina. Neko vreme pomišljao je na dizanje nove bune. Narodna vojska bila je, istina, ukinuta; ali tu je bila Rusija, od čijih se agenata moglo dobiti oružja protiv Milana. S njihovom pomoću Pašić je prikupljao i naoružavao čete koje su imale da upadnu u Istočnu Srbiju. To pripremanje četničke akcije bilo je u punom jeku, kad je u jesen 1885. proglašeno prisajedinjenje Istočne Rumelije Bugarskoj.

Milan je nalazio da je time poremećena ravnoteža snaga između Srbije i Bugarske i zahtevao je naknadu iz bugarskog zemljišta. Predviđajući mogućnost srpsko-bugarskog rata, Pašić je bio nameran da četničku akciju započne upravo onda, kad Milan bude morao prikupiti svoju vojnu snagu protivu Bugara. Bugarska Vlada, iz želje da izbegne rat, rasterila je Pašićeve čete; ali od nesuđene četničke akcije Pašić je ipak imao jednu dobit, a to je što se približio Rusima.

Radikalna stranka nije u početku bila ni austrofilka kao Napredna stranka, ni rusofilka kao Liberalna stranka. Vaspitavani u školi ruskih socijalista, radikali nisu imali simpatija za carističku Rusiju. U spoljašnjoj politici oni su se držali programa Svetozara Markovića: po tom programu, oslobođenje Balkana imali su da izvrše udruženi balkanski narodi sami, bez „pokroviteljstva“ ikoje Velike Sile.

Pašić međutim u izbeglištvu došao je do zaključka da, ako Rusija nije potrebna balkanskim narodima radi oslobođenja Balkana, ona je potrebna radikalima radi obaranja Milana. On je pokušao da uhvati vezu s njenim agentima u Bugarskoj, koji se nisu ustručavali da rade sa svakim, pa i sa takvim vaspitanikom ruskih socijalista kao što je bio Pašić. Te veze s ruskom tajnom službom na Balkanu nisu se Pašiću činile dovoljne. On je otišao u Rusiju i, zahvaljujući preporukama mitropolita Mihaila, dopro do najviših slavenofilskih krugova. Mitropolit Mihailo, tada u

Njegovi najžešći protivnici bili su prilikom cepanja Stranke otišli sa samostalcima. Pašić nije prestajao činiti napore da povrati izgubljeno vodstvo. Svestan svoje nepopularnosti, on je gledao da pošto poto dode ponovo na vladu, pa da se onda pomoću vlasti nametne Stranci za voda

izbeglištvu kao i Pašić, bio je pre izbeglištva glavni pouzdanik slavenofilskih organizacija za celu zapadnu polovinu Balkana: njegova preporuka bila je dovoljna da slavenofili Pašića odmah prihvate. On je znao zadobiti njihovo puno poverenje.

Neprijatelji kralja Milana zbog njegove austrofilke politike, oni su želeli njegovo uklanjanje s prestola; a kako ni Pašić nije ništa drugo želeo, sporazum između njega i njih postignut je začas. Da li je Pašić u to vreme mislio samo na uklanjanje Milana ruskom pomoću, ili je nameravao da uopšte u spoljašnjoj politici veže svoju stranku za Rusiju, to je teško reći. Stoji samo to, da docnije, kao Ministar spoljašnjih poslova, on nikako nije vodio drugu politiku nego rusofilsku.

ZAŠTO SU GA ČUVALI SAVEZNICI

Pašić je tokom Prvog svetskog rata, tako piše Slobodan Jovanović, gubio političku podršku i uporište u unutrašnjim odnosima, ali je rat zapravo doprineo da učvrsti svoje pozicije među saveznicima, što ga je držalo na vlasti i u srpskoj vladi

Posle katastrofe od 1915. Pašić se našao pod sasvim neobičnim okolnostima, koje nisu izgledale povoljne, iako su to bile u stvari. U masi izbeglica bilo je i građana i vojnika, ali više ovih drugih.

Građani su se razili na razne strane; vojnici su se prikupili na Krfu, gde je bila i Vlada. Oni su roptali na Vladu bez prestanka i u njihovoj sredini Vlada se osećala kao u jednom neprijateljskom logoru. S druge strane i Vlada i vojska boravile su na tuđem zemljištu, uključeni u Solunski front savezničke vojske. I finansijska sredstva Vlade i sprema vojske dobivani su od Saveznika. Sav naš i politički i vojni aparat mogao je jednim njihovim aktom biti ukočen.

Pitanje nije više koje, ko uživa „poverenje Krune i naroda“; pitanje nije bilo, ni za koga je izbeglička vojska; pitanje je bilo, s kime Saveznici hoće da rade. Oni

pak verovali su gotovo isključivo Pašiću. U njihovim očima on je bio glavni organizator našeg nacionalnog otpora protivu germanske najezde.

Njihovo poverenje on je uživao u većoj meri nego i sam kralj Petar, koji je uostalom bio star i bolestan. Taj njegov kredit kod Saveznika činio je Pašića i pored već načete popularnosti, nezamenljivim na čelu Vlade.

PAŠIĆ I NAMETNUTO JUGOSLOVENSTVO

U međuvremenu otvorilo se Jugoslovensko pitanje. Početkom rata naša Vlada i Skupština označile su kao naše ratne ciljeve oslobođenje i ujedinjenje svih Srba, Hrvata i Slovenaca. U drugoj godini rata, maja 1915, srpski, hrvatski i slovenački političari iz Austrije obrazovali su u Londonu „Jugoslovenski odbor“. Taj Odbor, kome je predsedavao jedan Hrvat iz Dalmacije, dr Ante Trumbić, stajao je na gledištu etničkog jedinstva Srba, Hrvata i Slovenaca. Na osnovu toga, dosledno načelu narodnosti, zahtevao je i jedinstvenu državu Srba, Hrvata i Slovenaca. Pašić se izjasnio tek dve godine kasnije, u leto 1917, kada su predstavnici srpskih političkih stranaka sastavili s izaslanicima Jugoslovenskog odbora tzv. Krfsku deklaraciju, u kojoj se izrečno predviđala zajednička država Srba, Hrvata i Slovenaca.

U to doba već je bila nastala Ruska revolucija. Pašić je znao da caristička Vlada nije želela zajedničku državu Srba i Hrvata. Delom pravoslavna, a delom katolička, ta bi država bila slabije privezana za Rusiju, nego jedna čisto pravoslavna Srbija. Sve dokle je trajala caristička vlada, Pašić je izbegavao da išta s Jugoslovenskim odborom uglavi i potpiše. Posle pada carističke vlade on je potpisao Krfsku deklaraciju da bi kod Engleske i Francuske pokolebao veru u mogućnost održanja Austrije. Ali dalje od te Deklaracije nije mislio ići... **N**

DOKUMENTARNI SERIJAL

TITOVA JUGOSLAVIJA

SUBOTA U 21.50

Dugo crveno svetlo kod „Madere“

Bila je pionir feminističkih tema jer do tada se smatralo da je partija uradila sve što je trebalo uraditi za prava žena.

Žena je imala pravo glasa, kuhinja nije bila njena jedina fabrika... Ali eto javlja se neka žena iz Zagreba koja uvodi nove stvari o ravnopravnosti

Piše Branko Rosić

Godinama sam Slavenku Drakulić nazivao Slavenka Drakulić Ilić, pridodajući joj redovno to prezime bivšeg muža čuvenog dizajnera sa svetskom karijerom Mirka Ilića čak i kada je taj brak okončan. Nije mi to bilo nelogično jer sam kao rani tinejdžer, da se ne ljute i ne zamere mi kao kretenu, Slavenku najpre doživljavao kao Ilićevu ženu, zato što sam tako i saznao za nju. Već sam tih godina bio zaluden pankom a Mirko je bio faca, dizajnirao je singl i album Prljavog kazališta spajajući Džegerova usta, probijena zihernadlom.

Pa sam tako i njegovu ženu konektovao sa nekim buntom, da i ona mora biti sasvim kul jer zašto bi je taj maj-

stor dizajna i stripa iznikao u rokenrolu uzeo za ženu. To da sam je povezao sa buntom i nije bio moj promašaj jer uskoro ću saznati da je ona možda i prgavija od svog tadašnjeg partnera. Kako sam rastao i sazrevao, prelazio sam na ozbiljniju novinsku literaturu, na „Start“ u kome je pisala Slavenka. Ona je bila pionir feminističkih tema jer do tada se smatralo da je partija uradila sve što je trebalo uraditi za prava žena. Žena je imala pravo glasa, kuhinja nije bila njena jedina fabrika... Ali eto javlja se neka žena iz Zagreba koja uvodi nove stvari o ravnopravnosti. Već sam iz pan-ka ušao u gotik pa čak i u Smitse kada je objavila knjigu „Smrtni gresi feminizma: ogledi o mudologiji“. Nastao je pičvaz u uzajamnoj vatri dvoje važnih i

popularnih intelektualaca – Slavenke i Igora Mandića.

A onda su došle devedesete, grozne devedesete i nemaš se sećati bogzna čega dobrog, želiš da ih zaboraviš, ali jedna dobra stvar je da su likovi koje si voleo i cenio u doba mira i koji su po tebi bili

Jedna dobra stvar kod devedesetih jeste da su likovi koje si voleo i cenio u doba mira i koji su po tebi bili na pravoj strani mirnodopskog vremena ostali na toj istoj pravoj strani

Bilo mi je neprijatno da je pitam o bolesti, o presađenom bubregu i da svake Nove godine čestita samoj sebi što je i dalje živa

zvelo velike poteškoće praktične prirode. No misliti drugačije i delovati drugačije, s tim nemam problema. Bile su ozbiljne posledice jer je atmosfera bila takva. Ljudi s kojima sam radila su se u tom trenutku svrstali na stranu nacionalističke propagande. I onda su okolo tražili neprijatelje i našli žene koje se nisu ni družile. Zanimljivo je pitanje zašto su za neprijatelje označene žene koje su se odupirale nacionalizmu. Ali oni nisu u 'Globusu' išli u te finese nego su nas na-prosto definisali kao izdajnice. Neke od nas, prema njihovom 'istraživanju' nisu bile čiste Hrvaticice. To je sve išlo kao proizvodnja senzacija, ljudi se obeležavaju a to je u ratu opasno."

Slavenka Drakulić je u narednom periodu objavila niz važnih publicističkih knjiga, kao što su „Kako smo preživeli“, „Oni ne bi ni mrava zgazili“, „Café Europa“, „The Balkan Express“, „Telo njenog tela...“ a i novinske tekstove u prestižnim medijima: The New York Times, Frankfurter Allgemeine Zeitung, La Repubblica, Guardian, El Mundo... Zato se i uvodnoj rečenici o njenoj smrti navodi „najpoznatija savremena hrvatska književnica“.

Kada je izbio rat u bivšoj Jugoslaviji, stizale su vesti o jezivim zločinima koje su činili ljudi koji su eto odrastali uz pionirske marame, maturske večeri, zajednička letovanja... Slavenka je napisala briljantnu knjigu „Oni ni mrava ne bi zgazili“ o tim mirnim komšijama koje društvene okolnosti aktiviraju u zločince. Pitao sam je tokom našeg intervjua u hotelu „Moskva“ o tom njenom istraživanju.

„Našla sam iz raznih slojeva društva zločince kojima je suđeno u Hagu. Želela sam da kažem kako okolnosti naprave zločinca. Da vas za zločin ne određuje samo karakter već i okolnosti. Mnogi prijatelji su me pitali zašto knjiga o tim ljudima. Ja sam pre toga pisala knjigu o žrtvama, a u ovoj za koju pitate sam se zapitala zašto su ovi ljudi postali zlo-

činci. Neki su bili čisti ludaci, ali bilo je raznih običnih ljudi od šofera, do doktora, radnika u polju. Najbolji primer je Dražen Erdemović. On je bio zanatlija, dete iz mešovitog braka, i završi tako da u Srebrenici ubije toliko ljudi. Bio mi je važan za knjigu jer je on priznao i pomogao da se otkriju masovne grobnice. On je rekao: 'Ne želim više ubijati' na šta mu je komandant odgovorio: 'Onda stani na drugu stranu s njima pa ćemo te streljati.' I sud je rekao da je bio u situaciji biti ili ne biti. Tako da su me u knjizi, pored političkih, zanimale i individualne motivacije.

Pa imate ovoga komandira logora u Brčkom, Gorana Jelisića, zvali su ga Adolf, koji je priznao koliko je morao ubiti ljudi pre nego što popije jutarnju kafu. On je u miru bio obični dečko a u ratu je dobio moć nad životom i smrti. I misliš da ako si u ratu, da za svoja dela nećeš snositi odgovornost. Misliš da samo radiš svoj posao."

U tom intervjuu pitao sam je o tome zašto se ceo ovaj postjugoslovenski prostor teško oslobađa mitova, kvaziistorijskih teorija. Odgovorila je: „Mi i dalje živimo u neistorijskom mitološkom vremenu i ta atmosfera se neprestano kreira."

Bilo mi je neprijatno da je pitam o bolesti, o presađenom bubregu i da svake Nove godine čestita samoj sebi što je i dalje živa. Ali sam je ipak sve to pitao i odgovorila mi je i o Kristini Svenson koja je bila donor bubrega za transplantaciju.

„S njom sam u kontaktu i kad god idem u SAD, uvek je posetim. Čujemo se na godišnjicu moje operacije."

Onda smo krenuli ka restoranu „Madera“ gde nas je čekao Veljko Lalić na ručku priređenom za dragu gošću koja je pisala divne tekstove za naš tek pokrenuti portal Velike priče. I to crveno na semaforu kod „Madere“ je tog dana toliko trajalo da se okrenula ka meni i rekla: „Umirem od gladi a kao da neću stići ručati jer moram na aerodrom.“ Ipak smo sve stigli, ručala je, i stigla na let.

Tokom tog dugog crvenog semafor-skog svetla palo mi je na pamet da sam svoju prvu ploču (kompilaciju nekoliko bendova), snimio za zagrebački Jugoton i da je omot radio njen bivši muž Mirko Ilić a da je na naslovnoj fotografiji pozirala njena ćerka Rujana Jeger. Ali nisam to izgovorio, upalilo se žuto, pa crveno, valjalo je stići na taj ručak. **N**

na pravoj strani mirnodopskog vremena ostali na toj istoj pravoj strani i kada se ozbiljno zakuvalo i nije bilo samo intelektualnih rasprava o pravima žena već i o pravima muškaraca i žena na život. Sve te moćne žene hrvatskog tiska Slavenka Drakulić, Jelena Lovrić, Vesna Kesić, Rada Iveković plus književnica Dubravka Ugrešić biće targetovane kao izdajnice u tekstu „Vještice iz Rija“ u tadašnjem zagrebačkom magazinu „Globus“. To nije bio samo običan tekst već poziv na skoro linč, ali bezbolnije, da im nije mesto u tadašnjoj novoj državi.

U intervjuu koji sam radio s njom pre tri godine pitao sam je za tu epizodu. Odgovorila mi je: „Meni nije krivo da budem veštica ni dan-danas. Ali mi je to proi-

Sve tajne pjesme “Santa Maria della salute”

Naravno da Lazina velika pjesma ne gubi ništa od svoje snage i veličine time što je zasnovana na legendi. Uostalom, da su prosvjetni organi naših djetinjstava i mladosti ikad s razumijevanjem pjesmu pročitali, shvatili bi već u prvom stihu da pjesnik prepoznaje nešto veće i važnije od drvene građe

Piše Miljenko Jergović

Vikend smo, dragi Basara, provodili u Veneciji, pa su nam ta dva dana, kao i svaki put, potrajala kao drugih dvadeset i jedan.

Putovalo nas je ukupno osam, u gotovo savršeno uklopivom rasporedu. Kao osam fragmenata nekog socijalnog puzzlea. Kao osam likova u Ionescovom komadu. Njih šestero avionom je doletjelo iz Beograda, nas dvoje automobilom dovezlo se iz obližnjeg Zagreba, kojem je Venecija skoro u kilometar jednako blizu kao i Beč, a za osamdesetak kilometara bliže nam je od Beograda.

Smjestili smo se, kao i svaki put, u mjestu koje se zove Mestre, u urbanom naselju od 170.000 duša, koje je preko Ponte della Libertà povezano s Venecijom, nekih desetak kilometara udaljeno od nje, i u kojem prema mom doživljaju stvari, koji možda i nema pokrića u stvarnosti, živi venecijanska posluša.

Naime, premda je to naselje veće od Splita, nije grad, jer nema status autonomne Comune. Mestre su podgrad Venecije, jedna od šest njezinih velikih župa. Autobusom se vozimo do Piazzale Roma, gdje nas čega vaporetto za vođeni grad. Karta je jedinstvena, za autobus i brod.

A na brodu, koji staje na svakoj stanici, nalik na predratni sarajevski tramvaj, s tramvajdžijom i njegovim pomagačem koji vezuje brod za stanicu i rastjeruje putnike ako se zateknu gdje ne bi trebali biti, recimo ako kormiralu zaklanjaju pogled, na tom brodu svaki je put cijeli jedan Babilon: turisti i avanturisti, s mobitelima kojim slikaju sve oko sebe, studenti i namrgođeni intelektualci, dame

i gospođe svih dobi i formata, pitomi luđaci, te ponešto domaćega svijeta, ljudi koji u Veneciji žive kao Venecijanci i sve ovo gledaju nekim drukčijim pogledom.

A dok tako plovimo od stanice do stanice, i od Narodne banke do Alipašinog polja i Ilidže, koja se nalazi negdje tamo na Giardinima, pred očima nam promiču prizori potpuno neshvatljivi, premda ih uživo gledamo već tko zna

**U pjesmi se govorilo
kako su strani
zavojevači pljačkali
naše i unesrećivali
naše krajeve. Bila je to,
današnjim pojmovima
govoreći, pjesma o
litijumu**

koji put, premda smo Veneciju na slikama i na filmu gledali od svojih rode nja, i premda je Venecija u našem duhu prisutna kao slezena u našim tijelima, i u našoj civilizaciji Venecija ulogu slezene ima.

Dok lien proizvodi limfu i plazmu, i razgrađuje dotrajale eritrocite, te u organizmu igra ulogu pročistača krvi, Venecija čisti duh i civilizaciju upozorava na pogubu utilitarnosti, na smrtonosnost svrhe svemu i svrhe svega, jer Venecija svrhe i smisla nema, osim da bude Venecija. Iz čega je zapravo potjecala njezina posve neusporediva historijska moć? Vjerojatno iz toga što Venecija nije bila od zemlje i tla, nego je bila od vode.

Prvi sam je put vidio kasno. Bilo mi je skoro trideset, preživio sam rat, živio u nekoj vlastitoj privremenosti, u Zagrebu odakle sam kanio otići. Tu sam, u Veneciju, tada bio došao na književni skup, koji su organizirala dvojica filozofa, Massimo Cacciari, tada gradonačelnik Venecije, i čuveniji Giorgio Agamben, a naziv skupa bio je, ako dobro pamtim, “Stvaralaštvo u ekstremnim uvjetima”.

Bio sam pozvan zbog jednoga mog eseja u nekom švicarskom časopisu i još jednog u talijanskim novinama. Valjda sam tada, na tom skupu, u nekom vrlo ekskluzivnom gradskom prostoru, možda i u Duždovoj palači, izgovorio nešto što je te ljude zainteresiralo pa i potreslo.

U svakom slučaju, sjećam se da nisam rekao ništa sentimentalno i da se nisam predstavljao kao žrtva, premda sam neko prilično dugo i traumatično vrijeme proveo u gradu pod opsadom. Ali ne možeš biti sentimentalno pred nepoznatim ljudima, to je neprilično. A kao žrtva nisam se mogao predstavljati iz razloga koji su u mene bili usađeni sarajevskim i jugoslavenskim predratnim uličnim vaspitanjem (ta, navodno srpska je riječ od hrvatske navodne riječi odgoj na ovom mjestu mnogo bolja i zbog svoje zvučnosti, zbog četiri nasuprot dva sloga, koji joj pridodaju na ozbiljnosti, kao i zbog toga, na kraju, što vaspitanje podrazumijeva šamaranje, a odgoj je više uzgoj tulipana i dudovih svilaca).

Naime, u tom svijetu u kojem smo odrasli bilo je sramota biti na bilo koji način oštećen. Bila je sramota biti žrtva, pa ako si bio invalid, sakrivao si svoj invaliditet, a sve svoje životne nedostatke

predstavljao si kao paradoksalne prednosti. Stoga mi je, s kraja osamdesetih, narastajuća autoidentifikacija srpskih kulturnih radnika s pomorenima u Jasenovcu, bila naročito odiozna i zaprepasavajuća. To, po mom tadašnjem doživljaju, ne smiješ raditi ni ako su ti u Jasenovcu pobijeni najrođeniji, a kamoli ako se pozivaš na fikciju svojih sunarodnika. U tome bilo je za mene nečeg od gotovo pornografske transvestije. Preoblačenje u nesreću drugih ljudi.

Poslije je došao rat, u kojem, to svjedočim, ljudima koji su doista bili žrtva nije bilo ni na kraj pameti da se žrtvama i predstavljaju. Tome će se, kao nekom naročito odvratnom poroku, tek kasnije prepustiti, kada više ne budu žrtve. Naokolo će tumarati i pokazivati svoje stvarne i umišljene rane, te će, sve do danas, produbljivati legende o vlastitom stradanju. To će raditi svi naši narodi, bez ijednog izuzetka.

Invaliditet će ući u modu, postat će fensi biti invalid, imati invalidsku naljepnicu za auto, pa se parkirati na jednom od bezbrojnih mjesta namijenjenih invalidima. U Hrvatskoj će dugo postojati znak čovjeka s puškom u invalidskim kolicima. Na kraju će, ipak, ostati samo znak čovjeka u invalidskim kolicima.

Politički i državotvorni identiteti na-

**Pjesnik svoj razgovor
vodi s neizvjesnom
sugovornicom. Čas nam
se učini da je to ona
veličanstvena bijela
kamena građevina,
gledano s desne strane,
malo prije nego što će
se vaporetto punom
snagom zaputiti prema
Giardinima, a već u
sljedećem trenutku biva
nam jasno da se pjesnik
ispovijeda onoj kojoj je
crkva posvećena**

ših naroda, naročito hrvatskog i srpskog, mogli bi biti obilježeni znakom čovjeka s puškom u invalidskim kolicima. Hrvati su, kao i Srbi, nečuveno junačne i hrabre žrtve sveudiljnog zlosilja drugih. (Frazu bez dubljeg smisla i značenja "sveudiljno zlosilje" preuzeo sam od kolege Tuđmana, dugogodišnjeg člana Društva hrvatskih književnika, čije

ti dnevnike svakako preporučujem, jer nešto takvo još nisi čitao.)

E, dakle, ja sam te 1995. godine, na tom skupu u Veneciji govorio nešto što se od mene nije očekivalo, što je bilo u potpunoj suprotnosti s konceptom žrtve, ali se stvarno ticalo stvaralaštva u ekstremnim uvjetima. Ukoliko je opsada grada ekstremna situacija. I nisam imao namjeru da proizvodim bilo kakav efekt.

Međutim, dogodilo se nešto neobično. Jedna se prilično čuvena psihoanalitičarka, do tada vrlo staložena, premda možda pretjerano živahna dama u najboljim godinama, rasplakala tokom mog izlaganja, a jedan prisutni izdavač namah je od čuvene prevoditeljice s naših jezika naručio ogledni prijevod jednog arka iz moje godinu ranije objavljene knjige "Sarajevski marlboro". I tako je baš ovdje, u Veneciji, započela moja međunarodna karijera. Nepredviđeno, a možda i nepotrebno, započelo je to dugo nizanje i ulančavanje prijevoda, koje me prati sve do danas i koje, na moju odistinsku radost, izaziva uglavnom jad, jal i mrvu očaja među zvaničnicima hrvatske književnosti i kulture.

Na neki način ima smisla da je sve to krenulo u Veneciji. Kao svojevrsan ži-

votni i socijalni paradoks, čija metonimija suze su čuvene psihoanalitičarke, koja je zaplakala na nešto što je bilo izgovoreno upravo kontra suza. I to ona, jedina kojoj plač nije dopušten, osim ako nije posljedica neke hormonalne bure.

I poslije sam u Veneciju, dva ili tri puta, poslom dolazio. Jednom sam, krajem devedesetih, pisao i tekst za neki vrlo zgodni turistički vodič. Naime, bili su smislili da pisci s raznih strana napišu nekoliko kartica o Veneciji, i da se to onda dijeli po turist-biroima i hotelima. Ali mnogo češće tu bih dolazio besposleno. Ne kao turist, nego kao neki ponešto običniji znatiželjnik.

U fascinaciji Venecijom postoji nešto što prethodi svim kulturno-historijskim i estetskim činjenicama. U fascinaciji Venecijom postoji nešto što prethodi njezinoj ljepoti. Neko dječje čuđenje. Tu kad dođeš, ti se zapravo zatekneš na jednom nemogućem mjestu. Mjestu koje nikako nije predviđeno da na njemu nastane grad. Za vrlo ranog djetinjstva, kad ti je pet-šest godina, sklon si da na sve strane stvaraš vlastite Venecije. Postavljaš stvari gdje im nije mjesto, i što je dvorac tvoje mašte na većem nemjestu, to tvoja igra ima većeg smisla. E, to ti je u nekom od-raslom obliku Venecija.

Zašto je grad sagrađen u laguni, na vodi? Kako su u to davno vrijeme, u ranome srednjem vijeku, ili još prije toga, otprilike u vrijeme kada je barut dobio svoju krajnju namjenu, gradovi podizani kao utvrde, s mišlju o tome kako će se braniti od osvajača, obično na vrh brda, na tvrdoj stijeni, okruženoj brisanim prostorom, tako je i Venecija, bit će, zamišljena kao obrambena utvrda. Ali na jedan malo drukčiji način. Grad u laguni, grad na vodi, s kopna je bilo teško osvajati, jer mu je zaleđe nepogodno za konjaničke pohode, a s morske je strane pred Venecijom jedan nepregledni bri-sani prostor.

Osim toga, osvajaš li Veneciju, ti za-pravo i ne znaš šta si osvojio. Veneci-ja je na sve strane imala svoje teritorijalne posjede, imala je zemlju, ali ona sama nije bila zemlja. Venecija je voda, kamen i duh. Venecija je idealna repu-blika, jer tu za monarha nema mjesta. Svaka bi republika morala biti na vodi, a kraljevi neka kraljuju na zemlji.

Simbolika Venecije je trivijalna, kao i

Dok lien proizvodi limfu i plazmu, i razgrađuje dotrajale eritrocite, te u organizmu igra ulogu pročistača krvi, Venecija čisti duh i civilizaciju upozorava na pogubu utilitarnosti, na smrtonosnost svrhe svemu i svrhe svega, jer Venecija svrhe i smisla nema, osim da bude Venecija

što je trivijalno i sve drugo u imaginaciji običnog svijeta. Gondola s gondolijerom na kredencama i na televizorima našeg socijalističkog lumpenproletarijata. Razglednice Venecije, u okviru načinjenom od školjki, uz košare s gumenim voćem (ne znam pamtiš li to: gumena naranča, gumena banana, gumena jabuka...), u zimmer frei civilizaciji na istočnoj strani Jadrana. I mutna ideja da su Mleci, uz Austrijance, Mađzare, Švabe i Turke, bili vjekovni naši zavojevači i okupatori, koji su našim krajevima čupali dušu kao što se čupa kurje oko.

O Veneciji se, to ćeš se sjetiti, u našim školama učilo samo to da je Venecija odnosila drvo iz naših krajeva, i da je na tom našem blagu, na tom našem kolju, podigla svoj grad. To je razlog, odvajkada su, ili od početaka naše moderne pismenosti, od kojih nije prošlo ni stoljeće i pol, govorili naši učitelji, što su tako ogoljene primorske planine na našim stranama, od Čićarije u Istri, preko dalmatinskih Velebita, Dinare i Biokova, sve do Prokletija na Kosovu i u Albani-ji. Drvo koje je na njima raslo, pošto je za Veneciju.

Riječ je o fantazmi, o mitološkom privi-đenju, na kojem je zasnovano naše narodno vjerovanje, koje se djeci u škola-ma prenosilo kao historijska i faktična istina, i na kojoj je na koncu, na toj fan-tazmi, zasnovana jedna od najljepših pjesama svih naših jezika. Ta pjesma, konačno, bila je sredstvo kojim se daci-ma mitološko priviđenje u glavu utjeri-valo kao historijska istina.

Pjesmu "Santa Maria della salute"

prvi put službeno proučavali smo u prvom gimnazije. Prije toga, čitali smo je, mi daci Osnovne škole Silvije Strahimir Kranjčević, još u sedmom osnovne, kad nas je naš nastavnik Abdulah Šahmanović – inače, strah i trepet generacija đaka – nastojao poučiti što sve jezik može i kakve su transformativne moći jezika u službi stiha i rime. Ali to je bilo nešto drugo, taj naš nastavnik bio je izuzetak od pravila koje je nastupilo u gimnaziji, kod jedne od onih profesorica, ne moram joj sad spominjati ime, ionako ti sva ta imena ništa neće značiti, koje su na primjeru pjesme "Santa Maria della salute" učenike učile dvjema velikim isti-ma socijalističkog obrazovanja.

Prva, Laza Kostić divio se Veneciji i jednoj lijepoj venecijanskoj crkvi, što je svakako i nama dopušteno. I druga, Laza Kostić napisao je pjesmu o balvani-ma što su ih Venecijanci odvozili iz naših krajeva, e da bi na te balvane postavi-li Veneciju. I to je, otpočetak do kraja govoreći, bio jedini smisao Lazine pje-sme, i jedini razlog što se našla u čitan-kama. U pjesmi se, dakle, govorilo kako su strani zavojevači pljačkali naše i une-srećivali naše krajeve. Bila je to, današ-njim pojmovima govoreći, pjesma o li-tijumu.

I stvarno, čim uploviš u Veneciju, čim se prvi put zatekneš u tom nemogućem gradu, podignutom na 117 otočića, usred morske lagune i između ušća dviju moć-nih rijeka, počinješ primjećivati to kolje što izviruje iz mora.

Zamišljam naše pretke, koji se još uvi-jek nisu jasno i nedvosmisleno podijelili na Srbe i Hrvate, nego su neka magmat-ska južnoslavenska čeljad, koju različite globalne vjerske ustanove vuku na različi-te strane, kako zagledaju Veneciju, dive se tim crkvama, palačama i trgovi-ma, što onako kameni lebde nad površinom mora, pa se pitaju: a što je ovdje naše? S čim se mi možemo poistovjetiti s ovim mjestom? I kako da sebi objasni-mo taj fenomen da između nas i naših slamnatih izbi i udžerica od blata, između naših bijednih crkvice i tog čuda od Venecije postoji tako golema antropolo-ška, a ne više samo civilizacijska razlika?

Na kraju, mi sve do danas, ni Hrvati, ni Srbi, nismo našli drugog objašnjenja za svoju posvemašnju inferiornost u odnosu na Veneciju, niti za činjenicu da mi pred njezinom ljepotom stojimo kao idi-

oti, od onog najjednostavnijeg i najidiot-skijeg: oni su nama uzeli naše drvo!

Ispod Bazilike svetog Marka, vene-cijanske katedrale i sjedišta mletač-kog patrijarha i nadbiskupa rimokato-ličke arhidijaceze Venecije, podignute u bizantskom stilu, nalazi se sustav od 10.000 hrastovih pilota, koji seže u 11 stoljeće. Most Rialto, najimpresivnija ču-prija preko Velikog kanala, dovršena posljednjih godina 16. stoljeća, leži na 14.000 hrastovih pilota. Osim dragocje-nog hrastova drveta, Veneciju podupiru crna joha, ariš, brijest, te bor i smreka.

Hrast je, kako je povijesno potvrde-no, stvarno dovlačen iz Istre, posebno iz Motovunske šume, te iz nekih drugih krajeva na istočnoj obali Jadrana, ali mo-žda je upravo to dokaz da nas strani za-vojevač i okupator ni na koji način nije oštetio. Naime, Motovunska šuma i sve hrastove šume i dubrave pri našim oba-lama Jadrana, koje su postojale prije hi-ljadu godina, postoje i danas, ili su išče-zle u okolnostima koje s izvozom drveta nemaju mnogo veze.

Ali naravno da Lazina velika pjesma ne gubi ništa od svoje snage i veličine time što je zasnovana na legendi. Uosta-lom, da su prosvjetni organi naših dje-tinjstava i mladosti ikad s razumijeva-njem pjesmu pročitali, shvatili bi već u prvom stihu da pjesnik prepoznaje ne-što veće i važnije od drvene građe. I pri-tom bi shvatili još nešto što bi ih, vjeru-jem, na kraju i odvratilo od uvrštavanja tog poetskog čuda u školske čitanke: pjesnik svoj razgovor vodi s neizvje-snom sugovornicom. Čas nam se učini da je to ona veličanstvena bijela kamena građevina, gledano s desne strane, malo prije nego što će se vaporetto punom snagom zaputiti prema Giardinima, a već u sljedećem trenutku biva nam ja-sno da se pjesnik ispovijeda onoj kojoj je crkva posvećena, Madoni, Bogomaj-ci, Gospi od Zdravlja, sagrađenoj na sa-mom carinskom rtu, odakle se iz Vene-cije kreće u svijet.

Podizana nakon velike epidemije iz ljeta 1629, kada je kuga pomorila treći-nu žitelja grada, crkva nije posvećena recimo svetom Roku, ili nekom drugom svecu zaduženom za zarazne bolesti i epidemije, nego Mariji, inače zaštitnici Republike. A kako ni to nije moglo biti bez primjedbi da smo mi za nešto ošte-ćeni i da se nama nešto ukralo, navodi se da su po naredbi mletačkog providu-

ra tada porušene kule na Dioklecijano-voj palači u Splitu, i da je kamen preve-zen preko mora, za novu crkvu.

Meni su u pjesmi Laze Kostića naroči-to važne sljedeće dvije strofe, pa ti ih ov-dje izgovaram u cijelosti: "Dve se u mene pobiše sile,/ mozak i srce, pamet i slast./ Dugo su bojak strahovit bile,/ ko besni oluj i stari hrast./ Napokon sile susta-še mile/ vijugav mozak održi vlast,/ ra-zlog i zapon pameti hude,/ Santa Maria della Salute./// Pamet me stegnu, ja srce stisnu',/ utekoh od nje – a ona svisnu./ Pomrča sunce, večita stud,/ gasnuše zvezde, raj u plač briznu,/ smak sveta nasta i strašni sud./ O, svetski slome, o strašni sude,/ Santa Maria della Salute!"

Ne sjećam se, naime, da je ikad, barem nije za naših života, vijugav mozak ma-ka i načas održao vlast. Suprotno tome, sve bile su, i raznije su, niske strasti, od kojih najogavnija, ipak, jest ta strast da se u svakoj prilici bude žrtva tuđe zlosti. I da se u drugima nađe povod za novu kampanju samosažaljenja. U tome naši narodi jedni drugima predstavljaju vječ-nu ispomoć. Jedni na drugima vježbamo vlastitu srdžbu, koju smatramo hrabro-šću najvećom, i jedni smo drugih vječ-ne žrtve. Turaka i Mlečana, kao ni Au-strijanaca i Mađžara, već dugo nema da njihove budemo žrtve. Ali zato imamo jedni druge.

Inače, dobar slučaj je htio da Lazu Ko-stića citiram iz jedne knjige za koju ne vjerujem da si je ikad imao u rukama, a nisam siguran ni da je ikad stigla do beogradskih knjižara. U vrijeme kada je izašla, Srbija je, pod Miloševićem i uz mahnitu Jugoslavensku narodnu armi-ju, bila već zabavljena ratom protiv sebe same i svih svoji susjeda. Objavljena je u 2000 primjeraka, u izdanju sarajevske Svjetlosti, u kasnu jesen 1991, knjiga nosi naslov "Moderno srpsko pjesništvo", i podnaslov "Velika knjiga moderne srp-ske poezije – od Kostića i Ilića do danas".

Njezin sastavljač i autor predgovo-ra je Stevan Tontić. Recenzent je Mi-hajlo Pantić. Urednik knjige je Ivan Lo-vrenović. Imam potrebu da ti naveden i ostala imena iz impresuma. Kao direk-tor, potpisan je Savo Zirojević. Za izdava-ča: Gavrilu Grahovac. Tehnički urednik: Ljubomir Pilja. Korektor: Tomislav Ob-radović. Autor likovne opreme je Meh-med Zaimović.

U vrijeme izlaska knjige rat u Bosni i

Hercegovini već je započeo, jer su 18. i 19. septembra 1991. snage Druge opera-tivne grupe JNA, sa sjedištem u Trebinju i pod komandnom general-pukovnika Pavla Strugara, opkolile istočnohercego-vačko selo Ravno, naseljeno uglavnom Hrvatima, koje se 1. oktobra, koordini-rano s napadima na Dubrovnik, do te-melja srušiti sa zemljom, u čemu će imati podršku srpsko-crnogorskih do-brovoljaca, od kojih će neki imati zvije-zdu petokraku na čelu, ali će ih većina biti sa srpskim kokardama. Sedam dana kasnije, bit će proveden masakr u zase-oku Kijev Dol, nad sedam žena i jednim starijim muškarcem, koji nisu izbjegli pred trupama generala Strugara. Među-tim, s vjerom u smisao suprotan smislu tog djelovanja, u Sarajevu izlazi Tontiće-va antologija.

Njezin urednik Ivan Lovrenović neko-liko će mjeseci kasnije izbjeci s Grbavi-ce, sarajevskog naselja koje se našlo pod četničkom okupacijom (nitko više nije imao crvenu zvijezdu na čelu), a njego-ve će knjige i rukopisi biti izneseni pred zgradu u kojoj je živio, i ritualno spaljiva-ni. Godinu po izlasku antologije, njezin sastavljač Stevan Tontić bit će odvođen na kopanje rovova za Armiju Republike Bosne i Hercegovine, ravno pred puščane cijevi onih od kojih se očekivalo da u nje-ga ne pucaju, jer pretpostavljaju da rovo-ve kopaju njihovi sunarodnici Srbi. Ne-pune četiri godine po izlasku antologije, sin Mehmeda Zaimovića, Karim, sarajev-ski pisac, te kritičar i teoretičar stripa, bit će ubijen u posljednjem srpskom grana-tiranju Sarajeva. I tako možemo, od ime-na do imena, u impresumu...

Tontićeva antologija odlična je, jer je vrlo osobna, drukčija od beogradskih antologija srpskog pjesništva, ali koga to više briga... U knjizi se nalazi i pjesma Branka Kukića, koju ti sad izgovaram ne zato što je njegova, nego što mi se pri-godnom čini za kraj ovog pisma. Pje-smi je naslov "O merdevinama". I ovako ide: "Na tankom na našem/ Na mer-devinama/ Sto jada: /// Jašu ih/ I/ Odo-zgo/ I/ Odozdo. /// Ovi odozgo/ (Valjda iz ada)/ Hoće da obrnu. /// Ovi odozdo/ Bacaju kamenje/ Pljuju bljuju pišaju. /// Gledam i gledam/ I kažem/ Ovojoj dvojici./ (Jakovljevićima): /// – Izmakni im te merdevine!/ Da se stišaju."

Eto, dragi Basara, to su moji dojmovi s puta u Veneciju,

m. **N**

INTERVJU

Ana Stojisavljević, Vinarija Eden

Momenti u našoj vinariji za mene su dragoceni

Postoje mesta koja ne posećujemo samo zbog onoga što nude, već zbog osećaja koji nam pružaju. Vinarija Eden je upravo takvo mesto — spoj prirode, arhitekture, vina i ideje da najlepši trenuci nastaju onda kada sebi dozvolimo da usporimo. Kako je nastalo ovo „rajsko“ mesto i vino otkriva Ana Stojisavljević

Priča o Vinariji Eden nastala je iz ljubavi mladog bračnog para prema vinima i putovanjima i želje da stvore prostor u kome će oni i njihovi gosti uživati svim čulima — u čaši vina, dobroj hrani, pogledu, razgovoru i vremenu provedenom bez žurbe.

Pronašli su ga u selu Ranilović, nadimak Arandelovca, na samo sat vremena vožnje od Beograda. Prve čokote posadili su tokom 2014. i 2015. godine, na sedam hektara šumadijske, za uzgoj vina bogomdane, zemlje. Od tada, njihov vinograd uspešno rađa sorte grožđa semillon, sauvignon blanc i chardonnay od belih, kao i merlot, cabernet sauvignon i cabernet franc od crvenih.

Naporeda sa tim, na najvišoj tački imanja, usred vinograda, narednih godina gradili su objekat modernog vinariskog stila, sa čije terase pogled puca na zelene obronke planina Kosmaj i Bukulja. Proizvodni pogon i barik sala nalaze se pod zemljom, dok se

degustaciona i sala za događaje, kao i chill zona, nalaze u nivou vinograda.

Kako se dvoje mladih ljudi i s kojom idejom odluče da gaje grožđe, prave vino i grade vinariju?

Suprug i ja smo nakon završenih fakulteta mnogo putovali. Tada smo zavoleli vina i obilazili vinarije gde god smo odlazili. U vreme kada je vinska kultura u Srbiji počinjala intenzivnije da se razvija, poželeli smo da napravimo prostor u kome će ljudi moći da dožive upravo ono što smo mi voleli da pronađemo na putovanjima i što je danas svima potre-

Birali smo sorte prema onome što i sami volimo da pijemo, ali i tako da možemo da ponudimo različite stilove vina za različite ukuse

no — mesto gde vreme sporije teče. Suština naše ideje bila je da ne pravimo samo vino, već da stvorimo iskustvo, okruženje u kom ljudi mogu da uživaju u vinu, prirodi i trenutku.

Zašto je upravo Šumadija bila vaš izbor? Šta ovaj kraj čini posebnim za proizvodnju vina?

Šumadija ima prirodne uslove koji je čine izuzetno pogodnom za vinogradarstvo. Njeni brežuljci, nagibi i dobra provetrenost stvaraju odlične uslove za lozu. Nema ekstremno visokih planina koje bi pravile zadržavanje hladnog vazduha, pa su manji problemi sa mrazom i vlagom. Posebno je čini i raznovrsnost zemljišta, od gline, preko lapora, do krečnjaka, što omogućava različite karaktere vina. Ovo mesto smo birali pažljivo. Bilo nam je važno da bismo blizu Beograda, ali i da pronađemo prostor koji ima sve što vinograd zahteva. Dodatna prednost je dostupnost vode, što se danas, kada su klimatske promene sve izraženije, pokazuje kao veoma važan faktor.

Arhitektura vinarije i podruma deluje kao nastavak prirode oko nje. S kojom zamisli ste krenuli u izgradnju objekta vinarije?

Idejno rešenje potpisuje Sonja, sestra mog supruga. Želeli smo objekat koji će biti moderan i funkcionalan, ali koji neće „nadačati“ prirodu. Kada danas pogledate Vinariju Eden, vidite prostor koji ima svoju estetiku, ali ipak dopušta pejzažu da bude glavni protagonista. Poseban osećaj je sedeti na terasi, uživati u čaši vina i gledati zelenilo Bukulje i Kosmaja, dok su vinogradi gotovo nadohvat ruke. To je nešto što i sama, svaki put kada sednem tamo, doživim kao dragoceni momenat.

Imate šest etiketa vina. Kako ste ih birali i šta želite da ljudi pronađu u vašim vinima?

U proizvodnji koristimo isključivo grožđe iz sopstvenih vinograda kojim je Vinarija Eden okružena. Birali smo sorte prema onome što i sami volimo da pijemo, ali i tako da možemo da ponudimo različite stilove vina. Važno nam je da svako može da pronađe ono koje odgovara njegovom ukusu. Eden jeste premium vino, ali ne nedostižan luksuz. Mi stvaramo vina od 2017. godine i, iako spadamo u kategoriju mlađih vinarija, uspešli smo da izgradimo prepoznatljivost kroz kvalitet i pouzdanost, a da istovremeno sačuvamo pristupačne cene.

Da li postoji vino koje najbolje predstavlja filozofiju Edena?

Ne bih rekla da imamo jednu „zvezdu“ vino. Mada naši gosti i oni koji piju naše vino često imaju „svoju Eden zvezdu“. Naš terroir se posebno lepo pokazuje kroz bele sorte poput sovinjona, šardonea i semijona. Kod crvenih vina poslednjih godina više pažnje posvećujemo merlou i kaberne franu, jer se i klimatski uslovi menjaju. Radimo vina koja mogu lako i dugo da se piju – sveža, ali i ona koja imaju dodatnu dubinu kroz odležavanje u bariku. Kao inženjer, veoma sam posvećena procesu proizvodnje. Prioritet je da svaka boca bude siguran izbor. Kao neko ko voli vino, sa druge strane, uživam u tome što svako naše vino ima svoj momenat i doživljaj koji stvara.

Vivid, Genesis, Velvet... Kako birate imena vina?

Imena vina biramo tako da „otkrivaju“

Eden jeste premium vino, ali ne nedostižan luksuz. Uspeli smo da izgradimo prepoznatljivost kroz kvalitet i pouzdanost, a da istovremeno sačuvamo pristupačne cene

njihov karakter, ali i prema tome kom doživljaju, iskustvu, atmosferi i momentu pripadaju. Vivid je, kako mu samo ime kaže, živo vino koje donosi lakoću i spontanost u druženju. Velvet znači baršun ili pliš, a dok ga pijete budi poseban osećaj opuštenosti i bliskosti. Mnogi naši gosti Velvet piju i tokom leta, a posebnost ovog vina nedavno je potvrđena i srebrnom medaljom na prestižnom takmičenju Decanter World Wine Awards u Londonu. Genesis je hedonizam, a njegovo ime koje znači početak, stvaranje nečega, odgovara osobini ovog vina da učini da niko ne želi da se veče završi.

Šta želite da ljudi dožive kada dođu u Vinariju Eden?

Najvažnije nam je da osete da su pronašli ono što su tražili. Da vino i hrana budu odlični, da ljudi budu opušteni, a ambijent takav da uspori njihove unutrašnje „kazalj-

ke“. Ovo mesto ima neku svoju mirnoću koju smo mi podržali i želimo da gosti to osete. Vreme provedeno kod nas je njihovo vreme. Mi smo tu da obezbedimo dobro vino, kvalitetnu uslugu i prijatan ambijent, ali bez nametanja.

Koliko je vinski turizam važan za razvoj ovog kraja?

Veoma je važan, jer ljudi kroz posetu vinariji upoznaju mnogo više od same boce vina. Vide gde grožđe nastaje, kako radimo i šta stoji iza svakog vina. Šumadija ima mnogo toga da ponudi, od istorije do prirode. Kada dođete kod nas, do Mauzoleja kraljevske dinastije na Oplencu i Kraljeve vinarije treba vam petnaestak minuta. Mnogi ne znaju da se u Kraljevoj vinariji preko 90 godina čuva najstarija boca vina, ali kada to čuju od nas, žele da odu i vide. Kosmaj je idealan za hajking, šetnje i boravak u prirodi. Ipak, gosti nam često kažu da su planirali da obidu okolinu, ali da su ceo dan proveli na našoj terasi uz vino, hranu i pogled, jer im se nije odlazilo. To nam, naravno, veoma prija.

Kada je vaš idealan trenutak za čašu Edena?

Svaki trenutak ima svoj Eden. Ali ako treba da izdvojim jedan, to je kada se na našoj terasi spoje dobro društvo i lep razgovor, priroda i osećaj da ste na pravom mestu. A to je upravo ono što smo želeli da stvorimo.

Еуромедик на 15 локација

1

**НАЈВЕЋА ПРИВАТНА БОЛНИЦА
КОМПЛЕТНА ХИРУРГИЈА И БОЛНИЧКО ЛЕЧЕЊЕ**
Еуромедик болница, Булевар уметности 29
Тел: 011 / 7359 150; 7359 151; 7359 152
ХИРУРГИЈА - тел: 062 / 800 71 95

2

ЕУРОМЕДИК - НОВИ БЕОГРАД
Дом здравља, Јурија Гагарина 36д
Тел: 011 / 2284 001; 2284 002; 2284 006; 2276 324; 2276 342;
062 / 800 38 44

3

ЕУРОМЕДИК - НОВИ БЕОГРАД
Општа болница, Париске Комуне 22
Тел: 011 / 2609 650; 2609 670; 2605 990
ХИРУРГИЈА - 062 / 800 71 95

4

ЕУРОМЕДИК - ЗЕМУН
Дом здравља, Косовска 12
Тел: 011 / 2616 444; 069 2480 518; 2617 104; 062 / 800 38 63

5

ЕУРОМЕДИК - КАРАБУРМА
ДОМ ЗДРАВЉА, Вишњичка 72
Тел: 011 / 7357 500; 7357 501; 7357 502;
МоБ: 069 / 80 70 381; 80 70 382

6

ЕУРОМЕДИК - ЗВЕЗДАРА
Дом здравља, Ватрослава Јагића 1
Тел: 011 / 2448 148; 2448 150; 2448 153; 2448 154; 2448 158;
2448 164; МоБ: 062 / 23 73 76

7

ЕУРОМЕДИК - СТАРИ ГРАД
Дом здравља, Цара Уроша 37
Тел: 011 / 7357 304; 7357 305; 7357 306; 7357 307;
МоБ: 069 / 8070 390

8

ЕУРОМЕДИК - ПАЛИЛУЛА
Дом здравља, Цвијићева 42
Тел: 011 / 3294 457; 3294 469; 3294 447; 3294 448;
МоБ: 062 / 800 39 53

9

ЕУРОМЕДИК - СЛАВИЈА
Поликлиника, Алексе Ненадовића 7
Тел: 011 / 2448 008; 2444 111; 3441 517; 3441 514; 3448 057;
МоБ: 062 / 800 38 42

10

ЕУРОМЕДИК - СЛАВИЈА
Поликлиника, Алексе Ненадовића 8
Тел: 011 / 2448 008; 2444 111; 3441 517; 3441 514; 3448 057;
МоБ: 062 / 800 38 43

11

ЕУРОМЕДИК - САВСКИ ВЕНАЦ
Општа болница, Вишеградска 20
Тел: 011 / 3650 660; 3650 700; 2660 000; 2660 031; 2660 082;
2660 111; МоБ: 062 / 800 38 45

12

ЕУРОМЕДИК - ВОЖДОВАЦ
Дом здравља, Стефана Првовенчаног 32
(Код Душановачке пијаце)
Тел: 011 / 655 78 77; 655 78 78; 655 78 80

13

ЕУРОМЕДИК - ВИДИКОВАЦ
ДОМ ЗДРАВЉА, Кнеза Вишеслава 63 а
Тел: 011 / 7859 424; 7859 425; 7859 426;
МоБ: 069 / 80 70 371; 80 70 372

14

ЕУРОМЕДИК - ЧУКАРИЦА
Дом здравља, амбуланта, Требевићка 7
Тел: 011 / 6830 582; 6830 583; 6830 568;
6830 569; 3559-732; 3550-179; МоБ: 062 / 800-38-66

15

ЕУРОМЕДИК - НОВИ САД
ДОМ ЗДРАВЉА, Николе Пашића 17
Тел: 021 / 2100 544; 2100 545; 2100 546;
МоБ: 063 / 588 467; 069 / 8070-383; 062/298-382

СПЕЦИЈАЛИСТИЧКИ ПРЕГЛЕДИ

КАРДИОЛОГА, НЕУРОЛОГА,
ЕНДОКРИНОЛОГА, ГИНЕКОЛОГА, УРОЛОГА,
ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГА, ОФТАЛМОЛОГА,
ДЕРМАТОЛОГА, ГАСТРОЕНТЕРОЛОГА,
НЕФРОЛОГА, ПУЛМОЛОГА, РЕУМАТОЛОГА,
ХЕМАТОЛОГА, ПСИХИЈАТРА, ПСИХОЛОГА,
ФИЗИЈАТРА, ХИРУРГА, ОРТОПЕДА,
ОНКОХИРУРГА, ПРОФЕСОРА,
СПИНАЛНОГ ХИРУРГА

КУЋНЕ ПОСЕТЕ ЛЕКАРА СПЕЦИЈАЛИСТЕ

МАГНЕТНА РЕЗОНАНЦА
СКЕНЕР
УЛТРАЗВУК СА КОЛОР ДОПЛЕРОМ
РТГ ПО СЕГМЕНТУ
ДИГИТАЛНА МАМОГРАФИЈА
ОСТЕОДЕНЗИТОМЕТРИЈА (ДХА)
ЕНДОСКОПИЈЕ
АНГИОГРАФИЈА
УГРАДЊА СТЕНТА
УГРАДЊА ПЕЈСМЕЈКЕРА

МЕДИЦИНА РАДА - Издавање уверења

ПАКЕТ ПРЕГЛЕДА

КАРДИОЛОШКИ, НЕУРОЛОШКИ,
ОРЛ, ГАСТРОЕНТЕРОЛОШКИ,
УРОЛОШКИ, ЕНДОКРИНОЛОШКИ,
НЕФРОЛОШКИ, ГИНЕКОЛОШКИ,
ПУЛМОЛОШКИ, ДОПЛЕР I-II,
СИСТЕМАТСКИ ПРЕГЛЕД ЗА ДЕТЕ

УГОВОР СА РФЗО ЗА

- ЦЕНТАР ЗА КАТАРАКТЕ
- ЦЕНТАР ЗА ВАНТЕЛЕСНУ ОПЛОДЊУ

Ново Ново Ново

ЦЕНТАР ЗА ДИЈАГНОСТИКУ И ОПЕРАТИВНО ЛЕЧЕЊЕ

ПРОШИРЕНИХ ВЕНА, ДОЈКЕ, КАТАРАКТЕ, КАМЕНА У БУБРЕГУ,
КАМЕНА У ЖУЧНОЈ КЕСИ, КУКА И КОЛЕНА, КИЧМЕ

НАЈВЕЋА ПРИВАТНА БОЛНИЦА

ЕУРОМЕДИК

ХИРУРГИЈА

ОФТАЛМОХИРУРГИЈА

АБДОМИНАЛНА
ХИРУРГИЈА

ГИНЕКОЛОШКА
ХИРУРГИЈА

ВАСКУЛАРНА
ХИРУРГИЈА

ОРЛ ХИРУРГИЈА

УРОЛОШКА
ХИРУРГИЈА

ГРУДНА ХИРУРГИЈА

УРОГЕНИТАЛНА
ХИРУРГИЈА

ОРТОПЕДСКА ХИРУРГИЈА

СПИНАЛНА ХИРУРГИЈА
(хирургија кичменог стуба)

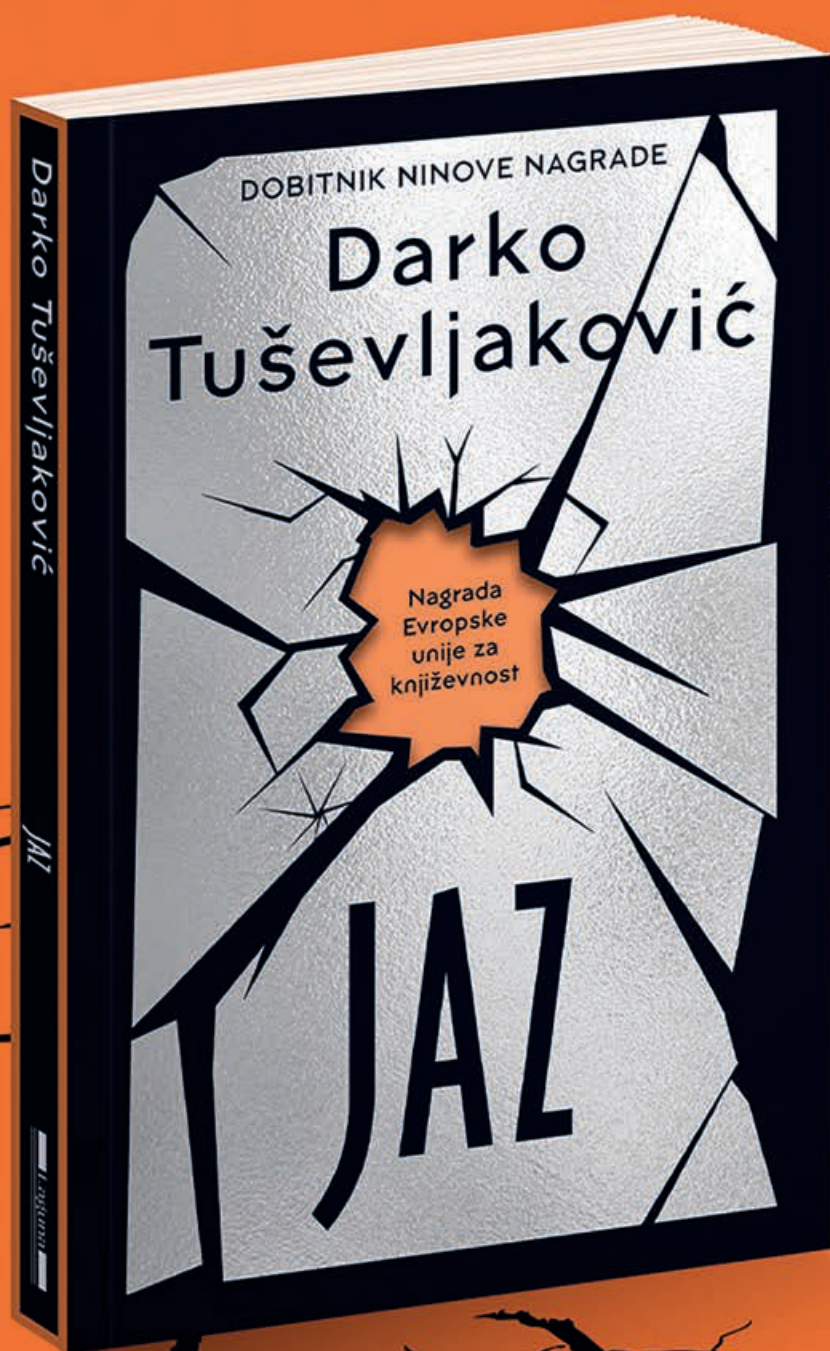
ОНКОХИРУРГИЈА
(дојка, штитна жлезда, кожа)

ПЛАСТИЧНА
РЕКОНСТРУКТИВНА И
ЕСТЕТСКА ХИРУРГИЈА

ЦЕНТАР ЗА МЕЛАНОМЕ

У служби вашег здравља.

Porodice najviše bole tamo gde čute

Roman o onome
što ostaje između
ljudi kada nestanu
reči, razumevanje
i bliskost.

Laguna

O RADU NA NOVOM KOSTIMU, LETU U BEOGRADU, RECEPTU ZA USPEH

MARKO ĐURĐEVIĆ

Obući Spajdermena

Razgovarao Luka Lukić

Lj ubitelje superherojskih filmova širom sveta zainteresovala je nova Amazonova i Sonijeva televizijska serija „Spajder Noar“ (Spider-Noir) sa Nikolasom Kejdžom u glavnoj ulozi. Ova varijanta Marvelovog Spajdermena prvi put je publici predstavljena u stripu iz 2009. godine, a originalni kostim dizajnirao je Marko Đurđević, ilustrator srpskog porekla koji živi i radi u Nemačkoj.

Kako je izgledao misao-ni proces stvaranja kostima Spajdermena Noara?

Kostim je osmišljen pre gotovo 17 godina. Obično uredništvo dostavi smernice ili scenarista ima određenu vizuelnu ideju koju želi da spoji u jedan koncept. U ovom slučaju želeo sam da kostim bude utemeljen u stvarnosti, da ne bude previše upadljiv i da odiše detektivskim duhom. Prošao je jednu rundu izmena, jer je moja prva verzija bila više inspirisana odećom borbenih pilota, ali se na kraju nije uklapala u viziju koju je kreativni tim imao za ovaj lik.

Spajdermen je originalno zamišljen kao simpatični šaljivdžija iz komšiluka, pa mu je i kostim u istom tonu – upečatljivo crveno-plav. Koliko je bilo izazovno dizajnirati crni-beli lik, a da to i dalje bude Spajdermen?

Spajdermenove naočare, odnosno oblik njegovih očiju na maski, najprepoznatljiviji su element ovog lika. Bilo je ključno da taj oblik ostane nepromenjen. Na kostimu superheroja možete da

promenite mnogo toga, sve dok osnovni elementi ostanu sačuvani. Pogledajte, na primer, Betmenove uši ili Supermenovo slovo „S“. Ti simboli imaju isti efekat – čine lik prepoznatljivim čak i kada su mu oduzete mnoge druge karakteristike.

Kada ste dizajnirali kostim Spajdermena Noara, da li ste mogli da zamislite Nikolasa Kejdža kako ga nosi?

Obično ne razmišljam o tome ko bi mogao da nosi ono što dizajniram. Kada sam napravio ovaj kostim pre 17 godina, niko nije mogao ni da pretpostavi da će taj lik jednog dana stići na veliko platno, niti da će Nikolas Kejdž dobiti glavnu ulogu.

Šta vas je oblikovalo na putu ka karijeri uspešnog ilustratora?

Bezbrojni sati rada i upornost da se držite svog rasporeda i isporučujete kvalitetne ilustracije na vreme. Ako ste pouzdani, ljudi će vas ponovo angažovati. Ako ste dobri u svom poslu, ponovo će vas angažovati.

A ako ste uz sve to i pristojna osoba, ljudi će želeti da rade sa vama. To su jedini sastojci uspešne karijere i svako ko ih se pridržava imaće mnogo lakši put.

Osnivač ste nezavisnog studija Sixmorevodka (SMV). Možete li nam reći nešto više o tome kako je studio nastao i koja je osnovna ideja?

SMV je butik studio za 2D autsorsing (outsourcing) koji pomaže klijentima iz industrije zabave, bez obzira na medij, da ostvare vrhunske rezultate. Iza nas je 16 godina rada na projektima kao što su „League of Legends“ i „Legends of Runeterra“, „Arkham“ franšiza, „Horizon“ i brojni drugi. Pored toga razvijamo i negujemo sopstvene intelektualne svojine, među kojima su „Degeneration“ i nedavno pokrenuti fantazijski univerzum „Orken“.

Kakav je vaš odnos prema poreklu i zemlji iz koje dolazite?

Prilično često dolazim u Beograd. Moja supruga je odatle, pa redovno posećujemo njenu porodicu. Takođe imam mnogo bliskih prijatelja i poslovnih partnera u gradu. Uz to, planiram da u narednom periodu dolazim još češće. Što sam stariji, to više uživam u vrelim letima, a nema ničeg boljeg od Beograda na 40 stepeni.

Da li ste upoznati sa strip scenom na prostoru bivše Jugoslavije?

Nažalost, nisam dovoljno povezan sa srpskom strip scenom. Možda je to nešto što bih mogao da promenim u narednih nekoliko meseci. **N**

Jesi li snimio ovo?

ISTORIJE PRIVATNIH ŽIVOTA
DVOJICE VELIKIH REDITELJA

Specijalno za Nedeljnik piše prevodilac,
književni i filmski kritičar Zoran Janković

„Kad već pominješ dokumentarce, ne mogu a da se ne setim naših početaka. Obojica smo tako ulazili u profesiju, i to je, nekako, bio najlogičniji put – od stvarnosti ka ideji... Ono što smo našim dokumentarcima pokušavali jeste, koliko se sećam, da budemo subverzivni, makar provokativni, što je u ono vreme progona Crnog talasa predstavljalo u neku ruku hrabrost.“ – To, između ostalog, stoji u jednom od pisama pri sredini epistolarne duo-knjige „Jesi li snimio ovo?“ (objavila Laguna), u kojoj misli na raznorodne, ali svakako relevantne i za stvaralaštvo obojice referentne teme razmenjuju veterani-sineasti, tj. šire poznati i cenjeni autori hrvatskog, srpskog, a ranije skupa/zajedno i jugoslovenskog filma, Rajko Grlić i Goran Marković.

Dokumentarni film nije nešto što je dominantno i prevashodno svojstveno ovoj dvojici pripovedača putem filma, ali ovde može da bude zgodna poveznica sa onim što (otvorena) prepiska sabrana među koricama ove friške knjige u svojoj srži nepobitno jeste – ovo je dokumentaristička proza, u smislu da poštovani filmski autori ovde nastoje da razluče i dešifruju stvarnost, odnosno stvarnosnu dimenziju naših postojanja ovde, na srpskim i/ili hrvatskim, a u svakom slučaju postjugoslovenskim prostorima. U tom smislu, „Jesi li snimio ovo?“ može se posmatrati i iščitavati i kao rečit i slikovit primer pragmatizovane/konkretizovane istorije privatnih života,

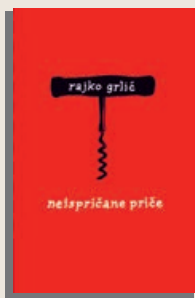

NJIHOV PRVI „DOKUMENTARAC“

Ovo je dokumentaristička proza, u smislu da poštovani filmski autori ovde nastoje da razluče i dešifruju stvarnost, odnosno stvarnosnu dimenziju naših postojanja ovde, na srpskim i/ili hrvatskim, a u svakom slučaju postjugoslovenskim prostorima

i to ispričane sa tačke gledišta onih iznimno veštih u naraciji, odnosno pripovedanju.

I baš kao što su u sferi filma (shvatali ih kao manje ili više tipične ovdašnje pripadnike one čuvene praške/češke škole filma – a sam Marković je napisao knjigu na tu temu, naglašeno polemičkog naslova „Češka škola ne postoji“, takođe prisutne u izdanju Lagune) i Grlić i Marković prepoznati kao dosledni sledbenici struje klasičnog fabularnog filma, što će onda nekako po automatizmu značiti i pitkog, preglednog i komunikativnog izraza, sve upravo pomenuto može biti izdvojeno i kao postojana vrednost i ove njihove zajedničke ispovedne knjige. I sve to uz dodatak uvek lekovite autoironije i podosta upliva relaksiranog humora i mudrosti zrelog doba. **N**

Neispričane priče Rajko Grlić

U „Neispričanim pričama“ autor je izneo svoj pogled ne samo na svoju porodicu i svoju karijeru, nego i na prijatelje, kolege i događaje na jugoslovenskim prostorima. Svaki filmski termin sa drži kratku definiciju i značenje date filmske pojave, a onda Grlić u tom tematskom ključu priča neku od epizoda ili iz svog života ili iz scenarija nekog od svojih nerealizovanih filmova. **N**

Hamlet u Paviljonu br. 6 Goran Marković

Novi roman Gorana Markovića, a u očima sineasta još jedan neostvareni film našeg proslavljenog reditelja i pisca, rasvetljava sudbinu glumačkog poziva danas u Srbiji, ili radije sudbinu prvaka drame koji je negde usput u svojoj karijeri izgubio onu autentičnost i polet koji krase svakog pravog umetnika i umesto toga prepustio se alkoholu, rutini i kolotečini posuvraćene sredine u kojoj živi. **N**

Piše Hana Piščević

Kameleon

Nadovezaću se na temu koju sam ovlaš dodirнула jednom rečenicom u prethodnoj kolumni. Ot kad sam napunila dovoljno godina da me ljudi pitaju čime se bavim, počela sam da govorim: „Molim?“ Kao da ih nisam čula, samo kako bih dobila na vremenu da smislim šta treba da odgovorim.

Kada smo bili mladi, pitanja su bila lakša: „Čija si ti?“ i „Šta ćeš da budeš kad porasteš?“ A danas ništa nije lako. Šta sam postala sad kad sam porasla? Spisateljica, rediteljka, dizajnerka... sve to ili ništa od toga. Studirala sam jedno, zarađujem od drugog, a dobra sam u trećem. Ponekad zavidim ljudima koji su studirali medicinu i danas su lekari. Hirurzi, endokrinolozi, radiolozi... ali lekari.

Njima je zanimanje još jedna konstanta u identitetu poput krvne grupe ili matičnog broja. A nama umetnicima koji plutamo na različitim santama leđa, samouki i gladni, na to pitanje je nemoguće dati tačan odgovor. Posebno ne kratak. Moraš da se raspričaš. A ljudi koji danas postavljaju to pitanje, očekuju kratke, konkretne, poznate odgovore. Ne vole da se misle koja je dodavala to profesija ili još gore, da im ono što im ponudiš zazvuči kao nekakav hobi. Onda te ili ne shvate ozbiljno ili sebe shvate suviše ozbiljno pa radije ne bi pričali o toj temi.

Evo baš pre neki dan telefonom sam nazvala banku u vezi sa otvaranjem računa. Kako bi mi pomogla, službenica mi je tražila razne informacije. Kao robot odgovarala sam sve dok nije pitala:

„Vaše zanimanje?“ Uspaničila sam se i prekinula vezu. Zapravo, imaš dve opcije i nijedna ne valja. Ako navedeš sve čime se baviš, zvučaćeš arogantno ili, u najboljem slučaju, kao da se zapravo ne baviš nijednim od navedenih. Kao oni flajeri na kojima jedan majstor nudi od selidbe i košenja trave, do krečenja i vodoinstalaterskih radova. Niko ih nikad ne pozove jer ko pa zna sve to da radi?

Druga opcija je navesti samo jedno ali to bi bio nepotpun i samim tim neistinit odgovor. Ako kažem da sam spisateljica, neko bi mogao da pomisli da od toga i živim. Ako bih se izjasnila kao grafička dizajnerka, očekivalo bi se da u tom poslu i uživam ili da sam u njemu naročito vešta. A o filmu bolje i da ne pričam, kad kažem da sam rediteljka, neminovno usledi ono proketo pitanje: „Koje tvoje filmove smo gledali?“ A ja onda moram da objašnjavam da sam režirala samo kratke filmove koje zasigurno nisu gledali a da ću svoj dugi snimati još nekoliko godina, a da ga ni onda najverovatnije neće pogledati jer je u pitanju dokumentarac. Osim ako baš dobijem Oskara.

Mogla bih naravno da umesto svega ovoga jednostavno kažem da sam multimedijalna umetnica ali to ni oni, a da se ne lažemo, ni mi ne znamo šta znači. To je kao da kažeš da umesto kafe piješ matcha latte. Nit te razbudi, nit zapravo uživaš dok je piješ. Zato uglavnom pustim sebe da odvalim šta mi prvo padne na pamet, da samu sebe iznenadim, jer tako mi je makar zabavnije.

A ako mi baš ništa ne upali, uvek mogu da kažem da sam kućkarka. Ionako me u kraju svi znaju po psima. **N**

Novo iskustvo džeza u srcu grada

Piše Milana Milovanov

U z slogan LAGÁNO, Novosadski džez festival ove godine stiže pred publiku sa novim konceptom, negujući vrhunsku džez kulturu i autentičan ritam novosadskog života. Približavajući se svojoj tridesetogodišnjici, festival izlazi iz standardnih koncertnih formata, te tako na više od 35 sati samo srce grada postaje novi, novosadski džez doživljaj. Od 3. do 5. jula, nastupiće više od 80 izvođača iz osam zemalja, od svetskih imena do mladih zvezda u usponu, uz prateće programe koji doprinose celokupnom džez iskustvu, među kojima se izdvaja obeležavanje sto godina od rođenja legendarnog džezera Majlsa Dejvisa.

Upravo nosilac nagrade sa njegovim imenom i jedna od najvećih svetskih džez zvezda današnjice Avišaj Koen, zatim dobitnik Gremi nagrade Džo Lovano i do-

bitnik prve nagrade prestižnog međunarodnog takmičenja Martial Solal Antonio Farao, kao i proslavljena italijanska pija-

nistkinja, pevačica i kompozitorka Francuska Tandoi, glavne su zvezde ovogodišnjeg izdanja festivala, koje će nastupiti u Letnjem bioskopu, Kulturnog centra Novog Sada.

Jedno od najznačajnijih imena nove svetske džez scene Milena Kasado, dobitnica prestižne Parliamentary Jazz nagrade Ema Smit i jedan od vodećih evropskih džez bubnjara Vladimir Kostadinović sa svojim kvartetom nastupiće na sceni u Katoličkoj porti, kao i regionalno prepoznatljiv bend nove generacije QuadBones, instrumentalni sastav Deep Steady, autorski džez sastav Bojan Cvetković kvartet, i jedan od pionira spajanja elektronskog i džez zvuka na Balkanu Jazzyasad. Program se širi i na prepoznatljive ulice u samom centru grada, Njegoševu i Laze Telečkog, gde publiku očekuju poznata domaća i regionalna imena. **N**

GOSHA RUBCHINSKY

Verovatno najvažnija knjiga o zdravlju u 2026. godini

HELTIZAM

Kako razumeti medicinu 21. veka

Kupite na Nedeljnik.rs/shop

AFRO FESTIVAL 2026, MUZEJ AFRIČKE UMETNOSTI

Afrička kultura uz delicije i modu sa kontinenta

Afro festival, najveća i najdugovečnija manifestacija posvećena afričkim kulturama u Srbiji održana je 20. i 21. juna u Muzeju afričke umetnosti u Beogradu (Andre Nikolića 14, Senjak) i potvrdila da je ovo jedan od najzanimljivijih kulturnih događaja u gradu. U ovoj već sada tradicionalnoj manifestaciji koja privlači ogroman broj ljudi publika je uživala u koncertima, plesnim nastupima, radionicama, predavanjima, izložbama, vođenju kroz muzejske postavke, porodičnim programima i susretima sa umetnicima, izlagačima i predstavnicima brojnih zemalja Afrike. Uživala je i u odličnoj hrani sa afričkog kontinenta koja je bile ponuđena na štandovima zemalja. Kao muzički vrhunac na ovom festivalu najavljeni su Les Amazones d'Afrique. Ovaj panafrčki ženski kolektiv okuplja umetnice iz Malija, Benina, Burkine Faso, Obale Slonovače i Konga, koje kroz spoj tradicionalnih zapadnoafričkih ritmova, hip-hop-a, trepa i elektronske muzike šalju snažne

poruke o slobodi, solidarnosti i osnaživanju žena.

Više od dve decenije Afro festival predstavlja jedinstven prostor susreta kultura, ideja i savremenog afričkog stvaralaštva. Ovogodišnji program posebno naglašava teme održivosti, kreativnosti i kulturne razmene, povezujući umetnost, nasleđe i aktuelne društvene tokove. Tokom oba dana posetioци su obilazili „Afrički bazar“, prodajnu izložbu umetničkih i zanatskih predmeta iz različitih delova Afrike, i uživali u bogatoj gastronomskoj ponudi inspirisanoj ukusima Afrike, Bliskog istoka i zemalja afričke dijasporе. Posebno mesto u programu zauzimaju radionice za decu i odrasle – od vezivanja afričkih turbana, izrade kolaža od recikliranih materijala i upoznavanja sa simbolikom tradicionalnih ganskih Kente tkanina, do igranja tradicionalne društvene igre mankala, radionice arapske kaligrafije i zajedničkog oslikavanja murala inspirisanog afričkom faunom. **N**

Svet koji je sanjao

Napraviš sebi svet koji si sanjao kao klinac“, to je Leni Kravic. Ovo mi kaže U. Đ. na koncertu Lenija prošle srede na Ušću. Jer smo tokom isporuke njegovih hitova te srede konstatovali koliko je izmešao sve žanrove sedamdesetih i stvorio svoj, da profano kažemo, muzički izraz. A bolje zvuči „Napraviš svet koji si sanjao kao klinac“. U. Đ. još na to doda: „On je kao i mi, svoju opsesiju sedamdesetim pretvorio u stil.“

I jeste tako, a ne radi se o prekopiranju žanrova te decenije već o prepakivanju obrazaca i stilova te decenije u karijeru u kojoj je Kravic osvojio čak četiri Gremija i prodao na desetine miliona albuma. I nije to nikakav retro hepening iako bi se za čitav set moglo reći da je putovanje kroz višedecenijsku set-listu.

Nema mesta nostalgiji jer rafalna paljba hitova uz vrhunsku produkciju i zvuk isporučena je sa te bine u novobeogradskoj noći koju su na toj lokaciji Ušća osvetljavali pikseli led ekrana i savršeni lajtšou, ali i mesec koji su do početka koncerta uslikavali mnogi posetioци. Taj mesec je bio moćan i zaslužio je sve te megabajte fotografija te večeri.

KAKO LENI HODA PO BINI, I to su sedamdesete, kao da je junak *Blaxploitation* žanra, kao afroamerički glumci koji hodaju nemirnom asfaltnom njujorškom prerijom. Kao junaci koje smo U. Đ. i ja gledali u bioskopu Odeon tokom odrastanja. Ili kada se zaogrne androginitom izdanjem poput Marka Bolana a opet sve bude muževno.

Leni je išao u razred sa Slešom, otuda Slešov rif u jednoj velikoj pesmi. Leni je živeo i u Njujorku i u Kaliforniji, zato ima i jedne i druge obale u njegovoj muzici. Kakav miks je taj Leni. Ruski Jevrejin i Afroamerikanac.

Gotovo svake godine u neko ovo doba, malo pre ili kasnije, na Ušću se odigraju koncerti velikih svetskih imena. Ed Širan, Ramštajn, Gans and Roses i ove godine Leni Kravic. Može se reći da je to sada već povratak velikih svetskih imena u Beograd. Velika imena koja su u naponu a ne neke teze na Balkanu već isluženih zvezda.

Ovo su top-meseци Lenija Kravica jer je rasprodao najveću arenу u Evropi, onu u Parizu (45.000) a čeka ga koncert u Londonu, Crystal Palace Bowl, open air koncert gde će biti oko 60.000 fanova.

A kakav smo miks mi u publici. U. Đ., ja i naš drug iz detinjstva koji je sveštenik i koji je došao u civilnoj a opet crnoj garderobi na ovaj koncert. Nismo ga videli od ko zna kojeg albuma Lenija Kravica koji je te večeri na Ušću pokazao zašto je on ušao u sve moguće Kuće slavnih. Takva kanonada hitova, svirke, produkcije bila je osuđena na uspeh, a novobeogradska noć prošle srede bila je dokazni postupak pod vedrim nebom i uz divni mesec na njemu. **N**

Nije što je vruće, nego što je vruće

U nekim drugim zemljama tokom toplotnog talasa apeluju na izbegavanje sunca, putovanja i masovnih okupljanja. Kod nas na sve to veselo pozivaju

Ove godine izdržala je do 23. juna, što je verovatno rekord. Već negde od kraja maja počne da se prenamaže, a ubeđen sam da je naučila i da se preznoji kad god poželi. „Uf... Nije zbog mene, nego je i njoj loše“, pokazala bi na psa koji isplaženog jezika preživa na parketu.

Nisam sadista, niti gledam da uštedim na računima za struju, niti sam baš toliko hipohondar da me ubija u glavu, objašnjavam joj strpljivo, nego je ovo – topli zidovi, otvoreni prozori, noći u kojima ti ne treba ni frotir za pokrivanje – sve ono o čemu sam maštao u novembru. Meni klima ne treba, čak ni kada je napolju 40, i to uvek izaziva, hm, nesuglasice.

„Lako je tebi, ti si odrastao tamo gde je vruće“, jedno je od objašnjenja koja mi tako nadurena natrljava na nos (što nije previše teško, je li).

Dobro, sigurno ima i toga: istraživanja iz oblasti evolutivne genetike ukazuju da populacije čiji su preci generacijama živeli u sušnim i toplim predelima imaju specifične genetske adaptacije. Studije sprovedene u Keniji, recimo, ukazuju da tamošnji narodi imaju gen koji im pomaže da održe normalnu funkciju bubrega čak i u uslovima dehidracije i toplotnih udara.

A PODGORICA JESTE PAKLENA, KAO NEKI pretis-lonac što od kraja maja pa sve do septembra krčka, bez daška vetra. Jednom-dva puta sam ljude koji nika da nisu kročili u nju sproveo po pustim ulicama u julskom žaropeku, i kukali su na svakom koraku tih plus četrdeset.

Mimo geografije, njena – i ne samo njena – druga teza glasi „Lako je tebi, ti si letnje dete“, na šta sam, iskreno, mogao još manje da utičem.

Da li datum rođenja ima ikakve veze ili je to još jedan mit? Pozivam u pomoć sve studije koje Gemini može da nađe,

tri puta ga teram da mi potvrdi da su to zaista validni linkovi i da ih nije izmislilo, i potvrđuje mi da su, iz ugla moderne medicine i fiziologije, sve te priče da su otpornija deca rođena u letnjim mesecima – ona koja „udahnu vrelinu“, što bi se reklo – zapravo mit.

Prvo i prvo, govori nauka, novorođenčad nema baš previše dobar sistem termoregulacije, i ne postoji niti jedan dokaz da to što se neko rodio leti biloški ubrzava ovaj sistem. *Drugo i drugo*, nastavlja struka, dugoročna tolerancija na toplotu zavisi od pomenutih genetskih faktora, te procesa aklimatizacije koji se dešava u nekom određenom periodu. Telo ne „pamti“ koliko je vruće bilo vani potkraj jula i u avgustu 1983, e da bi moj DNK ili moje znojne žlezde bile drugačije nego kod nje.

MOGAO SAM, DODUŠE, SVE DO PRE koju godinu da tvrdim da sam visok i vitak, što je jedan od faktora koji mogu da pomognu u *odvođenju viška toplote*; danas sam samo visok, sem kada diskut hernija baš proradi, onda nisam ništa.

Dok čitamo o ovim zabudama, Stari je kontinent zahvatio toplotni talas. U Francuskoj su zatvorene brojne osnovne i srednje škole, dvoje dece je preminulo u užarenim automobilima, četrdesetak ljudi se utopilo, Pariz je zabranio konzumiranje alkohola na javnim mestima i obustavio neke vozove; u Britaniji se obaraju svi temperaturni rekordi, vlasti pozivaju da se ne putuje, ponegde u Španiji i Portugaliji je blizu 45 stepeni, Italija ograničava radno vreme, a centralnu Evropu, na sve to, udaraju superćelijske oluje.

Sve to će – ako „ne lažu“, o čemu imate jako poučan tekst Nedeljka Jeknića na Velikim pričama – u poslednjoj decadi ovog meseca, ovih dana dakle, polako doći i do nas.

I mi smo stigli, polako, kao nošeni anticiklonom, do najvažnijeg dela tek-

sta. Ne zamerite, ne valja žuriti u ove dane, sve treba polako, da se potroši što manje energije.

Da je ovo neka zemlja, da postoji nešto što se zove javno zdravlje, da postoje medicinske i ine ustanove koje nisu preplavljene da kažu kako jeste, u medijima bi se – ah, da, skoro da ne postoje ni mediji! – svakog dana pojavljivali lekari i drugi stručnjaci, apelovali da se ljudi sklone sa direktnog sunca, pa možda čak i zabranili velika okupljanja, kako bi sačuvali živote ljudi. Posebno ako se među tim ljudima koji će se negde okupljati ovog vikenda nalazi veliki broj posebno ranjivih kategorija, kao što su penzioneri...

Ništa od toga, naprotiv: za dane kada će *živa u termometru* dostići 35 i više *podeljaka* (i to, naglasimo, u hladu), najavljuju se čuda neviđena, roboti koji plešu i hiljade i tisuće ljudi pod kojima će se, kako ono beše, ulegnuti već načeti asfalt, i svi, a najviše oni koji su – ko fol – izabrani da paze na građane, upiru da ih bude što više, koristeći se svim dozvoljenim, nedozvoljenim i pre svega nemoralnim sredstvima.

I DOBRO, ŠTA ČOVEK DA RADI? Nije da će pročitati, ali evo nekoliko save-ta tim ubogim ljudima koji će biti naterani u dušegupke i dovedeni da glume patriote: pre svega, važno je imati disciplinu u prevoznom sredstvu, zbog čega se nikako ne preporučuje otvaranje prozora. Oni kojima zapadne sedište na sunčanoj strani busa, mogu tako da dokažu svoju pravovernost; ako bude onih mitskih sendviča, obavezno neka stave što više majoneza, jer je on ozbiljan indikator lojalnosti. Same sendviče valja zapakovati u alu-foliju, koja em tera zle duhove, em drži parizer na idealnoj temperaturi.

A kada stignu na odredište, moći će sve one „Srbija pobeđuje“ transparente da koriste kao štiti od UV zračenja.

Da ne bude da niko ne misli na njih. **N**

IB

LUŠTICA BAY
MONTENEGRO

27th June, 2026
Luštica Bay

Imate prijatelje!

THE CHEDI
HOTEL & RESIDENCES
LUŠTICA BAY, MONTENEGRO

winestyle

THE COLLECTION
THE LUXURY LIFESTYLE RESORTS OF THE MEDITERRANEAN

Nedeljnik

play
MONTENEGRO

Caffe
montenegro

prva

Wine Drop Club

www.superwine.rs

USPEH IMA SVOJ ZNAK. MERCEDES-BENZ E-KLASA.

Kada ste najbolji uspeh se ne dokazuje — već prepoznaje.
Za više informacija posetite www.mercedes-benz.rs

69.000 €

E 220 d 4MATIC AMG Line

140 YEARS OF
INNOVATION

Prosečna potrošnja za E 220 d 4M je 5.6 – 4.8 l, CO₂ emisija 148 – 127 g/km. Slika je reprezentativnog karaktera.